

รายงานเบื้องต้นโครงการวิจัย
“การก่อตัว พัฒนาการ และพลวัตการชุมนุมบริเวณแยกดินแดง
ช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564”

ผศ.ดร. กนกรัตน์ เลิศชูสกุล
และ ธนาพงศ์ เก่งไพบูลย์

สารบัญ

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary).....	6
ข้อค้นพบเบื้องต้น.....	6
บทที่ 1 บทนำ.....	11
คำถามหลักของการวิจัย	11
วิธีการเก็บข้อมูล	12
โครงสร้างรายงาน	13
บทที่ 2 ผู้เข้าร่วมการชุมนุมแยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564 คือใคร?	15
กลุ่มที่ 1: ลูกหลานชนชั้นล่างที่ปากบั่นจนเริ่มสามารถเลี้ยงตนเองได้แล้วก่อนโรคระบาดโควิด-19... ..	15
พวกเขาคือเยาวชนคนรุ่นใหม่	16
ลูกหลานชนชั้นล่าง	16
คนรุ่นใหม่ที่หลุดจากระบบการศึกษาตั้งแต่อายุน้อย.....	18
ปัญหาด้านเศรษฐกิจของครอบครัว:.....	19
การศึกษาไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต:.....	20
ครอบครัวไม่สมบูรณ์กับการขาดโอกาสทางเศรษฐกิจ	21
แรงงานนอกระบบอายุน้อยที่หล่อเลี้ยงสังคมเมือง.....	23
เยาวชนชนชั้นล่างผู้ถูกกดขี่โดยระบบราชการและรัฐไทย	24
ลูกหลานชนชั้นล่างที่สุดของสังคมที่สามารถเอาตัวรอดได้แล้วก่อนโควิด-19.....	26
กลุ่มที่ 2: เยาวชนลูกหลานชนชั้นกลางที่เคยเคลื่อนไหวนับตั้งแต่ปีที่แล้ว และต้องการยกระดับการเคลื่อนไหวให้ได้ผลมากกว่าปีที่ผ่านมา.....	27
บทที่ 3 เหตุใดพวกเขาจึงออกมาชุมนุมที่ดินแดง.....	29
วิกฤติการณ์โควิด-19และการวิเคราะห์ปัญหาเชิงโครงสร้าง	30
วิกฤติโรคระบาดโควิด-19และนโยบายการแก้ไขปัญหาของรัฐดึงพวกเขากลับไปสู่ความยากจน ..	30
การวิเคราะห์ที่มาของปัญหาผ่านโครงสร้างรัฐ.....	35

ปัจจัยกระตุ้น: การเพิกเฉย ความรุนแรง และความสามารถในการแก้ไขวิกฤติโควิด-19 ของรัฐไทย	36
การไม่ตอบสนองต่อข้อเสนอการปฏิรูปของคนรุ่นใหม่	36
การใช้ความรุนแรงของรัฐต่อการชุมนุม	37
การขยายตัวของความคิดทางการเมืองเรื่องสิทธิเสรีภาพและพลังสามัญชนในการเปลี่ยนแปลงทาง	
การเมือง	38
ความตระหนักรู้และความเชื่อมั่นในสิทธิเสรีภาพ	38
เชื่อมั่นว่าพวกเขาสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้	39
เป้าหมายการชุมนุมและข้อเรียกร้อง	40
เพื่อส่งเสียงให้ผู้ใหญ่ได้ยินและรับรู้ถึงปัญหา	40
เรียกร้องให้นายกขลาออก	40
บทที่ 4 เหตุใดจึงเลือกใช้แนวทางการเคลื่อนไหวแบบเผชิญหน้า-ปะทะ-ตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐ	43
การเคลื่อนไหวแบบ “สันติวิธี-ต่อสู้เชิงสัญลักษณ์” ของคนรุ่นใหม่ในปี 2563	43
จากสันติวิธีสู่การเผชิญหน้า-ปะทะ-ตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐ	46
ที่มาและเหตุผลการเคลื่อนไหวแบบเผชิญหน้า-ปะทะ-ตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐ	48
ปัจจัยที่ 1: เมื่อสันติวิธีแบบที่ผ่านมาไม่ได้ผล	49
ปัจจัยที่ 2: นี่คือการต่อต้านโดยประชาชนหรืออารยะขัดขืน (civil resistance)	50
ปัจจัยที่ 3: ความรุนแรงเชิงโครงสร้างรอบตัวคนหนุ่มสาวชนชั้นล่างกำกับรูปแบบในการจัดการ	
ความขัดแย้งของพวกเขา	51
ปัจจัยที่ 4: การเผชิญหน้า ปะทะ และตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐเป็นทางเลือกทางเดียวที่มีและกำหนดความ	
เป็นความตายของชีวิตพวกเขา	55
บทที่ 5 รูปแบบและพลวัตการเคลื่อนไหวของการชุมนุมแยกดินแดน	57
การเคลื่อนไหวแบบไร้แกนนำของกลุ่มขนาดเล็กที่เป็นอิสระจากกันจำนวนมากมาย	57
กลุ่มขนาดเล็กเป็นอิสระจากกันและรวมตัวแบบหลวมๆ	57
มือบอออนไลน์และออนไลน์เล็กน้อยผ่าน TikTok - Facebook	59
การสื่อสารผ่านออนไลน์	59

มีแอป Facebook-Twitter-Tiktok.....	61
พลวัตและการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเคลื่อนไหวตลอดเวลา	62
มีข้อจำกัด...แต่พร้อมกลับมาชุมนุมเสมอ.....	63
บทที่ 6 เหมือน-ต่างอย่างไร: คนรุ่นใหม่ 2563 กับแยกดินแดน 2564	67
พวกเขาคือใครและมีความคิดทางการเมืองอย่างไร.....	70
เหตุใดพวกเขาจึงออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองและเพื่อเป้าหมายอะไร	71
พวกเขาเคลื่อนไหวอย่างไร.....	73
บทที่ 7 บทสรุป และทางออก	76
มีอบดินแดนคือใคร ทำไมต้องมีอบ ทำไมต้องเผชิญหน้า-ปะทะ-ตอบโต้.....	76
ทางออกของการแก้ไขปัญหาการเผชิญหน้าของการชุมนุม	79
แนวทางที่ 1 หยัดใช้ความรุนแรงกับผู้ชุมนุม.....	79
แนวทางที่ 2 รับฟังข้อเรียกร้องของผู้ชุมนุม	80
แนวทางที่ 3 ผลักดันนโยบายปกป้องและส่งเสริมเยาวชนชนชั้นล่างในหลากหลายมิติ	81
บรรณานุกรม	83

สารบัญตาราง

- ตารางที่ 2.1 สัดส่วนอายุกลุ่มตัวอย่างของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564
- ตารางที่ 2.2 สถานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564
- ตารางที่ 2.3 สถานะการจ้างงานของผู้ปกครองผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564
- ตารางที่ 2.4 ลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564
- ตารางที่ 2.5 ระดับการศึกษาของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564
- ตารางที่ 2.6 สถานภาพผู้ปกครองของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564
- ตารางที่ 2.7 รูปแบบการจ้างงานของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564
- ตารางที่ 2.8 ระดับความสามารถในการหารายได้ของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564 ก่อนวิกฤติการณ์โควิด-19
- ตารางที่ 2.9 รูปแบบผลกระทบจากวิกฤติการณ์โควิด-19และผลจากนโยบายของรัฐในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564
- ตารางที่ 2.10 จำนวนผู้ได้รับวัคซีนป้องกันโควิด-19ในกลุ่มผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564
- ตารางที่ 2.11 ประสบการณ์การเข้าร่วมการชุมนุมระหว่างปี 2563-2564
- ตารางที่ 5.1 ลักษณะการรวมกลุ่มของผู้เข้าร่วมชุมนุมดินแดน
- ตารางที่ 5.2 รูปแบบและช่องทางในการใช้แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่ดินแดน
- ตารางที่ 6.1 ตารางเปรียบเทียบมิติความเหมือนและความแตกต่างระหว่างการเคลื่อนไหวของคนรุ่นใหม่ 2563 และคนรุ่นใหม่แยกดินแดน 2564

บทสรุปผู้บริหาร (Executive Summary)

ข้อค้นพบเบื้องต้น

1. พวกเขาคือใคร

กลุ่มที่ 1: ลูกหลานชนชั้นล่างที่สุดของสังคม (bottom of the pie) ทั้งในเมืองและชนบท ที่มีทุนติดลบในทุกมิติ แต่สามารถก้าวมาถึงจุดที่เฟื่องล้นตาอำปากได้ กระนั้นในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมา นโยบายที่ผิดพลาดของรัฐบาลและวิกฤติต่างๆ ได้ดึงพวกเขาถล่มไปสู่อันดับต่ำสุดอีกครั้ง (system failed them)

- ลูกหลานของประชาชนชนชั้นล่างที่สุดของความเหลื่อมล้ำในทุกมิติ
  - เยาวชนที่มาจากพื้นฐานครอบครัวที่ยากจน ขาดความมั่นคงทางเศรษฐกิจและการดำรงชีพ เปราะบางทางอาชีพและที่อยู่อาศัย
  - เยาวชนที่หลุดจากระบบการศึกษา เนื่องจากมองว่าการศึกษาในโรงเรียนไม่ตอบสนองต่อความอยู่รอดและการทำมาหากิน
  - เยาวชนที่มาจากครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ เช่น พ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยวที่ขาดรายได้ที่เพียงพอต่อการเลี้ยงบุตร จนทำให้พวกเขาขาดโอกาสทางเศรษฐกิจ
  - เยาวชนที่ผ่านประสบการณ์การถูกกระทำ การกดขี่ และการล่วงละเมิดจากเจ้าหน้าที่รัฐโดยตรง โดยเฉพาะจากตำรวจ
  - เยาวชนที่อยู่ในแรงงานนอกระบบที่หล่อเลี้ยงสังคมเมือง ซึ่งได้ค่าแรงถูก ไม่เป็นธรรม และเข้าไม่ถึงระบบสวัสดิการของรัฐ
- ลูกหลานชนชั้นล่างที่สุดของสังคม ที่สามารถเอาตัวรอดได้ด้วยต้นทุนที่ต่ำมากในสังคมที่เลวร้ายนี้ คือเด็กที่ถูกทำให้เป็นผู้ใหญ่ที่ต้องทำงานหนัก ต่อสู้ และปรับตัวทุกวิถีทางเพื่อทำมาหากิน จนสามารถสร้างเนื้อสร้างตัวและเลี้ยงดูตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาครอบครัว แต่รัฐบาลกลับดับฝันของพวกเขาและทำให้พวกเขาไปไม่รอด วิกฤติการณ์โรคระบาดและนโยบายการรับมือของรัฐบาลส่งผลกระทบเชิงลบ จนดึงพวกเขาถล่มไปสู่อันดับต่ำสุด

กลุ่มที่ 2: เยาวชนลูกหลานชนชั้นกลางที่เข้าร่วมการชุมนุมตั้งแต่ปีที่แล้ว ที่เห็นว่าการเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์และแนวทางสันติวิธีแบบเดิมไม่ได้ผลในการผลักดันการเปลี่ยนแปลง จึงหันไปสู่วิถีการเคลื่อนไหวแบบอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นการยกระดับการเคลื่อนไหวไปสู่การกดดันรัฐบาลแบบเน้นการเผชิญหน้า ปะทะ และตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐ แม้หลายคนจะกังวลต่อ

แนวทางนี้ แต่ก็มองไม่เห็นทางเลือกอื่นที่จะให้ผู้ใหญ่รับฟังพวกเขาและผลักดันการเปลี่ยนแปลง ทั้งในเชิงโครงสร้างและนโยบายเฉพาะหน้า แต่กลุ่มนี้มีจำนวนน้อยกว่ากลุ่มที่ 1

2. เหตุใดจึงเข้าร่วมการประชุมที่ดินแดง

ปัจจัยเชิงโครงสร้าง:

- ความล้มเหลวในการพยายามแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจในสังคมไทย ที่ทอดทิ้งและขาดการปกป้องเยาวชนชนชั้นล่าง
- ระบบการศึกษาที่ไม่สามารถระคับประคองและตอบสนองต่อวิถีชีวิตของเยาวชนชนชั้นล่าง
- ปัญหาการว่างละเมิดและการใช้ความรุนแรงโดยเจ้าหน้าที่รัฐโดยเฉพาะตำรวจต่อเยาวชนชนชั้นล่าง
- ปัญหาครอบครัวแตกแยกในครอบครัวระดับล่างที่ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจต่อเยาวชนโดยตรง
- ความสามารถทางเศรษฐกิจในการเลี้ยงดูบุตรหลานที่ต่ำลงของพ่อแม่เลี้ยงเดี่ยว ซึ่งส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตและการก้าวข้ามเส้นความยากจนของเยาวชนระดับล่าง

ปัจจัยกระตุ้น:

- การไม่ประนีประนอมและการใช้ความรุนแรงของรัฐต่อข้อเรียกร้องเพื่อการปฏิรูปและการเปลี่ยนแปลงของเยาวชนตลอดช่วงปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะการเริ่มใช้มาตรการที่เข้มงวด รุนแรง และเกินกว่าสัดส่วนของพฤติกรรมของผู้ชุมนุม โดยเฉพาะในการชุมนุมช่วงเดือนกุมภาพันธ์และมีนาคม 2564 ซึ่งสร้างความโกรธแค้นและกระตุ้นให้เยาวชนที่ไม่เคยชุมนุมเข้าร่วมการชุมนุมเพิ่มมากขึ้น
- โควิด-19 และนโยบายการแก้ไขปัญหาโควิดของรัฐดึงพวกเขากลับไปสู่ความยากจน: ลูกหลานชนชั้นล่างเป็นกลุ่มคนที่ได้รับผลกระทบจากโควิด-19 โดยตรง ทันทที และรุนแรงกว่ากลุ่มอื่นๆ ในสังคม หลายคนเคยสามารถลืมตาอ้าปากและช่วยเหลือตนเองได้ แต่ต้องกลับไปอยู่ในสภาวะยากจนและไม่สามารถเลี้ยงดูตัวเองได้อีกครั้ง ไม่ว่าจะเป็นการเข้าไม่ถึงวัคซีน การลดเงินเดือน การถูกปลดออกจากงาน ไปจนถึงการไร้ที่อยู่อาศัย นอกจากนี้ การเรียนออนไลน์ยังส่งผลกระทบต่อเยาวชนชั้นล่างจำนวนมากเสียโอกาสและมีโอกาสที่จะหลุดออกจากระบบการศึกษา

3. เป้าหมายการประชุมและข้อเรียกร้อง

เป้าหมายที่ 1: เพื่อส่งเสียงให้ผู้ใหญ่ได้ยินและรับรู้ถึงปัญหาของพวกเขา โดยเฉพาะปัญหาด้านเศรษฐกิจ และการใช้ความรุนแรงของเจ้าหน้าที่รัฐ

เป้าหมายที่ 2: ข้อเรียกร้องในการแก้ไขปัญหาคือ “นายก” ต้องลาออก สำหรับเยาวชนชนชั้นล่างที่เพิ่งเริ่มสนใจและมีส่วนร่วมทางการเมืองที่การชุมนุมแยกดินแดนนั้น นายกคือตัวแทนของรัฐ ผู้สั่งการ และผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อผลที่ตามมาของนโยบายที่ผิดพลาด การเปลี่ยนตัวผู้นำถือเป็นการเริ่มต้นใหม่ในการแก้ปัญหา

4. เหตุใดจึงเลือกใช้แนวทางเผชิญหน้า-ปะทะ-ตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐ

ปัจจัยที่ 1: การเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์และแนวสันติวิธีแบบเดิมไม่ได้ผล แม้จะทำให้ผู้ใหญ่ได้ยินปัญหาของพวกเขา แต่ก็ไม่มากพอที่จะผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ปัจจัยที่ 2: ผู้ชุมนุมนิยามการเคลื่อนไหวแบบเน้นการเผชิญหน้า ปะทะ และตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐว่าเป็นการต่อต้านโดยประชาชน หรืออารยะขัดขืน (civil resistance) ในแบบของพวกเขาสำหรับพวกเขาแล้ว รูปแบบการเคลื่อนไหวดังกล่าวไม่ใช่ความรุนแรง เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการของเจ้าหน้าที่รัฐ

ปัจจัยที่ 3: ความรุนแรงเชิงโครงสร้างรอบตัวเยาวชนเหล่านี้กำกับรูปแบบในการจัดการความขัดแย้งของพวกเขา เยาวชนชนชั้นล่างเติบโตท่ามกลางปัญหาความขัดแย้ง และการถูกกระทำด้วยความรุนแรงจากสังคมรอบข้างและเจ้าหน้าที่รัฐ พวกเขาถูกผลักดันให้เผชิญกับปัญหาและแรงกดดันที่หนักหน่วงตลอดเวลา รูปแบบการจัดการความขัดแย้งแบบเผชิญหน้า-ปะทะ-ตอบโต้เป็นทางเลือกไม่มากที่พวกเขามีในการจัดการความขัดแย้งและการเจรจาต่อรองกับปัญหาในชีวิตประจำวัน การเผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่รัฐเป็นหนึ่งในการส่งสัญญาณถึงความไม่พอใจต่อการกดขี่ของเจ้าหน้าที่รัฐที่พวกเขาเคยเจอและการใช้ความรุนแรงของเจ้าหน้าที่รัฐต่อการชุมนุมที่พวกเขาเชื่อว่าตัวเองมีสิทธิอันชอบธรรมในการแสดงออกทางการเมือง การถูกดำเนินคดีหรือติดคุกเป็นเรื่องใกล้ตัวของเยาวชนชนชั้นล่างจำนวนมาก เป็นต้นทุนที่พวกเขาพร้อมจ่ายหากสามารถทำให้รัฐบาลสนใจปัญหาและสร้างการเปลี่ยนแปลงได้

ปัจจัยที่ 4: การชุมนุมทางการเมืองเป็นทางเลือกทางเดียวที่มีและกำหนดความเป็นความตายของชีวิตพวกเขา เยาวชนที่เพิ่งเริ่มลิ้มตาอำปากและเต็มไปด้วยความหวังที่จะสร้างเนื้อสร้างตัวกลับพบว่าความฝันทั้งหมดพังทลายลงและถูกดึงกลับไปสู่ความยากจนหลังวิกฤติโควิด-19 ความเดือนร้อนของพวกเขาหนักหนาและต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐโดยทันที ดังนั้นพวกเขาจึงเลือกวิธีการที่พวกเขาทำได้ทันที โดยหวังว่าจะสามารถกดดันให้รัฐได้ยินและ

ตอบสนองต่อปัญหาของพวกเขาได้มากกว่าวิธีการสันติวิธีแบบที่ผ่านมา แม้ว่าพวกเขาอาจจะถูกดำเนินคดีหรือถูกจับ แต่พวกเขาก็พร้อมยอมแลก เพราะพวกเขาไม่มีอะไรเหลืออีกแล้ว

5. วิธีการและโครงสร้างการเคลื่อนไหวและระดมทรัพยากร

การเคลื่อนไหวแบบเครือข่ายปมเชือก (Knot Network Movement)

- กลุ่มขนาดเล็ก – บั๊จแจก และกลุ่มที่มีขนาดไม่เกิน 10-15 คน เป็นอิสระจากกัน และเป็น การรวมตัวแบบหลวมๆ ทั้งในการระดมมวลชนและทรัพยากร ทั้งแบบมีชื่อกลุ่มและไม่มี ชื่อกลุ่ม
- กลุ่มขนาดเล็กที่มีความหลากหลาย – ทั้งที่มีและไม่มีประสบการณ์การชุมนุม กลุ่มที่ เน้นการเผชิญหน้าชั้นสูงและเน้นการเผชิญหน้าระดับต่ำ กลุ่มสนับสนุน
- แต่ละกลุ่มเชื่อมโยงกันอย่างหลวมๆ ทั้งกลุ่มที่มีและไม่มีชื่อ แต่ทั้งหมดเป็นเพียงการ ช่วยประสานการเคลื่อนไหวอย่างหลวมๆ ไม่สามารถควบคุมหรือชี้นำทิศทางการ เคลื่อนไหวได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือเป็นระบบ

ชุมนุมออฟไลน์ (off-line) ที่ใช้ TikTok-Twitter-Facebook เสริมเล็กน้อย

- การเคลื่อนไหวผ่านการรวมกลุ่มและการสื่อสารในโลกออฟไลน์ โดยเน้นการสื่อสารแบบ ปากต่อปาก และความสัมพันธ์ทางสังคมหลากหลายรูปแบบที่ผูกพันกันมาตั้งแต่ก่อน การชุมนุม (pre-existing network) เป็นกลไกหลักในการระดมผู้เข้าร่วมชุมนุมของกลุ่ม เคลื่อนไหวขนาดเล็กที่มีความสัมพันธ์ก่อนการเข้าร่วมชุมนุม และการสร้างเครือข่าย ใหม่เมื่อมาเข้าร่วมการชุมนุม
- สื่อออนไลน์มีบทบาทในบางส่วน เช่น เป็นแรงบันดาลใจเริ่มต้นที่ทำให้สนใจการเมือง และการเข้าร่วมการชุมนุม การติดตามการถ่ายทอดสดผ่าน Facebook Twitter และ Tiktok

6. ทางออกและการแก้ไขปัญหาการชุมนุมที่แยกดินแดง

ทางออก 1: รับฟังเสียงของเยาวชนชนชั้นล่าง

สิ่งที่เยาวชนที่ดินแดงต้องการมากที่สุดคือ การที่รัฐรับฟังปัญหาของพวกเขา เปิดเวทีพูดคุย เจรจา และลดการใช้ความรุนแรงกับพวกเขา

ทางออก 2: ผลักดันนโยบายที่เข้าใจเยาวชนชนชั้นล่าง

ยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของพวกเขาให้พ้นจากความยากจน
กลไกรัฐ และการให้พวกเขาได้มีโอกาสเข้าถึงสวัสดิการของรัฐ

การถูกกดขี่โดยโครงสร้างและ

บทที่ 1 บทนำ

ท่ามกลางการขยายตัวของชุมชนที่แยกดินแดงโดยกลุ่มเยาวชน ที่ปฏิบัติการเพื่อเรียกร้อง การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สร้างประชาธิปไตย และได้รัฐบาลที่พวกเขาต้องการ ตลอดช่วงเดือน สิงหาคม-ตุลาคม 2564 การเคลื่อนไหวนี้มีลักษณะที่แตกต่างจากการเคลื่อนไหวของเยาวชนในช่วงปี 2563 และต้นปี 2564 ในหลากหลายมิติ ขณะที่การเคลื่อนไหวของคนหนุ่มสาวในช่วงก่อนหน้าเน้น แนวทางสันติวิธี การเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ ตลอดจนการผลักดันข้อเรียกร้องเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างอย่างเป็นรูปธรรมและแหลมคม ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูปการศึกษา การแก้ไข รัฐธรรมนูญ การเปลี่ยนแปลงฝ่ายบริหารด้วยการยุบสภาและเลือกตั้งใหม่ในกติกาใหม่ การปฏิรูประบบ ราชการและการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐ และที่สำคัญคือการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ แต่ในช่วงหลาย เดือนที่ผ่านมา เรากลับเห็นการเติบโตขึ้นของการเคลื่อนไหวที่เน้นการเผชิญหน้า-ปะทะ-และตอบโต้ กลับเจ้าหน้าที่ด้วยหนังสือตักเตือน ก้าว คุกกระทบ พลุภัย การเข้ายึดแยกดินแดง การเผาทรัพย์สินของรัฐ อย่างป้อมตำรวจ ไฟจราจร หรือรถตำรวจ โดยมุ่งเน้นข้อเรียกร้องให้นายกลาออก แม้ว่าทางเจ้าหน้าที่ ความมั่นคงจะเข้าควบคุมการชุมนุมด้วยวิธีการที่ยกระดับมากกว่าที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นใช้แก๊สน้ำตา การฉีดน้ำความดันสูงผสมสารเคมี การใช้กระสุนยางที่มีความถี่และรุนแรงขึ้น รวมทั้งการบุกเข้าจับกุม และดำเนินคดีผู้ชุมนุมหลายร้อยคนในชุมชนและบนอาคาร แต่ก็ไม่ได้ทำให้การเคลื่อนไหวทางการเมือง ในรูปแบบนี้หายไป ปรากฏการณ์นี้ทำให้สังคมต่างตั้งคำถาม ว่าเราจะทำความเข้าใจสิ่งที่เกิดขึ้นได้ อย่างไร คณะผู้วิจัยจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยการก่อตัวและพัฒนาการของการชุมนุมนี้ ผ่านการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์อย่างรอบด้านและเป็นระบบ

คำถามหลักของการวิจัย

1. ผู้เข้าร่วมชุมนุมคือใคร มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างไร และมีอุดมการณ์ทางการเมืองเช่นไร
2. เหตุใดผู้ชุมนุมจึงตัดสินใจเข้าร่วมการชุมนุมที่บริเวณแยกดินแดง และมีข้อเรียกร้องอะไรบ้าง
3. เหตุใดผู้ชุมนุมจึงเลือกสนับสนุนวิธีการเรียกร้องแบบเผชิญหน้า-ปะทะ-ตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐ
4. รูปแบบการเคลื่อนไหวของการชุมนุมโดยเยาวชนที่แยกดินแดงมีลักษณะอย่างไร
5. อะไรคือทางออกหรือทางเลือกในการแก้ไขปัญหาการชุมนุม การเผชิญหน้า และความรุนแรงที่แยกดินแดง

วิธีการเก็บข้อมูล

- การเลือกกลุ่มตัวอย่าง: ผู้ชุมนุมในพื้นที่ ที่อยู่แนวหน้า และเข้าร่วมการชุมนุมยาวนาน โดยพยายามเลือกแบบกระจายความหลากหลายทั้งเพศ วัย พาหนะ อุปกรณ์ที่มี รูปแบบและระดับการแสดงออก
- สัมภาษณ์เชิงลึก:
  - ผู้ช่วยวิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ในพื้นที่การชุมนุม (onsite interview) ผู้ชุมนุมในพื้นที่ ที่อยู่แนวหน้า และเข้าร่วมการชุมนุมยาวนาน
  - การสัมภาษณ์ผ่านช่องทางการสื่อสารอื่นๆ (online interview) โดยผู้ช่วยวิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลการติดต่อผู้ชุมนุมในพื้นที่ ที่อยู่แนวหน้า และเข้าร่วมการชุมนุมยาวนาน จากนั้นจึงติดต่อผู้เข้าร่วมชุมนุมหลังการชุมนุมเพื่อสัมภาษณ์เชิงลึกผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Line Google Meet Zoom และโทรศัพท์ เพื่อเสริมข้อจำกัดด้านความต่อเนื่องในการพูดคุยในพื้นที่การชุมนุมที่รุนแรงและไม่แน่นอนสูง การสัมภาษณ์เช่นนี้จะทำให้ได้พูดคุยในบรรยากาศที่เป็นมิตร โดยผู้ให้สัมภาษณ์ไม่ต้องเปิดเผยตัวตนซึ่งทำให้ได้ข้อมูลที่ลึกและจริงมากขึ้น เมื่อเทียบกับการสัมภาษณ์ในพื้นที่การชุมนุมที่มีการใช้ความรุนแรงและการจับกุม
- คำถามสัมภาษณ์: การสัมภาษณ์เน้นคำถามหลักของงานวิจัย 4 ข้อ (ภาคผนวก 1: คำถามสัมภาษณ์)
  - ข้อมูลพื้นฐานด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคม
    - อายุ
    - เพศ และ เพศสภาพ
    - พื้นฐานครอบครัวทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
    - ภูมิลำเนา
    - ลักษณะที่อยู่อาศัย เช่น บ้านเดี่ยว ทาวน์เฮาส์ บ้านเช่า หรือชุมชนแออัด
    - การศึกษา เช่น ระดับการศึกษา ผลการเรียน
    - วิธีการเดินทางมาร่วมชุมนุม
    - ได้รับผลกระทบจากโควิดหรือไม่ อย่างไร
  - ความคิดเห็นทางการเมืองและสาเหตุการเข้าร่วมการชุมนุม
    - เหตุใดจึงเข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดง ปัญหาใดที่ทำให้ต้องออกมา และต้องการเรียกร้องอะไร
    - เริ่มสนใจและตื่นตัวทางการเมืองเมื่อไหร่
    - รับรู้ข่าวสารข้อมูลผ่านช่องทางใด
    - มาร่วมการชุมนุมกับใคร ใครชักชวน และติดต่อสื่อสารกันผ่านช่องทางใด
    - เคยเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองก่อนหน้านี้ไหม

- คิดเห็นอย่างไรกับข้อเสนอและยุทธศาสตร์ของแต่ละกลุ่ม
  - ข้อเรียกร้อง เช่น นายกตัญญูลาออก ปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ ยุบสภา เลือกตั้งใหม่ แก้ไขรัฐธรรมนูญ ปัญหาปากท้อง ปัญหาโควิด เป็นต้น
  - ยุทธศาสตร์ เช่น สันติวิธี เผชิญหน้า มีแกนนำ ไม่มีแกนนำ เป็นต้น
- รูปแบบการชุมนุมที่แยกดินแดง
  - มีการรวมกลุ่มหรือการสร้างเครือข่ายในการชุมนุมอย่างไร
  - การอยู่แนวหน้าในช่วงสัปดาห์ที่ผ่านมาได้ทำอะไรบ้างและดูแลตัวเองอย่างไร
  - มีข้อกังวลหรือความกลัวต่อการชุมนุมอย่างการถูกจับกุม การถูกตั้งข้อหา การถูกทำร้ายร่างกายโดยกระสุนยางและแก๊สน้ำตา หรือปฏิบัติการอื่น ๆ ของเจ้าหน้าที่รัฐหรือไม่
  - คิดว่าการยกระดับการชุมนุมแบบเผชิญหน้าจะช่วยให้ข้อเรียกร้องประสบความสำเร็จได้หรือไม่
- ความปรารถนา ความฝัน และสิ่งที่อยากบอกต่อผู้บริหารประเทศ
  - อะไรคือสิ่งที่คุณอยากได้ อยากเห็น และอยากเป็นในวันนี้
  - อะไรคือความฝันของคุณ อยากเห็นอนาคตของตัวเองในอีก 10 ปีข้างหน้าเป็นอย่างไร
  - อยากบอกอะไรกับผู้มีอำนาจและผู้ใหญ่
- อุปสรรค
  - การสร้างความเชื่อใจเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลไวใจและให้สัมภาษณ์เป็นเรื่องยากมาก เนื่องจากผู้ชุมนุมกังวลต่อความปลอดภัยในการเข้าถึงตัวตนกับคนแปลกหน้าในที่ชุมนุม เรื่องการถูกจับกุม และเรื่องการบิดเบือนข้อมูลของสื่อบางสำนักเพื่อโจมตีผู้ชุมนุม ดังนั้นการเก็บรายชื่อและการติดต่อจึงเป็นไปได้ยากลำบาก โดยในหลายกรณี แม้จะให้ชื่อและข้อมูลติดต่อ แต่อัตราการตอบรับการสัมภาษณ์อยู่ในอัตราร้อยละ 50 เท่านั้น หากได้ชื่อและเบอร์ติดต่อ 10 ราย จะมีผู้ให้สัมภาษณ์เพียง 5 รายเท่านั้น

โครงสร้างรายงาน

ในการนำเสนอข้อมูลและบทวิเคราะห์เกี่ยวกับการชุมนุมที่แยกดินแดงในตลอดเดือนสิงหาคมถึงตุลาคม 2564 รายงานวิจัยชิ้นนี้จะเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์คุณลักษณะเบื้องต้นทางเศรษฐกิจ-สังคม-การเมือง ของผู้ชุมนุม เช่น อายุ สถานะทางเศรษฐกิจ ครอบครัว การศึกษา อาชีพ การรับรู้ข่าวสาร ประสบการณ์ทางการเมือง ความสัมพันธ์กับรัฐและนโยบายของรัฐ (บทที่ 2) เพื่อนำไปสู่การทำ ความเข้าใจปัจจัยที่ทำให้พวกเขาตัดสินใจเข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดง ทั้งปัจจัยเชิงโครงสร้างและ

ปัจจัยผลักดันเฉพาะหน้า เช่น ความรุนแรงจากรัฐหรือ ผลกระทบจากโควิด-19 ตลอดจนเพื่อศึกษา
เป้าประสงค์หลักและรองที่ผู้ชุมนุมต้องการ (บทที่ 3)

นอกเหนือจากประเด็นเรื่องพวกเขาเป็นใครและเหตุใดจึงเข้าร่วมการชุมนุม ในบทที่ 4 จะ
นำเสนอบทวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบในการแสดงออกทางการเมืองของการ
ชุมนุมจากสันติวิธีและเชิงสัญลักษณ์มาสู่การเคลื่อนไหวที่เน้นการเผชิญหน้า-ปะทะ-ตอบโต้เจ้าหน้าที่
และในบทที่ 5 รายงานชิ้นนี้จะนำเสนอการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการระดมการเคลื่อนไหว จากเดิมที่
เน้นการสื่อสารและแสดงออกผ่านโลกออนไลน์ สู่การจัดชุมนุมและการระดมผู้สนับสนุนผ่านโลกออฟไลน์
ที่เน้นการสื่อสารแบบปฏิสัมพันธ์โดยตรงมากกว่าบนโซเชียลมีเดีย ในช่วงสุดท้ายของรายงานบทที่ 6 จะ
นำเสนอภาพการเปรียบเทียบระหว่างการชุมนุมในปี 2563 กับการชุมนุมที่แยกดินแดนว่ามีความ
แตกต่างหรือเหมือนกันในมิติใดบ้าง และที่สำคัญอะไรคือทางออกหรือทางเลือกในการก้าวข้ามความ
ขัดแย้งนี้

บทที่ 2 ผู้เข้าร่วมการประชุมแยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564 คือใคร?

ท่ามกลางการขยายตัวอย่างต่อเนื่องของการชุมนุมที่แยกดินแดนตลอดช่วงเดือนสิงหาคมถึงตุลาคม 2564 หลายฝ่ายตั้งคำถามถึงองค์ประกอบของผู้ชุมนุมที่มีลักษณะแตกต่างจากการชุมนุมของเยาวชนในปีที่ผ่านมา พวกเขาคือใคร เป็นคนหนุ่มสาวกลุ่มเดียวกับการเคลื่อนไหวในปีที่ผ่านมาหรือเปล่า ในบทนี้นำเสนอข้อมูลเพื่ออธิบายถึงคุณลักษณะของผู้ชุมนุมผ่านการเก็บข้อมูลสถานภาพเชิงเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มตัวอย่าง โดยเฉพาะเงื่อนไข ซึ่งข้อค้นพบเบื้องต้นพบว่าผู้ชุมนุมส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนที่แตกต่างจากการชุมนุมในปีที่ผ่านมา แม้ว่าในเชิงอายุแล้ว ผู้ชุมนุมส่วนใหญ่จะเป็นเยาวชนเช่นเดียวกับการชุมนุมในปีที่ผ่านมา แต่พวกเขามีใช้ลูกหลานชนชั้นกลางในเมือง ไม่ใช่นักเรียนจากโรงเรียนมัธยมชั้นนำ หรือนิสิตนักศึกษาจากมหาวิทยาลัย แต่พวกเขาเป็นลูกหลานของประชาชนชนชั้นล่างที่สุดของความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยในทุกมิติ แต่อย่างไรก็ดี จากผลการเก็บข้อมูลพบว่า แม้ว่าจะมาจากพื้นที่มีทุนทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำ แต่ในช่วงก่อนวิกฤติการณ์โควิด-19 ผู้ชุมนุมส่วนใหญ่เริ่มประสบความสำเร็จในการลืมตาอ้าปากและเลี้ยงดูตัวเองได้แล้ว ดังนั้นจะเห็นได้ว่าพวกเขามีใช้อันธพาลหรือเด็กแว้นที่ไม่มีอนาคตเหมือนกับที่สังคมมอง นอกจากนี้ยังมีผู้ชุมนุมกลุ่มน้อยที่เป็นลูกหลานชนชั้นกลางที่มีประสบการณ์เข้าร่วมการชุมนุมก่อนหน้านี้ แต่ไม่พอใจต่อผลของการเคลื่อนไหวในปีที่ผ่านมา และอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการชุมนุมที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการกดดันรัฐบาลเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

กลุ่มที่ 1: ลูกหลานชนชั้นล่างที่บ่ากบ้นจนเริ่มสามารถเลี้ยงตนเองได้แล้วก่อนโรคระบาดโควิด-

19

ผู้เข้าร่วมชุมนุมมีอบดินแดนคือลูกหลานชนชั้นล่างที่สุดของสังคม (bottom of the pie) ของความเหลื่อมล้ำในสังคมไทย ที่พยายามทุกวิถีทางในการก้าวข้ามทุนติดลบในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นเยาวชนที่มาจากพื้นฐานครอบครัวที่มีฐานะยากจน หลุดจากระบบการศึกษา ครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ทำให้ขาดโอกาสทางเศรษฐกิจ จนต้องถูกผลักเข้าสู่ตลาดแรงงานตั้งแต่อายุน้อย พวกเขาอยู่ในแรงงานนอกระบบที่หล่อเลี้ยงสังคมเมือง นอกจากนี้ พวกเขายังเป็นกลุ่มที่ผ่านประสบการณ์การถูกกระทำ กดขี่ และล่วงละเมิดโดยเจ้าหน้าที่รัฐ แต่อย่างไรก็ดี แม้ว่าเยาวชนเหล่านี้จะต้องเผชิญกับอุปสรรคมากมาย แต่พวกเขาก็พยายามทุกวิถีทางในการทำมาหาเลี้ยงชีพ พยายามสร้างเนื้อสร้างตัว จนสามารถเลี้ยงดูตนเองได้ในช่วงก่อนโควิด-19

พวกเขาคือเยาวชนคนรุ่นใหม่

จากการสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้ชุมนุม 30 คนพบว่า ผู้เข้าร่วมการชุมนุมกว่าร้อยละ 40 เปอร์เซ็นต์ เป็นเยาวชนผู้มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เยาวชนที่อายุน้อยที่สุดจากการเก็บข้อมูลคือ 13 ปี นอกจากเยาวชนแล้ว ผู้เข้าร่วมในวัยระหว่าง 21 - 24 ปีมีขนาดมากเป็นอันดับสองคือ ร้อยละ 34 (ตารางที่ 2.1: สัดส่วนอายุกลุ่มตัวอย่างของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564)

ตารางที่ 2.1 สัดส่วนอายุกลุ่มตัวอย่างของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564

ช่วงอายุของผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวนร้อยละ
น้อยกว่า 18 ปี	40
19 ปี - 20 ปี	13
21 ปี - 24 ปี	34
มากกว่า 25 ปีขึ้นไป	13
รวมทั้งหมด	100

ลูกหลานชนชั้นล่าง

ผู้ชุมนุมที่แยกดินแดนส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 65 เป็นลูกหลานชนชั้นล่างที่มีพื้นฐานครอบครัวที่ยากจน ขาดความมั่นคงทางเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ โดยงานชิ้นนี้ประเมินจากปัจจัยหลายด้าน เช่น การจ้างงานของผู้ปกครอง ความสามารถในการส่งเสียบุตรหลาน ลักษณะที่อยู่อาศัย ฯลฯ (ตารางที่ 2.2: สถานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564) ผู้ให้ข้อมูลกว่าร้อยละ 80 เติบโตในครอบครัวที่พ่อแม่อยู่ภายใต้การจ้างงานแบบชั่วคราว งานบริการค่าจ้างต่ำ ไม่มีงานทำเป็นระยะๆ และไม่สามารถหารายได้มาเลี้ยงดูพวกเขาได้อย่างเพียงพอ (ตารางที่ 2.3: สถานะการจ้างงานของผู้ปกครองผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564)

ตารางที่ 2.2 สถานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดงในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564

สถานะด้านเศรษฐกิจของผู้ปกครอง	จำนวนร้อยละ
ยากจน	65
พอมีพอใช้	31
พอมีเงินเก็บ	4
ร่ำรวย	0
รวมทั้งหมด	100

ตารางที่ 2.3 สถานะการจ้างงานของผู้ปกครองผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดงในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564

สถานะการทำงาน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำงานประจำ	6	20
ทำงานชั่วคราว	24	80
รวมทั้งหมด	30	100

นอกจากการจ้างงานแล้ว ความไม่มั่นคงและคุณภาพที่อยู่ยังเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่สะท้อนถึงความยากลำบากของคนกลุ่มนี้ ผู้เข้าร่วมการชุมนุมกว่าร้อยละ 67 จัดอยู่ในกลุ่มคนที่ประสบปัญหาความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย พวกเขาอยู่ในที่อยู่อาศัยประเภทเช่า และครอบครัวยังไม่มีความสามารถในการซื้อหรือมีรายได้ที่มั่นคงพอที่จะผ่อนจ่ายเพื่อซื้อบ้านเป็นของตนเอง มีเพียงร้อยละ 33 เท่านั้นที่ครอบครัวมีที่อยู่อาศัยถาวร แต่ก็ยังต้องอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัวขยาย โดยหนึ่งครัวเรือนอาจมีประชากรตั้งแต่ 4 – 15 คน (ตารางที่ 2.4: ลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดงในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564) เช่น ปีเตอร์ ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 18 ปี แม่ของปีเตอร์เสียชีวิตตั้งแต่เขายังเด็ก ส่วนพ่อเป็นผู้ป่วยติดเตียง เขาอาศัยอยู่อย่างแออัดกับญาติพี่น้องจำนวน 15 คนในแฟลตสองห้องของการเคหะแห่งชาติ ห้องหนึ่งหกคนอีกห้องหนึ่งเก้าคน ซึ่งประกอบด้วยพี่ชายทั้ง

สามคน พี่สะใภ้ หลาน รวมทั้งพ่อตาและแม่ยายของพี่สะใภ้¹ หรือแอนนา ผู้ชุมนุมเพศหญิง อายุ 24 ปี สถานภาพแม่เลี้ยงเดี่ยว ย้ายเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯกับครอบครัวจากภาคอีสาน พ่อ แม่ น้องสาว เธอ และลูกวัยห้าขวบของเธอ โดยเช่าอพาร์ทเมนต์อยู่ร่วมกันห้าคนที่ย่านรามคำแหง สมาชิกที่ทำงานได้ในครอบครัวนั้นรับจ้างรายวัน รายได้ประมาณ 14,000 - 16,000 บาทต่อเดือนก่อนโควิด และลดลงเหลือ 8,000-10,000 บาทในช่วงโควิด ตัวเธอเองก็ไม่สามารถทำงานได้เท่าเดิมเนื่องจากต้องดูแลลูกที่ต้องเรียนออนไลน์ ดังนั้น ด้วยรายได้ที่น้อยและไม่แน่นอน ทำให้พวกเขาต้องอยู่ร่วมกันเพื่อประหยัดค่าใช้จ่าย และต้องกันเงินไว้จ่ายหนี้สินนอกระบบ จึงไม่มีเงินเก็บพอที่จะซื้อบ้านเป็นของตนเอง²

ตารางที่ 2.4 ลักษณะที่อยู่อาศัยของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม

2564

ลักษณะที่พักอาศัย	จำนวน (คน)	ร้อยละ
บ้านเช่า	15	67
บ้านของตนเอง	8	33
รวมทั้งหมด	23	100

แม้ว่ารัฐบาลไทยในทุกยุคทุกสมัยที่ผ่านมาจะอ้างอิงถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยและพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่รัฐบาลส่วนใหญ่ก็ไม่ประสบความสำเร็จในการผลักดันนโยบายหรือมาตรการที่ดีพอที่จะลดความเหลื่อมล้ำและช่วยยกระดับชีวิตของคนในระดับล่าง และขาดมาตรการช่วยเหลือ ปกป้อง และสร้างโอกาสให้กับชนชั้นล่างของไทยและลูกหลานของพวกเขา นับวันความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยกลับยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ช่องว่างระหว่างคนจนและคนรวยถ่างออกมากขึ้นทุกที

คนรุ่นใหม่ที่ถูกจากระบบการศึกษาตั้งแต่อายุยังน้อย

จากการสำรวจพบว่าผู้เข้าร่วมชุมนุมทั้งหมดเป็นกลุ่มคนที่มีการศึกษาในระดับต่ำกว่าอุดมศึกษาหรือในอีกนัยยะหนึ่งคือ พวกเขาคือเยาวชนที่หลุดออกจากระบบการศึกษาตั้งแต่อายุยังน้อย จากกลุ่มตัวอย่าง 30 คน ผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดไม่มีใครจบปริญญาตรี ผู้ให้ข้อมูลกลุ่มใหญ่ที่สุดคือ ร้อยละ 57 จบ

¹ ปีเตอร์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 21 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

² แอนนา, ผู้ให้สัมภาษณ์ 30 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

การศึกษาเพียงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลกว่า 16 เปอร์เซ็นต์หลุดออกจากระบบการศึกษา ตั้งแต่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และกว่าร้อยละ 27 สามารถจบการศึกษาสูงสุดเพียงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า (ตารางที่ 2.5: ระดับการศึกษาของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดงในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564) แม้ว่าจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่จะไม่ได้ระบุว่าปัญหาของระบบการศึกษาคือปัจจัยหลักที่ทำให้พวกเขาออกมาชุมนุมที่แยกดินแดง แต่เมื่อสัมภาษณ์เชิงลึกก็พบว่า การออกจากระบบการศึกษาตั้งแต่อายุน้อยทำให้พวกเขาขาดโอกาสและทางเลือกในชีวิต ทั้งหมดต้องเริ่มต้นใช้ชีวิตที่ทำงานหนักตั้งแต่อายุน้อย

ตาราง 2.5 ระดับการศึกษาของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดงในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564

จบระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ประถมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า (กศน.ป.6)	5	16
มัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า (กศน.ม.3)	17	57
มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า (กศน.ม.6,ปวช)	8	27
ระดับปริญญาตรี (ปวส.)	0	0
ระดับปริญญาโท	0	0
ระดับปริญญาเอก	0	0
รวมทั้งหมด	30	100

จากการสำรวจพบว่า ปัญหาด้านการเงินของครอบครัว ปัญหาคุณภาพการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับวิถีการทำมาหากิน และวัฒนธรรมความรุนแรงในโรงเรียนเป็นสาเหตุหลักที่ผลักดันให้ผู้ให้ข้อมูลที่เข้าร่วมชุมนุมเหล่านี้ต้องออกจากระบบการศึกษาตั้งแต่อายุน้อย

ปัญหาด้านเศรษฐกิจของครอบครัว:

ผู้ให้ข้อมูลจำนวนมากระบุว่า ปัญหาหลักที่ทำให้เขาเลือกที่จะลาออกจากโรงเรียนคือ รายได้ของผู้ปกครองที่ไม่เพียงพอต่อการส่งเสียให้พวกเขาสามารถอยู่ในระบบการศึกษาต่อไปได้ หลายคนต้องหลุดออกจากการศึกษาเนื่องจากค่าใช้จ่ายในการเรียนในโรงเรียนสูงเกินกว่าที่ครอบครัวจะสามารถจ่ายได้

การศึกษาไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต:

ปัญหาประสิทธิภาพการสอนและเนื้อหาของหลักสูตรที่ไม่สอดคล้องกับชีวิตจริงของเยาวชนจากหลากหลายชนชั้น หลากหลายเป้าหมายและวิถีชีวิต โดยเฉพาะสำหรับชนชั้นล่างที่มีความต้องการหาเลี้ยงตนเองตั้งแต่เด็ก เยาวชนผู้เข้าร่วมชุมนุมอธิบายว่า พวกเขาตัดสินใจไม่เรียนต่อหรือลาออกจากโรงเรียนกลางคันเนื่องจากเนื้อหาในโรงเรียนไม่สอดคล้องกับความอยู่รอดของพวกเขา การใช้เวลาและทุ่มเทเงินทองเพื่อเรียนหนังสือในโรงเรียนเป็นเรื่องเปล่าประโยชน์ ไม่สามารถนำไปใช้ทำมาหากิน การศึกษาในโรงเรียนไม่ได้นำเสนอทางเลือกในการอยู่รอด ดูแลตัวเอง หรือยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ของเยาวชนที่มีทุนทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำ

โรงเรียนเต็มไปด้วยความรุนแรง: ปัญหาวัฒนธรรมความรุนแรงในโรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลหลายคนให้ข้อมูลว่า การถูกล่วงละเมิดในโรงเรียนทั้งโดยเพื่อนและคุณครู ที่มีต่อพวกเขาที่เป็นคนยากจนที่สุดในชั้นเรียน เป็นหนึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้ตัดสินใจออกจากโรงเรียน ในขณะที่โรงเรียนควรเป็นพื้นที่ปลอดภัยและให้การปกป้องเยาวชนจากความรุนแรงจากสิ่งแวดล้อมภายนอก ไม่ว่าจะเป็นชุมชนแออัดในสังคมเมือง ครอบครัวที่เต็มไปด้วยแรงกดดันทางเศรษฐกิจ แต่ปัญหาความรุนแรงในโรงเรียนทั้งจากครู วัฒนธรรมอำนาจนิยม และการขาดความเข้าใจในการจัดการกับความรุนแรงในหมู่นักเรียนกลับกลายเป็นพื้นที่ใหม่ของความรุนแรงที่เยาวชนชั้นล่างต้องเผชิญ หลายต่อหลายคนมองว่า โรงเรียนกลายเป็นที่กดทับและทำร้ายพวกเขามากกว่าเดิม การหลุดออกจากระบบโรงเรียนเป็นทางออกหนึ่งเพื่อหลีกเลี่ยงความรุนแรงที่พวกเขาต้องเผชิญ

โรงเรียนการขาดระบบดูแลและประคับประคองเยาวชนผู้เปราะบาง: จากปัญหาการขาดความเข้าใจและประสิทธิภาพของโรงเรียนที่มีต่อเด็กกลุ่มเปราะบางเหล่านี้ เมื่อพวกเขาเผชิญปัญหาหรือหลุดออกจากระบบการศึกษาแล้ว โรงเรียนจึงไม่มีกลไกในการทำความเข้าใจ ประคับประคอง หรือติดตามให้เยาวชนชนชั้นล่างให้สามารถอยู่หรือกลับมาสู่ระบบการศึกษาเลย

เคน เพศ ชาย อายุ 21 ปีเล่าถึงชีวิตของคนที่ต้องออกจากโรงเรียนตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 2 เนื่องจากสภาพครอบครัวที่ยากจน เขาต้องเดินเท้าสามถึงสี่กิโลเมตรไปโรงเรียน หรือโบกรถผู้อื่นไปโรงเรียน³ ในขณะที่แอนนา เพศหญิง อายุ 24 ปีเลือกไม่เรียนต่อหลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพราะรู้สึก “เรียนต่อไปก็ไม่ได้อะไรดี ๆ ทำ เงินเดือนก็ต่ำ ไม่ว่าจะจบสูงยังไงเงินเดือนก็ไม่มากไปกว่านี้” นอกจากนั้น เคนยังถูกเพื่อนในโรงเรียนกลั่นแกล้งและรังแกอย่างรุนแรง แต่เมื่อแจ้งเรื่องเหล่านี้กับครู ครูกลับเลือกที่จะเมินเฉยและผลิตซ้ำความรุนแรงดังกล่าว โดยมองว่าการปล่อยให้เด็กนักเรียนโดน

³ เคน, ผู้ให้สัมภาษณ์ 11 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

กระทำเช่นนี้จะเป็นการฝึกความอดทน เมื่อเคนไม่สามารถทนได้ สุดท้ายจึงต้องลาออกมาทำงานตั้งแต่ยังเป็นเยาวชน⁴

เคน ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 21 ปี ถูกกลั่นแกล้งจากเพื่อนในโรงเรียนด้วยเหตุผลที่ว่าเขาเป็นคนที่ตัวเล็ก ผิวดำ และยากจนที่สุดในโรงเรียน เขาถูกเพื่อนๆ กลั่นแกล้งอยู่เสมอ แม้แต่เงินจะซื้ออาหารกลางวันก็ไม่มีเพียงพอ นอกจากจะถูกกลั่นแกล้งจากเพื่อนแล้ว ทศนคติจากระบบในโรงเรียนก็ทำให้เขากลายเป็นเหยื่อตลอดมา เคนเล่าว่า บ่อยครั้งที่สิ่งของหรือเงินของเพื่อนในโรงเรียนหาย เขาจะถูกกล่าวหาว่าเป็นคนขโมยไปเพียงเพราะว่าเขาเป็นคนจน แม้จะพยายามพูดคุยและปรับความเข้าใจกับเพื่อนแล้วก็ไม่เป็นผล เพื่อนในโรงเรียนไม่คบหาด้วยเพราะคิดว่าเขาเป็นคนที่ชอบปลุกเสกขโมยน้อย ในขณะที่ครูก็ไม่ได้ช่วยเหลืออะไร ด้วยคิดว่าการปล่อยไปเช่นนี้จะทำให้เขาเติบโตขึ้นมาได้เองและการอดทนต่อการถูกรังแกก็เป็นวิธีหนึ่งในการฝึกความอดทน

จัสมิน เยาวชนเพศหญิง อายุ 17 ปี อธิบายถึงสาเหตุที่เธอตัดสินใจลาออกจากโรงเรียนหลังจบการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ 3 ว่า การศึกษาในโรงเรียนที่เธอเคยศึกษาอยู่นั้นไม่ได้ให้ความรู้ที่ดีพอ สิ่งที่ยังไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้ ครูไม่ตั้งใจสอน “หนูรู้สึกว่ายากไปก็ไม่ได้อะไรเลย ครูก็บอกมาให้ถาม พอถามก็บอกว่าทำไมไม่ตั้งใจฟัง แต่ที่เราถามก็เพราะเราไม่เข้าใจเราก็เลยถาม แต่พอเราถามก็มาบอกเราแบบนี้หนูเลยรู้สึกว่ามันไม่ใช่” และด้วยสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนหญิงล้วน ทำให้เธอและเพื่อนๆ จำนวนหนึ่งถูกล่วงละเมิดทั้งทางเพศและถูกกลั่นแกล้งในทางอื่นๆ ด้วย ส่งผลให้นักเรียนประมาณร้อยละ 10 ในโรงเรียนของเธอตัดสินใจไม่เรียนต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น และครูจำนวนมากก็ไม่ได้ติดตามให้นักเรียนกลับมาเรียน ไม่ได้ใส่ใจว่านักเรียนจะเรียนต่อหรือไม่⁵

ครอบครัวไม่สมบูรณ์กับการขาดโอกาสทางเศรษฐกิจ

จากการสำรวจพบว่า โดยรวมกว่าร้อยละ 60 ของตัวอย่างกลุ่มผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดง เติบโตท่ามกลางครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ไม่ว่าจะเป็นพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว ซึ่งส่งผลกระทบต่อความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรหลาน ส่งผลให้เยาวชนกลุ่มนี้ขาดโอกาสทั้งทางด้านทางเศรษฐกิจ การศึกษา และสังคม ในหลายกรณีถูกทอดทิ้งจากทั้งพ่อและแม่ให้อยู่ภายใต้การดูแลของญาติ หรือต้องเลี้ยงดูตนเองตั้งแต่เด็ก จากการสำรวจมีเพียง 12 จาก 30 คนที่มีครอบครัวที่พร้อมทั้งพ่อและแม่ (ตาราง 2.6: สถานภาพผู้ปกครองของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดงในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564)

⁴ แอนนา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁵ จัสมิน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

ตาราง 2.6 สถานภาพผู้ปกครองของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564

สถานภาพครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พ่อกับแม่	12	40
พ่อเลี้ยงเดี่ยว	1	3
แม่เลี้ยงเดี่ยว	8	27
ญาติที่ไม่ใช่พ่อแม่ดูแล	6	20
อยู่โดยลำพัง	3	10
รวมทั้งหมด	30	100

งานวิจัยก่อนหน้านี้นี้พบว่า ปัญหาการหย่าร้างส่งผลกระทบต่อทางเศรษฐกิจต่อครอบครัวและความอยู่รอดของเยาวชน ในหลายกรณี สถานภาพทางเศรษฐกิจของครอบครัวจะตกต่ำลงประมาณ 0.25-0.5 ช่วงชั้น โดยเฉพาะในกลุ่มครอบครัวที่มีความเปราะบางทางเศรษฐกิจอยู่แล้ว จากชนชั้นกลางระดับล่างอาจตกลงสู่ชนชั้นล่าง จากชนชั้นล่างอาจจะกลายเป็นครอบครัวยากจน จากครอบครัวยากจนอาจตกลงต่ำกว่าเส้นความยากจน⁶

ในกรณีผู้ชุมนุมที่แยกดินแดน การหย่าร้างของผู้ปกครองมิได้มีผลต่อเพียงการขาดที่พึ่งพาทางจิตใจของเยาวชน แต่การหย่าร้างส่งผลกระทบต่อความสามารถของครอบครัวในการเลี้ยงดูบุตรของพ่อและแม่เลี้ยงเดี่ยว เนื่องจากการเลี้ยงดูบุตรหลานจากรายได้ของพ่อหรือแม่โดยลำพังทำให้ความสามารถในการเลี้ยงดูบุตรหลานลดน้อยลง และลดโอกาสและความสามารถการยกระดับคุณภาพชีวิตและก้าวข้ามเส้นความยากจนของเยาวชนระดับล่าง นอกจากนั้น หากพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยวไม่มีความสามารถในการหารายได้ ในหลายกรณีนำไปสู่การทอดทิ้งเยาวชนอีกด้วย จากการสัมภาษณ์เราพบตัวอย่างมากมายที่การหย่าร้างหรือครอบครัวไม่สมบูรณ์ด้วยเหตุปัจจัยต่างๆ ที่นำมาซึ่งความยากลำบากในการหาเลี้ยงครอบครัวของผู้ปกครองของเยาวชนเหล่านี้ และส่งผลให้พวกเขากลายเป็นเยาวชนที่ขาดโอกาสในหลายด้าน เยาวชนชนชั้นล่างที่มาจากครอบครัวที่แตกแยกมีแนวโน้มที่หลุดออกจากระบบการศึกษาเนื่องจาก

⁶ Susan Harkness, "The Economic Consequences of Becoming a Lone Mother" in Laura Bernardi and Dimitri Mortelmans (eds.), *Lone Parenthood in the Life Course, Life Course Research and Social Policies*, (Cham: Springer, 2018), 8: 213 - 236; Bram Hogendoorn, Thomas Leopold and Thijs Bol, "Divorce and Diverging Poverty Rates: A Risk-and-Vulnerability Approach," *Journal of Marriage and Family* (2020), 82 (3): 1089-1109

ปัญหาทางเศรษฐกิจ และต้องทำงานเพื่อเลี้ยงดูตัวเองและครอบครัวตั้งแต่อายุยังน้อย และนั่นคือปัญหาพื้นฐานที่สำคัญที่สร้างแรงกดดันให้กับคนที่มีอายุน้อยเหล่านี้

เดวิด เยาวชนเพศชาย อายุ 17 ปี และน้องชายอีกสองคน อยู่ภายใต้การดูแลของตาและยายมาตั้งแต่วัยเยาว์หลังจากที่พ่อและแม่หย่าร้างกัน โดยทั้งพ่อและแม่ไม่เคยส่งเสียเขาเลย ภาระการดูแลพวกเขาทั้งสามคนตกอยู่ที่ตาและยายซึ่งมีรายได้น้อยมาก ยายตกงานและส่วนตารับจ้างเลี้ยงแพะที่จังหวัดชัยนาท หลังจากจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เดวิดตัดสินใจไม่เรียนต่อและเริ่มหางานทำ เพื่อช่วยเหลือยายที่ตกงาน และให้น้องชายอีกสองคน ซึ่งยังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และประถมศึกษาปีที่ 2 ได้เรียนต่อไป งานที่เดวิดทำส่วนใหญ่เป็นงานใช้แรงงานและยากลำบาก ช่วงแรกเขาเริ่มต้นด้วยการเป็นแรงงานก่อสร้างและแรงงานยกปลาขึ้นจากกระชัง จากนั้นเขาก็เริ่มเข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ เป็นพนักงานรับส่งอาหาร⁷

บรูซ ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 19 เด็บโตท่ามกลางภาวะพ่อแม่แยกทางกันตั้งแต่เด็ก บรูซเลือกที่จะออกจากการศึกษาตั้งแต่หลังจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และเริ่มทำมาหาเลี้ยงตัวเองตั้งแต่อายุ 13 ปี เขาเริ่มต้นด้วยการทำงานสุ่มเสี่ยงหลายงาน เช่น เด็กเดินโปยบอล รับจ้างทวงหนี้ แต่เมื่อเริ่มโตขึ้น เขาพยายามถอยห่างจากธุรกิจสีเทา และพยายามหันไปทำงานอื่นๆ ที่สุจริต เช่น ล้างรถแมคโครและเครื่องจักรก่อสร้าง ขับรถรับส่งอาหาร เขาพยายามสะสมทุนและเริ่มลงทุนธุรกิจของตนเอง ซึ่งคือตู้หยอดตุ๊กตา แต่เมื่อเจอวิกฤตโควิด ธุรกิจที่เคยลงทุนไว้ก็ได้รับความเสียหาย⁸

แรงงานนอกระบบอายุน้อยที่หล่อเลี้ยงสังคมเมือง

จากการสำรวจพบว่า ผู้ให้ข้อมูลจำนวนมากต้องเผชิญกับปัญหาแรงกดดันด้านเศรษฐกิจ จนพวกเขาต้องเริ่มหาเลี้ยงชีพและเข้าสู่การจ้างงานตั้งแต่อายุยังน้อย แต่เนื่องจากเป็นเยาวชน พวกเขาต้องตกอยู่ภายใต้การจ้างงานนอกระบบ ค่าจ้างต่ำ ไม่เป็นธรรม และไม่สามารถเข้าถึงระบบสวัสดิการแบบแรงงานที่เป็นผู้ใหญ่ได้ ในหลายกรณี พวกเขาต้องเริ่มต้นหาเลี้ยงตนเองและครอบครัวตั้งแต่อายุ 13 ปี⁹ นอกจากนั้น กว่าร้อยละ 60 อยู่ในการจ้างงานนอกระบบ มีเพียงร้อยละ 13 เท่านั้นที่อยู่ในการจ้างงานในระบบ (ตาราง 2.7: รูปแบบการจ้างงานของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564)

แม้ว่าการทำงานของพวกเขาจะมีบทบาทอย่างสำคัญยิ่งในการหล่อเลี้ยงให้กรุงเทพฯสามารถบริโภคสินค้าและบริการราคาถูก เพื่อตอบสนองต่อการบริโภคของคนไทยและดึงดูดนักท่องเที่ยวในทุกระดับ แต่การจ้างงานแบบนอกระบบหรือในระบบที่รายได้ต่ำมากทำให้หลายคนขาดความมั่นคงใน

⁷ เดวิด, ผู้ให้สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁸ บรูซ, ผู้ให้สัมภาษณ์ 30 สิงหาคม 2564, กรุงเทพฯ

⁹ บรูซ, เดวิด, ปีเตอร์, ผู้ให้สัมภาษณ์, สิงหาคม-กันยายน 2564

ชีวิตและไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการต่างๆ ของรัฐ เช่น เยาวชนหลายคนที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปีไม่สามารถสมัคร ม.40 ได้เนื่องจากไม่เข้าเกณฑ์ประกันสังคมของผู้ประกอบอาชีพอิสระ

ตาราง 2.7 รูปแบบการจ้างงานของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564

รูปแบบการจ้างงานของผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทำงานชั่วคราวนอกระบบ	18	60
ไม่ได้ทำงาน (กำลังศึกษา)	8	27
ทำงานประจำ	4	13
ทำงานข้าราชการ	0	0
รวมทั้งหมด	30	100

พอลล่า ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 17 ปี เริ่มทำงานรับจ้างทั่วไปตั้งแต่อายุยังไม่ถึง 15 ปี พอลล่าเล่าว่า เธอไม่สามารถสมัครโครงการเยียวยาตามมาตรการหลายอย่างของรัฐได้เนื่องจากอายุไม่ถึง 18 ปี¹⁰ หรือ ดิเอโก ผู้ให้ข้อมูล เพศชาย อายุ 19 ปี ที่ตกงานเพราะร้านอาหารถูกสั่งปิด¹¹ อีกจำนวนหนึ่ง เช่น บรูซ อายุ 19 ปี เบนจามิน อายุ 19 ปี ซีโอ อายุ 22 ปี เดวิด อายุ 17 ปี เป็นพนักงานขับรถจักรยานยนต์ส่งอาหาร ที่รายได้ไม่แน่นอน และได้รับผลกระทบด้านรายได้จากวิกฤตโควิด-19¹² ในขณะที่บางคนประกอบอาชีพขายของตามตลาดหรือขายของออนไลน์ เช่น โดมินิค เพศชาย อายุ 16 ปี จัสมิน เพศหญิง อายุ 17 ปี เปาโล เพศชาย อายุ 27 ปี ที่พอเจอวิกฤตโควิด-19 ก็ทำให้รายได้จากตรงนี้หายไปเช่นกัน¹³

เยาวชนชนชั้นล่างผู้ถูกกดขี่โดยระบบราชการและรัฐไทย

นอกจากโครงสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจของครอบครัวและความรุนแรงในโรงเรียนแล้ว ผู้ชุมนุมที่แยกดินแดนยังเป็นกลุ่มคนที่เปราะบางที่สุดที่ต้องเผชิญกับความรุนแรงจากเจ้าหน้าที่รัฐในหลากหลายรูปแบบ แน่หนอนว่าปัญหาการคอร์รัปชันและการใช้ความรุนแรงของเจ้าหน้าที่รัฐกับชนชั้นล่างเป็นสิ่งที่รับรู้กันโดยทั่วไปในสังคมไทย แต่จากการเก็บข้อมูลทำให้เราพบว่า ลูกหลานของชนชั้นล่างเป็นกลุ่มที่มี

¹⁰ พอลล่า, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

¹¹ ดิเอโก, ผู้ให้สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2564, กรุงเทพฯ

¹² บรูซ, เบนจามิน, ซีโอ, เดวิด, ผู้ให้สัมภาษณ์ สิงหาคม - กันยายน 2564 กรุงเทพฯ

¹³ โดมินิค, จัสมิน, เปาโล, ผู้ให้สัมภาษณ์ สิงหาคม - กันยายน 2564 กรุงเทพฯ

แนวโน้มจะถูกกระทำด้วยอำนาจของเจ้าหน้าที่รัฐได้ง่ายที่สุดกลุ่มหนึ่ง เนื่องจากพวกเขาเป็นเยาวชนที่เติบโตในสิ่งแวดล้อมสังคมชุมชนแออัด ครอบครัวที่เปราะบางต่อการถูกล่วงละเมิด และการรายล้อมด้วยธุรกิจสีเทา จึงส่งผลให้เขาเป็นกลุ่มคนที่มีแนวโน้มเข้าสู่เงื่อนไขที่นำไปสู่การถูกกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐ

จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมการชุมนุมส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทั้งโดยตรงกับตนเองและผู้ใกล้ชิดหรือรับรู้จากผู้ครอบข้าง ไม่ว่าจะเป็นการถูกรีดไถเรียกค่าคุ้มครอง การถูกกวาดจับร้านค้าหาบเร่แผงลอย การถูกยึดคดียาเสพติด การถูกจับกุมในฐานะผู้เสพและผู้ค้ายาเสพติดรายย่อย การบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดไม่เท่าเทียมกันระหว่างชนชั้นล่างกับกลุ่มชนชั้นที่มีอภิสิทธิ์ เช่น การเรียกตรวจรถจักรยานยนต์และรถกระบะมากกว่ารถเก๋ง ประสบการณ์ในด้านลบเหล่านี้ที่ได้รับจากเจ้าหน้าที่รัฐอย่างต่อเนื่อง สร้างทัศนคติในเชิงลบและส่งผลกระทบต่อความไม่ไว้วางใจ ความกลัว และความโกรธที่มีต่อเจ้าหน้าที่รัฐอย่างลึกซึ้ง หลายคนให้ความเห็นว่า สิ่งที่เขาถูกกระทำมันเกิดขึ้นกับชนชั้นล่างมากกว่าชนชั้นกลางและชนชั้นสูง ชนชั้นล่างผู้มีอำนาจต่อรองและอภิสิทธิ์น้อยกว่าต้องตกเป็นเหยื่อและผู้ต้องหา เช่น การจับผู้เสพและผู้ขายรายย่อยเพื่อผลงานของเจ้าหน้าที่มากกว่าการสาวถึงต้นตอ

จัสมิน ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 17 ปี เล่าว่า เธอไม่ชอบเจ้าหน้าที่รัฐโดยเฉพาะตำรวจเลย เพราะรู้สึกว่าการตรวจมักใช้กฎหมายเป็นอาวุธ ข่มเหงคนที่ไม่มีทางสู้หรือคนที่ไม่มีต้นทุน แต่ในขณะที่เดียวกัน ตำรวจเองก็ทำผิดกฎหมายด้วยเช่นกัน เธอเล่าว่าตัวเธอเคยโดนตำรวจยึดบุหรี่ไฟฟ้าและเรียกเงินค่าปรับ แต่เธอไม่มีเงินจ่ายจึงเพียงยึดของกลาง แต่หลังจากนั้นไม่กี่วัน เธอกลับเห็นตำรวจคนดังกล่าวยื่นสูบบุหรี่ไฟฟ้าของเธอ นอกจากนั้น เพื่อนรุ่นพี่ของเธอยังถูกตำรวจยึดของกลางเป็นยาเสพติด ทั้งหมดส่งผลให้เธอไม่พอใจและมีทัศนคติเชิงลบต่อตำรวจตั้งแต่ก่อนเข้าร่วมการชุมนุม¹⁴

นาตาชา ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 16 ปี เล่าถึงความรู้สึกที่ฝังอยู่ในใจของเธอถึงความไม่ชอบตำรวจมานาน เนื่องจากเธอและคนใกล้ชิดมักถูกตำรวจคุกคาม โดยครอบครัวของเธอที่ทำอาชีพค้าขายแผงลอยมักจะถูกตำรวจมารีดไถเงินเป็นประจำ¹⁵ ในขณะที่บรัฐช ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 19 ปี ที่ต้องยอมเข้าสู่อาชีพสีเทา ทั้งเดินโปยบอล เดินยา และทวงหนี้ เนื่องจากครอบครัวยากจนและต้องออกจากโรงเรียนตั้งแต่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยอายุที่ไม่ถึง 13 ปี ตลอดเส้นทางในการเอาตัวรอดในวัยเด็กเขามีประสบการณ์เผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่รัฐอยู่บ่อยครั้ง¹⁶ และเดวิด ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 17 ปี ที่โตมากับตาและยายตั้งแต่อายุยังเล็ก เพราะพ่อติดคุกก็เชื่อว่าพ่อของตนไม่ได้ทำผิด แต่เป็นแพะ เขารู้สึกว่ากระบวนการยุติธรรมของประเทศนี้ไม่ยุติธรรมกับพวกเขาที่เป็นคนจน และนี่คือปัญหาที่ฝังใจมาโดยตลอดว่า สักวันหนึ่งเขาจะต้องเปลี่ยนแปลงกระบวนการยุติธรรมของไทยให้ดีขึ้นกว่านี้ให้ได้¹⁷

¹⁴ จัสมิน, ผู้ให้สัมภาษณ์ 10 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

¹⁵ นาตาชา, ผู้ให้สัมภาษณ์ 12 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

¹⁶ บรัฐช, ผู้ให้สัมภาษณ์ 30 สิงหาคม 2564, กรุงเทพฯ

¹⁷ เดวิด, ผู้ให้สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

ลูกหลานชนชั้นล่างที่สุดของสังคมที่สามารถเอาตัวรอดได้แล้วก่อนโควิด-19

แม้ว่าผู้ชุมนุมที่แยกดินแดงส่วนใหญ่จะมีภูมิหลังของชนชั้นล่าง เติบโตด้วยทุนในชีวิตที่ต่ำมากในทุกมิติ และต้องอาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่อันตรายและยากลำบาก แต่ผู้ให้ข้อมูลที่เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดงกลับเป็นคนหนุ่มสาวที่พยายามก้าวข้ามอุปสรรค และในหลายกรณีก็เริ่มสามารถทำมาหาเลี้ยงชีพและเลี้ยงดูตนเองได้ จากการเก็บข้อมูล ผู้ชุมนุมส่วนใหญ่ออกจากระบบการศึกษาตั้งแต่อายุน้อย เข้าสู่ระบบแรงงาน และพยายามต่อสู้และปรับตัวทุกวิถีทางเพื่อยกระดับฐานะและชีวิตความเป็นอยู่ กวาร์ร้อยละ 73 ทำงานอย่างหนักและทำหลายงาน (ตาราง 2.8: ระดับความสามารถในการหารายได้ของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดงในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564 ก่อนวิกฤตการณ์โควิด-19)

ตาราง 2.8 ระดับความสามารถในการหารายได้ของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดงในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564 ก่อนวิกฤตการณ์โควิด-19

ระดับความสามารถในการหารายได้	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่ได้ทำงาน (กำลังศึกษา)	8	27
รายจ่ายมากกว่ารายได้	19	63
มีรายได้สมดุลกับรายจ่าย สามารถดำรงชีวิตปกติ ทำงานมีเงินเก็บ	3	10
รวมทั้งหมด	30	100

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า พวกเขาเป็นเด็กที่ถูกทำให้เป็นผู้ใหญ่ที่ต้องทำงานหนัก ต่อสู้ และปรับตัวทุกวิถีทางในการทำมาหากินตั้งแต่อายุน้อยแล้ว และเริ่มสามารถลืมตาอ้าปาก สร้างเนื้อสร้างตัว ยืนด้วยลำแข้งของตนเอง และเลี้ยงดูตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาครอบครัว หลายคนทำงานหนักจนเริ่มมีเงินเก็บ สะสมทุนจนเริ่มทำธุรกิจของตนเองได้ตั้งแต่อายุน้อย

ในช่วงก่อนวิกฤตการณ์โควิด-19 พอลล่า เยาวชนเพศหญิง อายุ 17 ปี เธอออกจากการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาที่ 3 ต้องทำงานตามร้านอาหาร จนสามารถเลี้ยงดูตัวเองและครอบครัวได้ในระดับหนึ่ง¹⁸ หรือปีเตอร์ เยาวชนเพศชาย อายุ 18 ปีที่ออกจากการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาที่ 6 และ

¹⁸ พอลล่า, ผู้ให้สัมภาษณ์ 30 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

พยายามทำมาหากินจนพอเลี้ยงชีพได้¹⁹ หรือ เปาโล ผู้ให้สัมภาษณ์เพศชาย อายุ 27 ปี ที่เคยทำงานรับจ้างมาแล้วหลายอย่าง เคยทำงานโรงงานจนโรงงานปิดตัวไป และได้ออกมาลงทุนขายของตามตลาดจนรู้สึกว่าการพออยู่ได้ แต่เมื่อเจอกับวิกฤตการณ์โควิด-19 ทำให้รัฐสั่งปิดตลาด เขาจึงขาดรายได้จากตรงนั้นไป²⁰

กลุ่มที่ 2: เยาวชนลูกหลานชนชั้นกลางที่เคยเคลื่อนไหวนับตั้งแต่ปีที่แล้ว และต้องการยกระดับการเคลื่อนไหวให้ได้ผลมากกว่าปีที่ผ่านมา

นอกเหนือจากเยาวชนชนชั้นล่างแล้ว ในการชุมนุมที่แยกดินแดงยังมีเยาวชนลูกหลานชนชั้นกลางเข้าร่วมการชุมนุมด้วย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เคยเข้าร่วมการชุมนุมประท้วงหลายครั้งนับตั้งแต่ปีที่ผ่านมา และยังต้องการเคลื่อนไหวเพื่อผลักดันการเปลี่ยนแปลงต่อไป แต่อย่างไรก็ดี พวกเขาเป็นเพียงส่วนน้อยของผู้ชุมนุมที่แยกดินแดง จากการสำรวจ มีเพียงร้อยละ 4 ของผู้ให้ข้อมูลที่มีสถานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวระดับดี และมีร้อยละ 20 ที่เคยเข้าร่วมการชุมนุมอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปีที่ผ่านมา (ตารางที่ 2.2: สถานะทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดงในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564; ตารางที่ 2.3: สถานะการจ้างงานของผู้ปกครองผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดงในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564 และ ตารางที่ 2.11: ประสิทธิภาพการเข้าร่วมการชุมนุมระหว่างปี 2563-2564)

ตารางที่ 2.11: ประสิทธิภาพการเข้าร่วมการชุมนุมระหว่างปี 2563-2564

การเข้าร่วมชุมนุมของผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ชุมนุมอย่างต่อเนื่องช่วงเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2563	6	20
ชุมนุมเป็นครั้งคราวช่วงเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม 2563	10	33
ชุมนุมที่แยกดินแดงช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564	14	47
รวมทั้งหมด	30	100

ในการเข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดง ผลลัพธ์ของการเคลื่อนไหวในปีที่ผ่านมา หลายต่อหลายคนแสดงความคิดเห็นถึงความไม่พอใจต่อ และสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงแนวทางและยกระดับการ

¹⁹ ปีเตอร์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 21 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

²⁰ เปาโล, ผู้ให้สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2564, กรุงเทพฯ

เคลื่อนไหว จนผู้มีอำนาจและสังคมได้ยินเสียงของพวกเขาและยอมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง แม้ว่าหลายคนอาจจะไม่เห็นด้วยกับยุทธศาสตร์การเผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่รัฐ แต่ก็ยังมองไม่เห็นแนวทางอื่นๆ ที่จะกดดันรัฐได้เท่ากับที่แยกดินแดง นาดาดา ผู้ให้สัมภาษณ์พิเศษหญิง อายุ 16 ปี เล่าถึงความอึดอัดกับปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ต่อผู้ชุมนุม เขามองว่า ไม่ว่าผู้ชุมนุมจะเรียบร้อย สันติวิธีเพียงใด หรือชุมนุมในสถานที่ใด ทำยที่สุด เจ้าหน้าที่ก็ปฏิบัติการแบบที่เขามองว่ารุนแรงไม่ต่างกัน “พี่ดูสิ ต่อให้ไม่ใช่ที่นี่ ต่อให้เป็นมือบิ่นทำอะไรมัน[ตำรวจ]ก็ดี อยู่เฉยๆ มันก็ดี ยืนเป็นระเบียบแค่นั้นมันก็ดีอยู่ดี มาเนี่ยเรายังได้เห็นว่ามันก็กลายเป็น สะดุ้งเป็นเหมือนกัน”²¹ ในขณะที่นาธาน เพศชาย อายุ 23 ปีที่กำลังศึกษาด้านการออกแบบในระดับปริญญาตรีเห็นว่า การเคลื่อนไหวแบบปีที่แล้วเป็นแนวทางที่เขาเคารพ และตัวเขาเองก็ชุมนุมมาตั้งแต่ปีที่แล้ว แต่เห็นว่าแนวทางดังกล่าวไม่ได้ทำให้รัฐสนใจ มีหน้าข้าราชการยังใช้ความรุนแรงกับผู้ชุมนุมเพิ่มขึ้น เขาจึงตัดสินใจเข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดงและปักหลักอยู่ที่นั่นแทน²²

---

²¹ นาดาดา, ผู้ให้สัมภาษณ์ 12 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

²² นาธาน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

บทที่ 3 เหตุใดพวกเขาจึงออกมาชุมนุมที่ดินแดง

หลังจากที่เราได้เห็นภาพว่าผู้ชุมนุมที่แยกดินแดงคือใครในบทก่อนหน้า ในบทนี้จะทำการวิเคราะห์เหตุผล ปัจจัย และที่มาที่ทำให้คนรุ่นใหม่ชนชั้นล่างเหล่านี้ตัดสินใจเข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดง แม้ว่าในบทที่ 2 จะมีการระบุถึงความเดือดร้อนและความยากลำบากในชีวิตที่ผู้ให้ข้อมูลต้องเผชิญ แต่จากงานศึกษาวิจัยเกี่ยวกับขบวนการเคลื่อนไหวทั่วโลกก่อนหน้านี้ระบุว่า ปัญหาความเดือดร้อนและยากลำบากในชีวิตนั้นแม้ว่าจะสร้างความไม่พอใจให้กับชนชั้นล่าง แต่ก็ไม่ใช่ปัจจัยหลักที่กระตุ้นให้เกิดการก่อตัวขึ้นของขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคม ที่ผู้ได้รับผลกระทบจากปัญหาเชิงโครงสร้างตัดสินใจออกมาชุมนุมหรือมีปฏิบัติการทางการเมือง ดังที่เราจะเห็นว่า แม้ว่าทั่วโลกและสังคมไทยจะมีคนจนและคนด้อยโอกาสจำนวนมาก แต่ก็มีใช้ว่าคนจนทุกคนจะลุกขึ้นมาชุมนุมประท้วง²³

ดังนั้น ในการพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดการก่อตัวขึ้นของขบวนการเคลื่อนไหวของคนรุ่นใหม่ชนชั้นล่างที่แยกดินแดงงานชิ้นนี้จึงพยายามพิจารณาไปยังปัจจัยอื่นๆ ที่ไปไกลกว่าเพียงปัญหาเชิงโครงสร้างที่ชนชั้นล่างในสังคมไทยต้องเผชิญตลอดมา จากการเก็บข้อมูลงานวิจัยชิ้นนี้พบว่าปัจจัยที่สำคัญหลักสามประเด็นใหญ่ ที่กระตุ้นและผลักดันให้คนหนุ่มสาวเหล่านี้กล้าเข้าร่วมการชุมนุมได้แก่หนึ่ง ผลกระทบอย่างหนักจากนโยบายการจัดการการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของรัฐบาลที่ผลักดันให้ผู้คนรุ่นใหม่ที่เปราะบางและเกือบประสบความสำเร็จในการลืมตาอ้าปากต้องกลับไปสู่ความยากจน และความสามารถของพวกเขาในการเชื่อมโยงปัญหาดังกล่าวกับโครงสร้างของรัฐ สอง ทำที่และปฏิบัติการของรัฐที่มีต่อคนรุ่นใหม่ ไม่ว่าจะเป็นการยื่นกรณไม่ยอมตอบสนองต่อข้อเสนอการปฏิรูปของคนรุ่นใหม่ที่ผ่านมาเลย การใช้มาตรการควบคุมฝูงชนของเจ้าหน้าที่ความมั่นคงที่เกินสัดส่วนและรุนแรงกับเยาวชนคนรุ่นใหม่ และ สาม ปัจจัยด้านการเติบโตของความคิดทางการเมืองของคนหนุ่มสาวเหล่านี้ โดยเฉพาะความเชื่อมั่นในสิทธิเสรีภาพและพลังในการเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความเชื่อมั่นต่อพลังและความเป็นไปได้ในการผลักดันการเปลี่ยนแปลงของพวกเขาเอง

นอกจากปัจจัยที่ผลักดันให้พวกเขาออกมาอยู่บนท้องถนนแล้ว ในส่วนที่สองของบทนี้ยังนำเสนอเป้าหมายหลักและบทวิเคราะห์เหตุที่มาของข้อเรียกร้องจากดินแดง ว่าพวกเขาต้องการอะไร

²³ Doug McAdam, Sidney Tarrow and Charles Tilly, *The Dynamics of Contention* (New York and London: Cambridge University Press, 2001); Sidney Tarrow, *Power in Movement: Social Movements and Contentious Politics* (New York and London: Cambridge University Press, 2012)

และอยากผลักดันการเปลี่ยนแปลงในระดับใด โดยเน้นที่เป้าหมายหลักสองประการ ได้แก่ การส่งเสริมให้
ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองรับรู้ถึงปัญหาของพวกเขา และการเรียกร้องให้นายกลาออก

วิกฤติการณ์โควิด-19และการวิเคราะห์ปัญหาเชิงโครงสร้าง

แม้ว่าที่ผ่านมา คนหนุ่มสาวเหล่านี้จะเติบโตท่ามกลางภูมิหลังของชนชั้นล่างและต้องเผชิญกับ
ปัญหาเชิงโครงสร้างจำนวนมากมาย (ดังที่ได้กล่าวไปในบทที่ 2) ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำทาง
เศรษฐกิจและสังคม ปัญหาความแตกแยกในครอบครัวที่ส่งผลโดยตรงต่อโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม
ของคนรุ่นใหม่ระดับล่าง ปัญหาความล้มเหลวของระบบการศึกษาในการสร้างพื้นฐานและ
ประคับประคองเยาวชนชนชั้นล่างให้มีความสามารถในการทำมาหาเลี้ยงชีพ และปัญหาการถูกคุกคาม
โดยเจ้าหน้าที่รัฐ แต่นั่นไม่ได้ทำให้พวกเขาลุกขึ้นมาชุมนุมประท้วง ในทางตรงกันข้าม ส่วนใหญ่กลับ
พยายามต่อสู้ฝ่าฟันอุปสรรคต่างๆ ด้วยตนเอง พยายามทำงานหนัก เพื่อเลี้ยงดูตัวเอง ครอบครัว และ
สร้างชีวิตที่ดีกว่าในอดีต แต่ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดตัดสินใจเข้าร่วมการชุมนุมคือ
ความไม่พอใจต่อผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 และนโยบายของรัฐทั้งในการป้องกันการ
การแพร่เชื้อและการช่วยเหลือเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ

ทั้งหมดมิได้เพียงส่งผลกระทบในเชิงลบต่อพวกเขา แต่ทำลายชีวิตที่ดีกว่าเดิมที่พวกเขาเคย
พยายามสร้างจนประสบความสำเร็จระดับหนึ่งแล้วก่อนหน้านี้ และในการอธิบายการกลับสู่ความยากจน
ในครั้งนี้ พวกเขามีได้โทษโชคชะตาฟ้าลิขิต แต่เชื่อมโยงปัญหาที่พวกเขาเผชิญกับโครงสร้างทาง
การเมืองและนโยบาย ผู้ให้ข้อมูลทุกคนระบุเป็นเสียงเดียวกันว่า ปัญหาทั้งหมดมาจากความผิดพลาด
และการขาดประสิทธิภาพในการทำงานของรัฐบาลชุดปัจจุบัน ซึ่งนั่นคือปัจจัยที่ทำให้พวกเขาตัดสินใจ
เข้าร่วมการชุมนุม โดยเฉพาะหลายคนเริ่มเข้าร่วมการชุมนุมในช่วงต้นเดือนสิงหาคม 2564 ภายใต้
การรณรงค์เดินจากอนุสาวรีย์ประชาธิปไตยไปบ้านนายกรัฐมนตรีกายใต้การนำของกลุ่มทะลุฟ้า พวกเขา
ให้ข้อมูลว่า พวกเขาตัดสินใจเข้าร่วมเพื่อเดินทางไปบ้านนายกฯเพื่อเรียกร้องให้รัฐบาลรับฟังปัญหา
ของพวกเขาและอยากกดดันให้รัฐแก้ไขปัญหาที่พวกเขาเผชิญ

วิกฤติโรคระบาดโควิด-19และนโยบายการแก้ไขปัญหาของรัฐดึงพวกเขากลับไปสู่ความยากจน

หากได้ข้อสรุปว่า กลุ่มคนยากจนได้รับผลกระทบจากโควิด-19 มากกว่าชนชั้นกลางและชน
ชั้นสูง การเป็นเยาวชนและลูกหลานของคนยากจนก็ทำให้พวกเขากลายเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบหนัก
ที่สุด ผู้ชุมนุมที่ติดแดงทุกรายได้รับผลกระทบโดยตรงจากโควิดอย่างรุนแรงในหลากหลายมิติ เรื่องเล่า
มากมายจากการสัมภาษณ์ผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดงอธิบายถึงผลจากนโยบายของรัฐที่ตีบฝั้น
และดึงพวกเขากลับไปสู่ความยากจน ผลกระทบด้านเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากนโยบายการป้องกันการ
แพร่กระจายของโรคโควิด-19 แบบไม่ได้สัดส่วนกับปัญหา นโยบายการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบที่ไม่

เพียงพอและไม่ทั่วถึง การหลุดออกจากระบบการศึกษาและโอกาสในการเข้าถึงระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและคุ้มค่ากับต้นทุนที่พวกเขาต้องเสียไปเนื่องจากการเรียนออนไลน์ การขาดโอกาสในการเข้าถึงวัคซีนและการตรวจคัดกรองโรคที่ส่งผลกระทบต่อโอกาสในการไ้ทำงานของพวกเขา และในหลายกรณี พวกเขาสัมผัสถึงความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงระบบการรักษาเมื่อเขาและครอบครัวติดโควิด-19 เมื่อเทียบกับคนกลุ่มอื่นๆ ที่มีฐานะสูงกว่า (ตาราง 2.9: รูปแบบผลกระทบจากวิกฤติการณ์โควิด-19 และผลจากนโยบายของรัฐในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564) การออกมาเข้าร่วมการชุมนุมที่ดินแดนเป็นการแสดงออกให้รัฐบาลรับทราบถึงความเดือนร้อน ภาวะขาดการเยียวยา และต้องการให้รัฐบาลรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากนโยบายตัวเอง

ตาราง 2.9: รูปแบบผลกระทบจากวิกฤติการณ์โควิด-19 และผลจากนโยบายของรัฐในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564

ผลกระทบช่วงสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19	จำนวน / 30 (คน)	ร้อยละ
ขาดโอกาสการเข้าถึงวัคซีน	27	90
ถูกลดรายได้การทำงานและเงินเดือน	14	47
ถูกให้ออกจากงาน	10	33
เข้าไม่ถึงมาตรการเยียวยาของรัฐ	5	17
สมาชิกในครอบครัวมีผู้ติดเชื้อโรคโควิด-19	3	10
สมาชิกในครอบครัวเสียชีวิตจากการฉีดวัคซีนหรือโรคโควิด-19	1	3

ในฐานะที่คนรุ่นใหม่เหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบและลูกจ้างชั่วคราวในภาคบริการและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว พวกเขาได้รับผลกระทบทันทีจากการลดเวลาการเปิดบริการหรือการปิดกิจการของธุรกิจต่างๆ พวกเขาเป็นกลุ่มแรกที่ถูกให้ออกจากงาน เป็นกลุ่มแรกที่ถูกลดเงินเดือน นอกจากนี้ ความกลัวที่มีจากโรคระบาดทำให้หลายคนตัดสินใจออกไปทำงาน ซึ่งทั้งหมดส่งผลต่อรายได้และความอยู่รอดของพวกเขา ผู้ให้ข้อมูลกว่าร้อยละ 80 เล่าถึงประสบการณ์การถูกเลิกจ้าง การถูกลดเงินเดือน จากไม่เคยทำงานก็ต้องเริ่มหางานทำ แต่ก็หาไม่ได้ หรือต้องทำงานหนักเพิ่มมากขึ้นเพื่อหารายได้เสริม

หลายคนที่เคยล้มตาอำปากและช่วยเหลือตนเองได้ เริ่มมีงานทำจนสามารถเลี้ยงตัวเอง และเริ่มมีความหวังในการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่าเดิม ความฝันและความหวังของพวกเขาดับทันทีท่ามกลางวิกฤติการณ์โรคระบาดและนโยบายของรัฐบาล หลายคนถูกดึงกลับไปสู่สภาวะยากจนและไม่สามารถเลี้ยงดูตัวเองได้อีกครั้ง หลายคนกลับไปสู่จุดเริ่มต้นที่ติดลบและความยากจนที่พวกเขาเกือบจะสามารถก้าวข้ามมันมาได้แล้ว การถูกเลิกจ้างทำให้หลายคนต้องนำเงินเก็บที่มีอยู่มาใช้ จากเดิมที่ทำได้เพียงพอใช้วันต่อวันก็เริ่มไม่พอใช้ หลายคนเริ่มไม่มีเงินจ่ายค่าเช่าบ้าน

นาตาชา เด็กสาวอายุ 16 ปี ยังเรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เล่าให้ฟังว่า วิกฤติการณ์โควิด - 19 ส่งผลกระทบต่อรายได้ของครอบครัว จากที่เธอเรียนหนังสือแค่เพียงอย่างเดียว เธอต้องพยายามหางานนอกเวลาทำเพิ่มเติมด้วย เช่น งานร้านอาหาร บั๊มน้ำมัน แต่ก็ไม่สามารถหาได้²⁴ หรือ แอนนา หนึ่งในผู้ให้สัมภาษณ์ เพศหญิง อายุ 24 ปีบอกว่า ทุกวันนี้ที่บ้านมีคนทำงานได้อยู่แค่สองคน แต่รายได้ลดลงมาก ต้องหาเลี้ยงคนในครอบครัวห้าคน มีหนี้สินอยู่มาก และแม่แต่เงินจะจ่ายค่าเช่าบ้าน ก็ติดมาหลายเดือนแล้ว²⁵ บรูซ หนึ่งในผู้ให้สัมภาษณ์เพศชาย อายุ 19 ปีเล่าว่า เขาต้องออกจากระบบการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เคยติดยาแล้วเลิกได้ เคยทำงานสี่เทมาหลายรูปแบบ เคยทำงานใช้แรงงานมาหลายรูปแบบ จนกระทั่งออกมาเป็นพนักงานขับรถเดลิเวอรี่ และพอมีเงินทุนไปลงทุนกับเพื่อนอยู่บ้าง แต่พอมีมาตรการต่างๆ ออกมา ก็ทำให้เขาขาดรายได้ไป นอกจากนี้ ยังมีอีกหลายคนที่ย้ายของออนไลน์แล้วขายไม่ได้และถูกให้ออกจากงาน²⁶

แม้ว่ารัฐบาลจะมีนโยบายการเยียวยาหลายอย่าง แต่ก็ไม่เพียงพอและไม่ทั่วถึง เมื่อเทียบกับรายได้และโอกาสที่พวกเขาสูญเสียไป และสำหรับเยาวชนที่เป็นแรงงาน พวกเขาไม่ได้อะไรเลยจากมาตรการเยียวยา ผู้ให้ข้อมูลจำนวนมากที่เป็นแรงงานและมีอายุต่ำกว่า 15 ปีและ 18 ปีไม่ได้รับการเยียวยาจากรัฐใดๆ เลย เนื่องจากไม่มีมาตรการมารองรับในส่วนนี้ รวมทั้งไม่สามารถเข้าถึงระบบสวัสดิการใดๆ ไม่สามารถเป็นผู้ประกันตนได้ ทำให้ขาดสิทธิที่พึงมีในฐานะแรงงานไป²⁷

ในด้านผลกระทบจากโรคโดยตรงนั้น มีหลายกรณีที่พวกเขาสัมผัสถึงความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงระบบการรักษาเมื่อเขาและครอบครัวติดโควิด-19 ผู้ให้สัมภาษณ์หลายคนเล่าเรื่องในลักษณะคล้ายกันว่า ตนและครอบครัวมีปัญหาในการเข้าถึงวัคซีน เช่น จองแล้วไม่ได้ตามที่จอง นัดไปแล้วไม่ได้ฉีด บางคนมีญาติใกล้ชิดหรือตนเองติดเชื้อโควิด-19 แต่ไม่ได้ไปรักษาที่โรงพยาบาล และมีผู้ที่ญาติใกล้ชิดเสียชีวิตหลังจากฉีดวัคซีนด้วย ปัญหาที่ส่งผลกระทบโดยตรงและเป็นอุปสรรคต่อความอยู่รอดของคนรุ่นใหม่เหล่านี้มากที่สุดคือ ปัญหาการเข้าถึงวัคซีนและการตรวจคัดกรองโรค เนื่องจากการเป็นเยาวชนหรือคนอายุไม่เกิน 18 ปีทำให้พวกเขากลายเป็นกลุ่มสุดท้ายของสังคมที่ได้รับวัคซีน (ตาราง

²⁴ นาตาชา, ผู้ให้สัมภาษณ์ 12 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

²⁵ แอนนา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

²⁶ บรูซ, ผู้ให้สัมภาษณ์ 30 สิงหาคม 2564, กรุงเทพฯ

²⁷ พอลล่า, ผู้ให้สัมภาษณ์ 30 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

2.10: จำนวนผู้ได้รับวัคซีนป้องกันโควิด-19 ในกลุ่มผู้เข้าร่วมการประชุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564)

ตาราง 2.10 จำนวนผู้ได้รับวัคซีนป้องกันโควิด-19 ในกลุ่มผู้เข้าร่วมการประชุมที่แยกดินแดนในช่วงเดือนสิงหาคม-ตุลาคม 2564

การได้รับวัคซีนของผู้ให้สัมภาษณ์	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ยังไม่ได้รับวัคซีน	28	94
วัคซีนเข็มที่ 1	0	0
วัคซีนครบ 2 เข็ม	1	3
วัคซีนบูสเตอร์เข็มที่ 3	1	3
รวมทั้งหมด	30	100

ยิ่งไปกว่านั้น การไม่สามารถเข้าถึงวัคซีนและการตรวจโควิดยังเป็นอุปสรรคสำคัญในการเข้าถึงการจ้างงานของเยาวชน ในหลายกรณี นายจ้างกำหนดรับบุคคลที่ได้รับวัคซีนหรือมีผลตรวจ PCR แล้วเท่านั้นจึงจะสามารถเข้าทำงานได้ หรือหลายคนก็ทำงานรับส่งอาหาร ในห้างสรรพสินค้าและร้านค้า กำหนดเงื่อนไขเข้มงวดที่กีดกันคนที่ยังไม่ได้รับวัคซีนและผลการตรวจโรคในการเข้าไปรับอาหารในร้านค้า ดังนั้น สำหรับพวกเขา การไม่สามารถเข้าถึงวัคซีนหรือการตรวจคัดกรองไม่ได้หมายถึงเพียงความเสี่ยงต่อโรคเท่านั้น แต่หมายถึงโอกาสในการทำมาหากินและความอยู่รอดของพวกเขา ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวนหนึ่งตงงานทันทีเมื่อตรวจพบว่าติดเชื้อโควิด-19 และไม่สามารถกลับไปทำงานได้อีกเลย ในขณะที่บางคนที่เป็นลูกจ้างรายวันนั้น เมื่อต้องลดวันทำงานลงจากนโยบายต่างๆ ของรัฐ ก็ทำให้พวกเขาขาดรายได้ไปในวันที่ไม่ได้มาทำงาน หรือบางคนที่มีรายได้จากการขายสินค้าแบบรับมาขายไปแบบวันต่อวันก็รายได้ต่ำลงมาก ผู้ทำงานภาคบริการอื่นๆ เช่น จักรยานยนต์รับจ้าง ก็รายได้ลดลงเนื่องจากคนไม่ออกจากบ้านเช่นกัน “หนูสมัครอะไรไม่ได้เลยพี่ คนละครึ่ง เราชนะ ม.33 สมัครไม่ได้เลยสักอย่าง วัคซีนหนูก็ยังไม่ได้สักเข็ม”²⁸

นอกจากนั้น การอาศัยอยู่ในชุมชนแออัดยังส่งผลให้พวกเขามีโอกาสติดโควิดได้ง่าย และหากพวกเขาติดโควิดก็หมายถึงการขาดงาน การถูกลดเงินเดือน หรือถึงขั้นถูกให้ออก หรือหากของสมาชิกครอบครัวคนใดคนหนึ่งป่วยหรือเสียชีวิต ก็จะส่งผลทันทีต่อโอกาสในการอยู่รอดทางเศรษฐกิจ ที่อยู่อาศัย และการศึกษาของเยาวชน ตัวอย่างเช่น ครอบครัวของพอลล่า ผู้ให้ข้อมูลพิเศษหญิง อายุ 17 ปี

²⁸ แอนนา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

เป็นตัวอย่งที่ชัดเจนในกรณีนี้ พ่อเสียชีวิตหลังจากรับวัคซีนได้หกวัน จากที่พ่อเคยเป็นเสาหลักของบ้าน ต้องเปลี่ยนเป็นแม่แทนที่ทำงานคนเดียว รายได้ลดลงแต่ต้องเลี้ยงดูคนในครอบครัวถึงเจ็ดชีวิต และต้องใช้นี้ที่เกิดขึ้นในช่วงที่พ่อยังมีชีวิตอยู่ด้วย²⁹

นอกจากผลกระทบต่อด้านเศรษฐกิจแล้ว ผลกระทบด้านการศึกษายังมีผลเชิงลบที่รุนแรงต่อเยาวชนชั้นล่างอย่างทีหลายคนไม่สามารถจินตนาการถึงได้ ในขณะที่การเรียนออนไลน์ส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนรู้ออกของลูกหลานชนชั้นกลางและสูง แต่สำหรับลูกหลานชนชั้นล่าง การเรียนออนไลน์ผลก็ให้พวกเขาต้องหลุดจากระบบการศึกษาทันที จากสถิติภาพรวมนับตั้งแต่มีการระบาดของโควิด มีเยาวชนกว่า 43,060 คน หรือ 14.6% ต้องหลุดออกจากระบบโรงเรียนในปี 2564 และมีนักเรียนยากจนหรือยากจนพิเศษที่ “มีความเสี่ยง” ทีจะหลุดออกจากระบบการศึกษารวมประมาณ 1.9 ล้านคน ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงมากเมื่อเทียบกับเด็กทั้งหมดในช่วงวัยเรียนการศึกษาภาคบังคับที่มีประมาณ 9 ล้านคน³⁰ ซึ่งแน่นอนว่า เยาวชนที่เข้าร่วมการชุมนุมเป็นหนึ่งในจำนวนเหล่านั้น หลายคนเล่าถึงประสบการณ์ทีพวกเขาตัดสินใจยุติการเรียนทั้งเหตุผลการเงินของครอบครัวหลังประสบปัญหาโควิด และคุณภาพการเรียนการสอนทีรู้สึกว่ไม่ได้รับความรู้อะไร ไม่คุ้มค่านทีพวกเขาจะเรียนต่อไปเมื่อเทียบกับการออกมาทำงานทำ จัสมิน ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 17 ปี เมื่อเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก็ตัดสินใจไม่เรียนต่อเพราะรู้สึกว่เรียนออนไลน์ไม่รู้เรื่อง และออกมาทำงาน³¹ หรือนาดาชา ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 16 ปี แม้จะยังอยู่ในระบบการศึกษา แต่ก็สะท้อนให้เราฟังว่ ตั้งแต่มีโควิด เธอก็แทบจะทิ้งการเรียน ทั้ๆ ทีก่อนหน้านี้ เธอทำงานส่งการบ้านครูเสมอ แต่ตั้งแต่เกิดโควิด เธอเรียนไม่รู้เรื่องและแทบจะไม่ทำการบ้านส่งเลย³² ปีเตอร์ ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 18 ปีทีต้องออกจากการศึกษาในระบบปกติตั้งแต่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เนื่องจากทางบ้านไม่สามารถประคองค่าใช้จ่ยได้ จึงต้องออกมาทำงานและพยายามกลับไปเรียนต่อในระบบการศึกษานอกโรงเรียน แต่พอประสบปัญหาโควิด ก็ตัดสินใจไม่ศึกษาต่อ³³

นอกจากนั้น ผู้เข้าร่วมการชุมนุมทีศึกษาอยู่ในสถาบันอาชีวะยังให้ความเห็นถึงปัญหาทีพวกเขาต้องเผชิญภายใต้ระบบการเรียนออนไลน์ทีรุนแรงกว่าการศึกษาในระบบสามัญทั้ไป ในขณะที่นักเรียน

²⁹ พอลล่า, ผู้ให้สัมภาษณ์ 30 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

³⁰ “สำรวจสถานการณ์หลังเปิดเทอมใหม่ พบยากจนเฉียบกลัน,” กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, <https://www.eef.or.th/infographic-23-06-21/>; “กลศ.-ธนาคารโลก ห่วงปัญหาความเหลื่อมล้ำการศึกษาพุ่ง ชีต้องเร่งยกระดับคุณภาพพร. อย่างทั้ถึงและมีมาตรการพิเศษ,” กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา, <https://www.eef.or.th/news-eef-world-bank-raise-the-quality-of-the-school/>

³¹ จัสมิน, ผู้ให้สัมภาษณ์ 10 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

³² นาดาชา, ผู้ให้สัมภาษณ์ 12 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

³³ ปีเตอร์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 21 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

ชั้นมัธยมปลายและมหาวิทยาลัยไม่ต้องลงมือปฏิบัติ สามารถเรียนด้วยตนเองผ่านการอ่านและการทำแบบฝึกหัด แต่สำหรับนักเรียนในโรงเรียนเทคนิคและอาชีวะ โดยเฉพาะสายช่าง พวกเขาแทบจะไม่ได้ประโยชน์อะไรเลยจากการเรียนออนไลน์ การเรียนโดยไม่ได้ลงมือปฏิบัติทำให้ค่าเทอมของเขาดลดลงช่วงสองปีของการเรียนออนไลน์ช่วงโควิดเปลา่ประโยชน์ พวกเขาว่า การเรียนจบโดยไม่มีทักษะจริงจะส่งผลต่อการหางานทำในอนาคตอย่างแน่นอน ในขณะที่หลายคนถูกยศ. (กองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา) และต้องใช้หนี้ให้กับรัฐบาลทันทีที่เรียนจบ แต่พวกเขาอาจกลายเป็นคนตกงานทันทีเมื่อเศรษฐกิจดีขึ้นเพราะคนรุ่นต่อไปที่มีทักษะมากกว่าจะได้งานแทนพวกเขา แดเนี่ยล ผู้ให้ข้อมูลเพศชายอายุ 26 ปีเล่าให้ฟังว่า ช่วงที่พลเอกประยุทธ์เข้ามาเป็นนายกรัฐมนตรี เขาเพิ่งจบปวช. และในช่วงนั้นโรงงานหลายแห่งเริ่มปิดตัวไป เขาไม่สามารถหางานทำได้ แต่ก็ได้กู้ยืมเงินจากกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษาไปทำโปรเจกต์แล้ว และก็ต้องใช้คืน แต่ก็ยังหาใช้ไม่ได้สักที และก็เป็นเรื่องยากที่เขาจะเรียนต่อ เขาเชื่อว่าเขาตามเขาชนคนรุ่นใหม่ไม่ทันแล้ว เนื่องเด็กในทุกวันนี้มีทักษะต่างๆ เหนือกว่าเขาไปหมดแล้ว³⁴

การวิเคราะห์ที่มาของปัญหาผ่านโครงสร้างรัฐ

แน่นอนว่าผลกระทบที่เกิดขึ้นจากวิกฤตการณ์โควิด-19 ส่งผลต่อคนรุ่นใหม่ที่ต้องหาเข้ากินค่าเหล่านี้อย่างรุนแรง แต่ปัจจัยที่น่าสนใจและสำคัญยิ่งกว่าที่ผลักดันให้พวกเขาออกมาอยู่บนท้องถนนคือความสามารถในการเชื่อมโยงผลกระทบจากโควิด-19 กับปัญหาเชิงโครงสร้างและนโยบายของรัฐบาล ตรงกันข้ามกับชนชั้นล่างกลุ่มอื่นๆ ที่อาจจะเคยโทษโชคชะตา บุญกรรม หรือยอมจำนนต่อผู้มีอำนาจคนรุ่นใหม่เหล่านี้มีทักษะการวิเคราะห์เชื่อมโยงปัญหาที่พวกเขาเผชิญทั้งในแต่ละวันและปัญหาเฉพาะหน้า ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงของรัฐในที่ชุมนุม ผลกระทบที่พวกเขาได้รับจากนโยบายการแก้ปัญหาโควิด-19 ว่าเป็นปัญหาในเชิงโครงสร้างของรัฐและรัฐบาล พวกเขาไม่ได้มองปัญหาเหล่านี้ในกรอบอนุรักษนิยมที่เชื่อว่าเป็นเรื่องของบุญกรรมและโชคชะตาฟาลิซิด แม้ว่าเขาจะมีได้เชื่อมโยงปัญหาทั้งหมดกับสถาบันกษัตริย์แบบที่เขาชนชั้นกลางวิเคราะห์ในช่วงปีที่ผ่านมา แต่พวกเขาอธิบายปัญหาทั้งหมดผ่านปัญหาเชิงโครงสร้างของรัฐ บทบาทของรัฐบาล ปัญหาระบบราชการและเจ้าหน้าที่รัฐที่ใช้อำนาจโดยมิชอบ ซึ่งรัฐต้องรับผิดชอบต่อการแก้ไขปัญหา

สิ่งที่ผู้ให้ข้อมูลเกือบทุกคนระบุคือ ผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลในการจัดการกับปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 นั้นเชื่อมโยงกับปัจจัยเชิงโครงสร้างที่พวกเขาจัดอันดับข้อใจมา

³⁴ แดเนี่ยล, ผู้ให้สัมภาษณ์ 14 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

ยาวนาน สำหรับพวกเขา โควิดเป็นปัญหาใหม่ที่เป็นเพียงยอดภูเขาน้ำแข็งของปัญหาที่พวกเขาพบเจอ มาโดยตลอด³⁵

ปัจจัยกระตุ้น: การเพิกเฉย ความรุนแรง และความสามารถในการแก้ไขวิกฤติโควิด-19 ของรัฐไทย

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผู้เข้าร่วมการประชุมระบุอย่างชัดเจนว่าปัจจัยหลักที่กระตุ้นให้พวกเขาตัดสินใจออกมาเข้าร่วมการประชุมที่แยกดินแดนคือ การที่รัฐบาลไม่ยอมรับข้อเสนอและการไม่ยอมปฏิรูปตามสิ่งที่คนรุ่นใหม่เรียกร้องมาตลอดในปีที่ผ่านมา การใช้มาตรการควบคุมฝูงชนของเจ้าหน้าที่ความมั่นคงที่เกินสัดส่วนและรุนแรงกับเยาวชนคนรุ่นใหม่

การไม่ตอบสนองต่อข้อเสนอการปฏิรูปของคนรุ่นใหม่

การที่รัฐบาลไม่ยอมรับฟังปัญหาและข้อเรียกร้องในการปฏิรูปของพวกเขาตลอดมาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เยาวชนและคนรุ่นใหม่ที่เคยร่วมกันชุมนุมตั้งแต่ปีที่แล้วเข้าร่วมการประชุมที่แยกดินแดน แม้ในปีที่ผ่านมา การชุมนุมของคนรุ่นใหม่จะประสบความสำเร็จระดับหนึ่ง โดยเฉพาะในการทำให้สังคมและผู้ใหญ่ได้ยินปัญหาของพวกเขาและได้รับรู้ถึงศักยภาพของคนรุ่นใหม่ในการนำเสนอทางเลือก แต่สำหรับรัฐบาลภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี ประยุทธ์ จันทร์โอชา กลับไม่มีท่าทีในการให้ความสำคัญกับปัญหาหรือพยายามเริ่มต้นการแก้ปัญหา

ตลอดหนึ่งปีที่ผ่านมา รัฐบาลยอมเจรจาและประนีประนอมกับกลุ่มผลประโยชน์หลากหลายกลุ่มที่ลุกขึ้นชุมนุมทางการเมืองเพื่อกดดันรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นเกษตรกรรายย่อย กลุ่มธุรกิจ กลุ่มวิชาชีพ กลุ่มผู้ประกอบการ หรือแม้แต่ชนกลุ่มน้อยต่างๆ แต่สำหรับการชุมนุมของคนรุ่นใหม่ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเข้มข้น รัฐบาลกลับเพิกเฉยและไม่มีท่าทีประนีประนอม ไม่เปิดพื้นที่รับฟังความคิดหรือการพูดคุยอย่างเข้าใจ รอบด้าน และเท่าเทียมกัน ไม่ผลักดันการปฏิรูปและการเปลี่ยนแปลงตามข้อเสนอของกลุ่มเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นข้อเรียกร้องที่แหลมคมอย่างการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ หรือข้อเสนอที่พูดถึงปัญหาพื้นฐานในสังคมไทยอย่างการปฏิรูปการศึกษา การแก้ไขปัญหาประสิทธิภาพของระบบราชการ หรือการคอร์รัปชันในกองทัพและตำรวจ การไม่ยอมประนีประนอมของรัฐต่อข้อเรียกร้องและการเคลื่อนไหวของเยาวชนในปีที่ผ่านมาส่งผลให้เยาวชนยังคงเข้าร่วมการประชุมต่อไป แม้รูปแบบการชุมนุมและการเคลื่อนไหวจะเปลี่ยนแปลงไปก็ตาม การเข้าร่วมการประชุมที่ดินแดนเป็นการยืนยันสิ่งที่พวกเขาเรียกร้องและต้องการให้รัฐบาลเห็นว่า เยาวชนมีตัวตนและยังคงเรียกร้องการปฏิรูปเพื่อนาคตของพวกเขาอย่างไม่ถอย

³⁵ ปีเตอร์, เฟอร์ล, นาดาทาชา, ผู้ให้สัมภาษณ์, สิงหาคม- กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

จัสมินเป็นเยาวชนคนหนึ่งี่หลุดออกจากการศึกษา แต่ตัวเธอเองให้ความสนใจกับประเด็นของเยาวชนและการศึกษามาก เธอเล่าว่าเธอต้องการเห็นการปฏิรูปการศึกษาเช่นกัน แต่เหตุที่ตัวเธอเลือกมาชุมนุมที่ดินแดง แทนที่จะเป็นการไปร่วมชุมนุมกับกลุ่มนักเรียนแล้ว หรือกลุ่มอื่นๆ ที่เคลื่อนไหวด้านประเด็นการศึกษาโดยเฉพาะ ก็เพราะเธอเชื่อว่า³⁶ ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองนี้มองพวกเขาเหมือนเป็นเด็กตัวเล็กๆ เชื่องๆ สั่งให้ทำอะไรก็ได้ แม้เธอจะเห็นว่าสิ่งที่กลุ่มเหล่านั้นแสดงออกเป็นสิ่งที่ดี แต่เธอเชื่อว่าผู้ใหญ่ในบ้านเมืองก็ยังไม่สนใจ ซึ่งการมาที่นี้จะทำให้รัฐบาลสนใจได้ ในขณะที่เดวิดที่หลุดจากการศึกษาเช่นกัน ก็ยังหวังที่จะกลับไปเรียนหนังสือให้ได้ และมีความฝันที่อยากเป็นนักกฎหมายเพื่อที่จะแก้ไขระบบยุติธรรมของประเทศนี้³⁷

การใช้ความรุนแรงของรัฐต่อการชุมนุม

ในขณะที่ตลอดปีกว่าๆ ที่ผ่านมา การเคลื่อนไหวของเยาวชนเน้นการแนวทางสันติวิธี การเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ และการแสดงพลังในเชิงจำนวนของผู้ชุมนุม แต่ภาพที่สังคมรับรู้คือ การเริ่มต้นใช้มาตรการที่เข้มงวด รุนแรงและเกินกว่าสัดส่วนของพฤติกรรมของผู้ชุมนุม ที่เริ่มต้นตั้งแต่เดือนตุลาคม 2563 เป็นต้นมา จากนั้นมาตรการในการควบคุมฝูงชนและการจัดการการชุมนุมก็ไต่ระดับและรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ

จากการเก็บข้อมูล มาตรการจัดการและควบคุมการชุมนุมของเจ้าหน้าที่ความมั่นคงที่ถูกมองว่าเป็นความรุนแรงที่เกินสัดส่วนพฤติกรรมของผู้ชุมนุมถูกระบุว่าเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เขาตัดสินใจเข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดง ภาพพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงของเจ้าหน้าที่ความมั่นคงสองระลอกที่สำคัญที่กระตุ้นสำนึกทางการเมืองทำให้ตัดสินใจเข้าร่วมการชุมนุมคือ

หนึ่ง ความรุนแรงที่เจ้าหน้าที่ควบคุมฝูงชนใช้กับผู้ชุมนุมในช่วงเดือนกุมภาพันธ์และมีนาคม โดยเฉพาะในช่วงวันที่ 28 กุมภาพันธ์ ที่เจ้าหน้าที่ถีรถจักรยานยนต์ รุมทำร้ายผู้ชุมนุม และใช้ความรุนแรงกับอาสาพยาบาล เช่น ภาพที่ตำรวจควบคุมฝูงชนวิ่งไล่กวาดผู้ชุมนุม ทบตีผู้ชุมนุม เอาหน้ากดกับพื้น มีการใช้กระสุนยางไล่ยิงผู้ชุมนุมตั้งแต่สนามหลวงไปจนถึงอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย จนมีผู้ได้รับบาดเจ็บจำนวนมาก ไปจนถึงการใช้ความรุนแรงต่อผู้ชุมนุมบริเวณสะพานวันชาติ หรือในกรณีที่แยกเกียกกาย ที่ทางเจ้าหน้าที่ยิงแก๊สน้ำตาไม่ต่ำกว่าห้าลูกไปบริเวณรถพยาบาลที่จอดเรียงกันอยู่สามคัน

สอง การยกระดับการใช้กระสุนยาง แก๊สน้ำตา การฉีดน้ำด้วยสารเคมี และที่สำคัญคือการเข้ารวบจับกุมผู้ชุมนุมด้วยหน่วยเคลื่อนที่เร็วที่ดินแดงนับตั้งแต่ช่วงต้นของการชุมนุม เช่น ภาพที่ตำรวจควบคุมฝูงชนวิ่งเข้ามาเตะผู้ชุมนุมเข้าที่ท้องและลากไปกับพื้น ภาพที่มีผู้ถูกยิงด้วยแก๊สน้ำตาเข้าที่เบ้าตา และภาพที่มีการถีบผู้ชุมนุมที่ขี้นรถจักรยานยนต์อยู่จนรถล้ม

³⁶ จัสมิน, ผู้ให้สัมภาษณ์ 10 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

³⁷ เดวิด, ผู้ให้สัมภาษณ์ 18 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

ภาพเหล่านี้สร้างสร้างความไม่พอใจ ความโกรธ และกระตุ้นให้คนรุ่นใหม่ที่ไม่เคยสนใจการเมืองหรือชุมนุมต้องมาเข้าร่วม เนื่องจากพวกเขาารู้สึกว่า เพื่อนของพวกเขาและเยาวชนกำลังถูกทำร้าย ถูกเจ้าหน้าที่รัฐกระทำในระดับที่เขายอมรับไม่ได้ การรวมตัวกันที่ดินแดงเป็นการบอกรัฐและเจ้าหน้าที่ความมั่นคงว่าพวกเขาเป็นอีกหนึ่งเสียงที่ไม่ยอมรับพฤติกรรมดังกล่าวของเจ้าหน้าที่รัฐในการคุกคามประชาชน

จอร์จ หนึ่งในผู้ให้สัมภาษณ์เพศชาย อายุ 24 ปี เล่าว่า เขารู้ว่ามีการชุมนุมมาสักพักแล้ว แต่ไม่ได้ออกมา ตอนที่ตัดสินใจออกมาคือวันนั้นไปทำงานแล้วเลิกเร็ว เขาเห็นภาพจากสื่อว่ามีผู้หญิงโดนทำร้ายทุบตีแล้วทนไม่ได้ จึงวนรถออกมาดูและหลังจากนั้นก็มาเรื่อยๆ³⁸ ส่วนนาตาชา ผู้ให้สัมภาษณ์เพศหญิง อายุ 16 ปี เล่าว่า ตอนแรกก็อยู่บ้านเฉยๆ แต่พอเห็นภาพที่คนโดนจู่ยิงแล้วก็รีบรถจักรยานยนต์ให้ล้มก็รู้สึกทนไม่ได้ เลยชวนเพื่อนที่อยู่ด้วยกันแล้วก็สตาร์ทรถออกมาทันที³⁹

การขยายตัวของความคิดทางการเมืองเรื่องสิทธิเสรีภาพและพลังสามัญชนในการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง

ปัจจัยที่น่าสนใจมากอีกปัจจัยหนึ่งคือ การเติบโตขึ้นของความคิดทางการเมืองที่ขยายตัวในหมู่นักรุ่นใหม่เหล่านี้ โดยเฉพาะด้านเสรีภาพ สิทธิทางการเมือง และพลังการเปลี่ยนแปลงที่พวกเขาคนธรรมดาสามารถทำได้ แม้ว่าคนรุ่นใหม่ในพื้นที่การชุมนุมที่ดินแดงส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาที่ไม่สูง แต่พวกเขากลับเชื่อมั่นในสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองของปัจเจกบุคคล

ความตระหนักรู้และความเชื่อมั่นในสิทธิเสรีภาพ

ความตระหนักและเชื่อมั่นอย่างมากในสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองของคนธรรมดาในหมู่ผู้ชุมนุมที่แยกดินแดงเป็นปรากฏการณ์ที่น่าสนใจมาก พวกเขาเชื่อจริงๆ ว่า การออกมาชุมนุมเพื่อแสดงออกทางการเมืองบนท้องถนนเป็นสิทธิอันชอบธรรมของทุกคน ประโยคแรกๆ ของการสัมภาษณ์หลายต่อหลายครั้ง พวกเขาตอบด้วยการเริ่มตั้งคำถามว่าเหตุใดเจ้าหน้าที่ตำรวจจึงไม่ยอมให้พวกเขาชุมนุมและใช้ความรุนแรงในการจับกุมพวกเขา ทั้งที่สิ่งที่พวกเขาทำเป็นเรื่องถูกต้องตามกฎหมาย

คำตอบแรกๆ ที่หลายคนตอบเมื่อเราถามว่าทำไมจึงออกมาชุมนุมทางการเมืองคือ มาเพื่อเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพ หรือประชาธิปไตย ไม่คำใดก็คำหนึ่ง ไม่ว่าพวกเขาจะเข้าใจคำเหล่านี้ว่าอย่างไรก็ตาม แต่คำเหล่านี้ก็อยู่ในความคิดที่ฝังในระบอบจิตสำนึกของพวกเขาไปแล้ว ว่ามันเป็นสิ่งสำคัญ ไม่ต่างจากอดีต ที่ผู้ใหญ่หลายคนก็อาจจะอธิบายไม่ได้ว่าบุญกรรมคืออะไร แต่ก็รู้สึกว่าเป็นสิ่งสำคัญสำหรับเขา

³⁸ จอร์จ, ผู้ให้สัมภาษณ์ 14 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

³⁹ นาตาชา, ผู้ให้สัมภาษณ์ 12 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

นิโคลัส ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 21 ปี บอกกับเราว่า เขาต้องการเรียกร้องเสรีภาพ และประชาธิปไตย⁴⁰ หรืออย่างแพททริกที่บอกว่าออกมาเพื่อเรียกร้องสิทธิของเขา และอีกหลายๆ คนที่กล่าวว่าออกมาเพื่อสิทธิและเสรีภาพ⁴¹

เชื่อมั่นว่าพวกเขาสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้

แม้ว่าหลายฝ่ายจะประเมินว่าการชุมนุมที่แยกดินแดงอาจจะไม่สามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้ แต่จากเนื้อหาการให้สัมภาษณ์จำนวนมากสะท้อนว่า พวกเขาเชื่อมั่นในสิ่งที่พวกเขาทำและจะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้

บทสัมภาษณ์จำนวนมากสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ที่เข้าร่วมการชุมนุมที่ดินแดงเชื่อว่าตนจะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้แม้จะต้องใช้เวลาช้านานก็ตาม พวกเขาอาจไม่ได้คิดว่าจะต้องชนะในทันที แต่พวกเขาเชื่อว่าถ้ายังไม่ชนะก็จะออกมาเรื่อยๆ นาดาชา ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 16 ปี กล่าวกับเราว่า “หนูไม่รู้หรือว่าจะชนะไม่ชนะ แต่ก็ต้องออกมา ให้มันสะตุงสะเทือนบ้าง คนเค้าออกมากันขนาดนี้หนูยังไม่เข้าใจว่าพวกมันจะกินอิมมูนหลับกันอยู่ได้ยังไง⁴² ในขณะที่จอร์จ ผู้ให้สัมภาษณ์อีกรายหนึ่ง กล่าวกับเราว่า “ถ้าถามว่าหมดหวังไหม คนรุ่นผม เมื่อผมโดนแล้ว ผมไม่ยอมโดนฝ่ายเดียว ถึงเรามีแค่มือเท้า ถึงเรารู้ไม่ไหว ก็จะมีคนที่ออกมาแทนรุ่นผม ผมว่าถ้าไม่ติดเคอร์ฟิว ต่างจังหวัดจะมาเข้าร่วมด้วย”⁴³

นอกจากนั้น ความสามารถในการเชื่อมโยงปัญหาเชิงโครงสร้างเหล่านี้ยังสัมพันธ์กับความตระหนักรู้ในสิทธิและเสรีภาพของเขา เพราะในหลายครั้งที่มีการสัมภาษณ์ เมื่อผู้ให้ข้อมูลตอบว่าออกมาเพื่อเรียกร้องสิทธิ เสรีภาพ และประชาธิปไตย คำถามที่ผู้สัมภาษณ์ถามต่อไปก็คือ แล้วสิ่งเหล่านี้สำคัญอย่างไร ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวนมากตอบโดยอยู่บนฐานความเชื่อที่ว่า สิทธิ เสรีภาพ และประชาธิปไตยจะนำมาซึ่ง “ชีวิตที่ดีขึ้น” พวกเขาเชื่อว่า เมื่อมีสิทธิ เสรีภาพ และประชาธิปไตย พวกเขาจะได้งานกลับคืนมา จะมีวัคซีนที่ดีใช้ จะมีเศรษฐกิจที่ดีขึ้น เพราะเขาเห็นว่า การอยู่ภายใต้รัฐบาลของพลเอกประยุทธ์นั้นทำให้พวกเขาไม่สามารถทำมาหากินอย่างปกติได้ พวกเขาไม่สามารถได้รับการรักษาพยาบาลที่เพียงพอและเท่าเทียมได้ สำหรับพวกเขา ความบอบช้ำเหล่านี้เกิดจากการออกคำสั่งของพลเอก ประยุทธ์ ที่ไปจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ทางเศรษฐกิจและระบบสาธารณสุขของพวกเขา ความสามารถในการเชื่อมโยงของเยาวชนที่ออกมาชุมนุมจึงต่างจากการเคลื่อนไหวเพื่อปากท้องแบบดั้งเดิมที่เป็นการเคลื่อนไหวรายประเด็น เช่น ขอให้รัฐบาลช่วยเรื่องราคาพืชผลการเกษตร หรือขอให้รัฐบาลขึ้นค่าแรง แต่พวกเขาเชื่อมโยงว่าหากมีสิทธิ เสรีภาพ และ ประชาธิปไตยแล้ว สิ่งอื่นๆ ก็จะดีขึ้นตามมาเอง⁴⁴

⁴⁰ นิโคลัส, ผู้ให้สัมภาษณ์ 19 สิงหาคม 2564, กรุงเทพฯ

⁴¹ แพททริก, ผู้ให้สัมภาษณ์ 19 สิงหาคม 2564, กรุงเทพฯ

⁴² นาดาชา, ผู้ให้สัมภาษณ์ 12 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁴³ จอร์จ, ผู้ให้สัมภาษณ์ 14 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁴⁴ ปีเตอร์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 21 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

เป้าหมายการชุมนุมและข้อเรียกร้อง

ในขณะที่สังคมมองว่าพวกเขาคือวัยรุ่นนทวเมือง เด็กแว้นที่เห็นการเข้าร่วมการชุมนุมหรือการก่อความวุ่นวายเป็นเรื่องสนุก แต่จากการเก็บข้อมูลคนรุ่นใหม่ที่เข้าร่วมการเข้าร่วมการชุมนุมที่ติดตงแล้ว พวกเขาต่างมีเป้าหมายที่หนักแน่นและชัดเจนหลักๆ ที่สำคัญสองประการคือ การส่งเสียงให้ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองได้รับรู้ถึงปัญหาของพวกเขา และการเรียกร้องให้นายกลาออก

เพื่อส่งเสียงให้ผู้ใหญ่ได้ยินและรับรู้ถึงปัญหา

จากการเก็บข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า เป้าหมายหลักของการเข้าร่วมการชุมนุมที่ติดตงคือ การส่งเสียงให้ผู้ใหญ่ได้ยินและรับรู้ถึงปัญหาของพวกเขา โดยเฉพาะปัญหาด้านเศรษฐกิจ และการใช้ความรุนแรงของเจ้าหน้าที่รัฐ และความผิดหวังที่มีต่อท่าทีของรัฐบาลที่ไม่เคยเปิดพื้นที่เจรจาและให้โอกาสได้พูดถึงปัญหาของพวกเขา

ในการเก็บข้อมูล นักวิจัยมักจะถูกปฏิเสธการให้สัมภาษณ์ แต่เมื่อผู้ชุมนุมจำนวนมากปฏิเสธหลายคน ในบริเวณนั้นก็จะพูดให้กำลังใจผู้ให้สัมภาษณ์ว่าให้พูดคุยและตอบคำถามเขา[นักวิจัย] คนอื่นจะได้รู้ถึงปัญหาของเรา คนอื่นจะได้ฟังเราบ้าง เมื่อได้พูดคุยกัน ผู้ให้ข้อมูลจำนวนมากกล่าวกับนักวิจัยว่า ที่ออกมาเพราะต้องการให้ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองฟังเสียงเขาบ้าง พอลลา ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 17 ปีกล่าวว่า ที่ออกมาเพราะต้องการเดินไปให้ถึงหน้าบ้านพลเอก ประยุทธ์ เพื่อที่จะได้ตะโกนให้สุดเสียงให้นายกรัฐมนตรีออกมาฟังเสียงประชาชนบ้าง⁴⁵

เรียกร้องให้นายกลาออก

นอกจากความต้องการให้ปัญหาของพวกเขาเป็นที่รับรู้ในพื้นที่สาธารณะและให้ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองได้ยินเขาแล้ว ผู้ให้ข้อมูลที่เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกติดตงส่วนใหญ่บอกว่า เป้าหมายสูงสุดที่ต้องการเพื่อแก้ไขปัญหาของพวกเขาคือ เรียกร้องให้ “นายกฯ” ลาออก ซึ่งเป้าหมายสูงสุดนี้แตกต่างกับของเยาวชนชนชั้นกลางที่เคลื่อนไหวก่อนหน้า ที่มีเป้าหมายผลักดันการเปลี่ยนแปลงในระดับที่มากกว่า ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ การแก้ไขรัฐธรรมนูญ และการยุบสภาเลือกตั้งใหม่ ร้อยละ 90 ของผู้ให้ข้อมูลที่เข้าร่วมชุมนุมที่แยกติดตงมองว่า การลาออกของนายกฯจะช่วยแก้ปัญหาก็พวกเขาเผชิญอยู่ได้ หลายคนมองว่า นายกฯเป็นที่มาของปัญหาทั้งหมด ในขณะที่บางคนคิดว่า อย่างน้อยก็เป็น การเริ่มต้นใหม่ เพราะหากนายกฯลาออก ก็อาจนำไปสู่การเลือกตั้งใหม่

⁴⁵ พอลลา, ผู้ให้สัมภาษณ์ 30 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

งานวิจัยชิ้นนี้เสนอว่า เป้าหมายในการเคลื่อนไหวของมีอบดินแดงจำกัดอยู่ที่ “นายกขลาออก” ไม่ได้ยกระดับไปสู่ข้อเรียกร้องที่ทะลุเพดานแบบเยาวชนชนชั้นกลางในการเคลื่อนไหวในปีที่ผ่านมา เนื่องจากสองปัจจัยที่สำคัญได้แก่

หนึ่ง ข้อจำกัดในข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างรัฐที่กว้างขวางและลึกซึ้ง เมื่อเทียบกับคนรุ่นใหม่ชนชั้นกลางในปีที่แล้ว ดังที่ได้นำเสนอก่อนหน้านี้ คนรุ่นใหม่ที่แยกดินแดงถึงร้อยละ 47 ที่เพิ่งเริ่มสนใจและตื่นตัวทางการเมืองไม่นานก่อนหน้านี้หรือเพิ่งเริ่มต้นในช่วงเข้าร่วมการชุมนุมในเดือนสิงหาคม และตุลาคมที่ผ่านมา (ตารางที่ 2.11: ประสบการณ์การเข้าร่วมการชุมนุมระหว่างปี 2563-2564) มีกรอบคิดและข้อมูลในการทำความเข้าใจถึงที่มาของปัญหาการเมืองเรื่องนโยบายสาธารณะจำกัดอยู่เฉพาะในโครงสร้างฝ่ายบริหารที่มีบทบาทโดดเด่นในพื้นที่คือ พวกเขาให้ความสนใจต่อความเข้าใจต่ออำนาจฝ่ายนิติบัญญัติ รัฐธรรมนูญ ระบบราชการ และอำนาจเหนือรัฐธรรมนูญอื่นๆ ที่กำกับนโยบายและการบังคับใช้นโยบาย ในจำนวน 30 คน มีผู้ให้ข้อมูลเพียงห้าคนที่พูดถึงทางออกด้วยการยุบสภาเลือกตั้งใหม่ และสองคนที่ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์เป็นอันดับแรก โดยไม่มีใครระบุถึงการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ตัวอย่างเช่น ซีโอ ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 22 ปี อธิบายว่า เหตุที่เขาเรียกร้องต้องการให้นายกขลาออกมากที่สุดเพราะนายกเป็นผู้รับผิดชอบสิ่งต่างๆ และเป็นผู้มีหน้าที่แก้ปัญหาแต่แก้ไม่ได้ ในส่วนเรื่องรัฐธรรมนูญนั้น ซีโอบอกว่า ตนเป็นคนหาเช้ากินค่ำ เป็นคนทำงานปกติไม่ได้คิดว่ามันกระทบอะไรกับเรามากนัก⁴⁶

เมื่อถามเจาะลึกลงไปเรื่องข้อเสนอเรื่องการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ ที่ถูกนำเสนอโดยการเคลื่อนไหวระลอกก่อนหน้านี้ หลายคนมองว่า แม้พวกเขาจะรับรู้ถึงข้อมูลปัญหา แต่ประเด็นเรื่องกษัตริย์ดูเป็นเรื่องที่ห่างไกลจากปัญหาในชีวิตของพวกเขา หลายคนมองว่า สถาบันกษัตริย์มีใช้ที่มาจากสำคัญที่สุดของของปัญหา แม้ว่าอาจจะมีการใช้จ่ายงบประมาณของรัฐ แต่พวกเขายังไม่เห็นภาพความเชื่อมโยงระหว่างสถาบันกษัตริย์กับปัญหาด้านนโยบายสาธารณะที่กระทบกับพวกเขาโดยตรง ตัวอย่างเช่น บีเตอร์ ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 18 ปี กล่าวว่า เขาต้องการให้นายกขลาออกเพราะเขารู้สึกว่า นายกรัฐมนตรีเป็นต้นตอของปัญหาต่างๆ ในประเทศนี้ แต่เมื่อถามถึงรัฐธรรมนูญ เขาเองก็ยังไม่แน่ใจนัก และในส่วนสถาบันกษัตริย์นั้น เขาตอบว่า ตนก็พอได้ยินเรื่องต่างๆ มาบ้าง แต่ก็รู้สึกยังไม่แน่ใจ รู้สึกว่าต้องหาข้อมูลเพิ่มเติมก่อน⁴⁷ ในขณะที่บรัฐ ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 19 ปีกล่าวกับเราว่า มีอบปีที่แล้วเป็นมีอบคนรู้หนังสือ ในขณะที่มีอบปีนี้ เป็นมีอบของคนไม่รู้หนังสือ แต่เราก็ตอกมาด้วยอุดมการณ์เดียวกัน⁴⁸

สอง ปัญหาของผู้ชุมนุมที่แยกดินแดงมีความเร่งด่วน จึงต้องการการเปลี่ยนแปลงที่เห็นผลเป็นรูปธรรมทันที หากเราพิจารณาถึงปัญหาของการชุมนุมที่ดินแดงว่าเป็นผลกระทบทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากนโยบายการแก้ไขปัญหาโควิดของรัฐ ที่ส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดและปัญหาเฉพาะหน้าในชีวิต

⁴⁶ ซีโอ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁴⁷ บีเตอร์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 21 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁴⁸ บรัฐ, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2564, กรุงเทพฯ

ของเขา สิ่งที่เขาต้องการคือ การเปลี่ยนแปลงที่ต้องเห็นผลตอนนี้และทันที มิใช่เพียงการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่ซับซ้อนและใช้ระยะเวลา

ในขณะที่ข้อเรียกร้องของคนรุ่นใหม่ชนชั้นกลางในปีที่ผ่านมาเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูปรัฐในระดับโครงสร้าง ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขรัฐธรรมนูญ การปฏิรูปกองทัพ การยุบสภาเลือกตั้งใหม่ การจำกัดอำนาจทุนผูกขาด และการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ แต่สำหรับผู้ชุมนุมที่แยกดินแดงแล้ว พวกเขาให้ความสำคัญกับการพิจารณาปฏิรูปในฐานะผู้กำหนดและบังคับใช้นโยบายที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อพวกเขาโดยตรง สำหรับพวกเขา รัฐคือรัฐบาลและคณะรัฐมนตรี การผลักดันการเปลี่ยนแปลงที่จะส่งผลกระทบต่อพวกเขาอย่างชัดเจนและทันทีคือการเปลี่ยนแปลงผู้มีอำนาจสูงสุดในฝ่ายบริหาร กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงผู้นำรัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี สำหรับพวกเขา นายกษัตริย์คือตัวแทนของรัฐ ผู้สั่งการ และผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อผลที่ตามมาของนโยบายที่ผิดพลาด การเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำนั้นเป็นทั้งสัญลักษณ์และจุดเริ่มต้นในการเปลี่ยนแปลงและปฏิรูปนโยบายที่เห็นผลในทันที นาดาชา ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิงอายุ 16 ปี กล่าวว่า “พีเชื้อหนูใหม่ ถ้าพຽນนี้ นายกลาออก ทุกอย่างจบ ดินแดงไม่มีมือแล้ว” เธออธิบายต่อไปว่า เพราะนายกรัฐมนตรีเป็นผู้สั่งการทุกอย่าง ถ้าเปลี่ยนตัวนายกษได้ ถ้า นายกษออกไปได้ ทุกอย่างก็จะเปลี่ยนไป⁴⁹

---

⁴⁹ นาดาชา, ผู้ให้สัมภาษณ์ 12 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

บทที่ 4 เหตุใดจึงเลือกใช้แนวทางการเคลื่อนไหวแบบเผชิญหน้า-ปะทะ-ตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐ

การเคลื่อนไหวของกลุ่มและเครือข่ายคนรุ่นใหม่นับตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ปี 2563 ต่างเริ่มต้นด้วยการเน้นแนวทางสันติวิธี แม้ว่าในระยะต่อมา แต่ละกลุ่มจะมีข้อเรียกร้องและนำเสนอแนวทางในการปฏิรูปและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมืองที่แตกต่างกัน แต่แทบทุกกลุ่มก็ยังคงยืนยันยุทธศาสตร์ในการเคลื่อนไหวแบบสันติวิธี กลุ่มที่พยายามผลักดันแนวทางอื่นๆ ที่เน้นการเผชิญหน้าหรือเปิดโอกาสให้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งใช้ความรุนแรงจะถูกกลทอนความชอบธรรมและเบียดขับจากขบวน แต่นับตั้งแต่ต้นเดือนสิงหาคม ปี 2564 เป็นต้นมา การชุมนุมของคนรุ่นใหม่กลุ่มใหญ่ก่อตัวขึ้นพร้อมกับการเคลื่อนไหวด้วยแนวทางที่แตกต่างจากการเคลื่อนไหวก่อนหน้านี้อย่างสิ้นเชิง โดยเริ่มต้นที่แยกดินแดงที่เน้นการทำทนาย เผชิญหน้า และตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐ ใช้แนวทางที่อาจถูกมองว่าเป็นความรุนแรง เช่น การขว้างปาสิ่งของและอุปกรณ์ที่ทำให้เกิดเสียงดัง การเผาสิ่งของต่างๆ และการเคลื่อนตัวไปยังพื้นที่ที่รัฐกำหนดว่าเป็นเขตหวงห้าม

เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นที่แยกดินแดง ในบทนี้จะอธิบายถึงพัฒนาการยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวจากสันติวิธีในปีที่ผ่านมา จนถึง การเปลี่ยนแปลงสู่แนวทางที่เน้นการเผชิญหน้า-ปะทะ-ตอบโต้กับรัฐ และที่สำคัญ คือการนำเสนอข้อค้นพบในการอธิบายที่มาและเหตุผลของการเน้นแนวทางในลักษณะนี้ของคนรุ่นใหม่ชนชั้นล่าง ที่เคลื่อนไหวเพื่อให้สังคมได้ยิบปัญหาของพวกเขา และเพื่อเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงที่เริ่มต้นด้วยการลาออกของนายกรัฐมนตรี ประยุทธ์ จันทร์โอชา

การเคลื่อนไหวแบบ “สันติวิธี-ต่อสู้เชิงสัญลักษณ์” ของคนรุ่นใหม่ในปี 2563

ตลอดปี 2563 เราได้เห็นปรากฏการณ์การเริ่มต้นและการขยายตัวของ การเคลื่อนไหวของเยาวชน แม้ว่าแต่ละกลุ่มจะมีข้อเรียกร้องและจุดเน้นเรื่องข้อเสนอการปฏิรูปและการเปลี่ยนแปลงที่แตกต่างกัน แต่ในเชิงยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวในจุดเริ่มต้นนั้น ทุกกลุ่มต่างเน้นการเคลื่อนไหวแบบสันติวิธี ไม่ว่าจะเป็นการชุมนุมประท้วงแบบไร้อาวุธ การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ การเดินขบวนเคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง การทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์เพื่อรณรงค์ เน้นการให้ข้อมูลและสร้างความตระหนักถึงประเด็นปัญหา และนำเสนอข้อเรียกร้องเรื่องการปฏิรูปและการเปลี่ยนแปลง

แม้ว่าในช่วงต้น กลุ่มหลักอย่างเยาวชนปลดแอก (Free YOUTH) และแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุมจะมีจุดเน้นที่แตกต่างกันในข้อเรียกร้อง กล่าวคือ ในวันที่ 18 กรกฎาคม 2563 เยาวชนปลดแอกเริ่มต้นด้วยสามข้อเรียกร้อง โดยเน้นการปฏิรูปการเมืองในรัฐสภาและกลไกภายใต้รัฐธรรมนูญ ได้แก่ 1.ยุบสภา 2.ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ และ 3.หยุดคุกคามประชาชน แต่ในวันที่ 10 สิงหาคม 2563 แนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุมกลับตั้งคำถามต่อสถาบันอื่น ที่พวกเขาเชื่อว่ามีอำนาจเหนือรัฐธรรมนูญ พร้อมเสนอการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ผ่านการประกาศ 10 ข้อเรียกร้องที่แหลมคม แม้ในช่วงต้น เยาวชน

ปลดแอกจะไม่มีท่าทีที่ชัดเจนต่อการผลักดันเรื่องสถาบันกษัตริย์ ที่หลายกลุ่มในขณะนั้นมองว่าก้าวหน้าเกินกว่าที่สังคมไทยที่ยังผูกติดกับแนวคิดกษัตริย์นิยมจะยอมรับได้ ซึ่งอาจกีดกันแนวร่วมบางกลุ่ม ที่อยากเห็นการปฏิรูปทางการเมืองแต่ไม่เห็นด้วยกับการแตะต้องสถาบันกษัตริย์ แต่ท้ายที่สุด ในวันที่ 16 สิงหาคม 2563 เยาวชนปลดแอกที่ร่วมกับประชาชนปลดแอกก็ยกระดับข้อเรียกร้องใกล้เคียงกับแนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุมมากขึ้น ซึ่งคือสามข้อเรียกร้อง สองจุดยืน และหนึ่งความฝัน

“3 ข้อเรียกร้อง คือ 1.รัฐบาลต้อง "หยุดคุกคามประชาชน" 2.รัฐบาลต้อง "ร่างรัฐธรรมนูญใหม่" 3.รัฐบาลต้อง "ยุบสภา"

2 จุดยืน คือ 1.ต้องไม่มีการทำรัฐประหาร และ 2.ต้องไม่มีการจัดตั้งรัฐบาลแห่งชาติ

และ อีก 1 ความฝัน ที่คณะประชาชนปลดแอกหวังให้เกิดขึ้นในประเทศไทย คือ การมีระบอบประชาธิปไตยที่มีกษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ อย่างแท้จริง”

นอกจากนั้นยังมีความไม่ลงรอยในระยะต่อ ๆ มาถึงแนวทางการชุมนุม เช่น การสนับสนุนการเคลื่อนไหวแบบไร้แกนนำของกลุ่มเยาวชนปลดแอก เพื่อเอื้อให้มีแนวทางใหม่ที่เติบโตจากกลุ่มเล็กๆ และเกิดการเคลื่อนไหวแบบแนวร่วมมากขึ้น ในขณะที่แนวร่วมธรรมศาสตร์เน้นการชุมนุมที่มีเวทีใหญ่และการปราศรัยของแกนนำหลักเพื่อดึงดูดมวลชน นอกจากนี้ เรายังเห็นภาพความพยายามในการรวมเครือข่ายเพื่อเสริมพลังซึ่งกันและกัน เช่น การจัดตั้งกลุ่ม “ประชาชนปลดแอก” ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของเยาวชนปลดแอกและแนวร่วมกลุ่มอื่นๆ หรือเป็น “คณะราษฎร 2563” อย่างไรก็ดี ท้ายที่สุดแล้วแนวทางที่หลากหลายก็ทำให้การรวมกลุ่มไม่ประสบความสำเร็จ และจบลงด้วยการสลายองค์กรแนวร่วมและกลับไปเคลื่อนไหวแยกกันเช่นเดิม

แม้จะมีความไม่ลงรอยกันในข้อเรียกร้องและแนวทางการเคลื่อนไหว แต่สองกลุ่มหลักก็ยังคงเน้นสันติวิธี โดยมีกลุ่มย่อยอื่นๆ ที่เน้นแนวทางกิจกรรมการเคลื่อนไหวแบบสันติวิธีด้วย เช่น กลุ่มนักเรียนเลว กลุ่มม็อบเฟส (Mob Fest) หรือกลุ่มใหม่ๆ ที่เติบโตขึ้นหลังช่วงเดือนตุลาคม 2563 อันเป็นช่วงที่แกนนำของกลุ่มหลักถูกจับกุมชั่วคราว เช่น กลุ่มที่มีชื่อสร้อยว่า “ปลดแอก” เช่น สุราปลดแอก ผู้หญิงปลดแอก ฯลฯ หรือกลุ่มที่มีคำนำหน้าว่า “คณะราษฎร” เช่น คณะราษฎรแดนซ์ คณะราษฎรดื่ม ฯลฯ หรือกลุ่มอื่นๆ ในต่างจังหวัดเช่น กลุ่มเด็กเปรต กลุ่มขอนแก่นพอกันที กลุ่มภาคีนักเรียน KKC กลุ่มภาคีนักเรียนล้านนา และกลุ่มอื่นๆ เช่น กลุ่มทะเลลูฟี่ กลุ่มนักเรียนไท กลุ่มไพร่พล กลุ่มเด็กปากแจ้ว ฯลฯ

กิจกรรมของทุกกลุ่มยังเป็นการชุมนุมทั้งใหญ่และย่อยทั่วกรุงเทพ เพื่อระดมการสนับสนุนของประชาชนในพื้นที่ต่างๆ ทั่วประเทศ การชุมนุมส่วนใหญ่เน้นการปราศรัยที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและการจัดกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ เช่น การชูป้ายผ้า การแสดงละคร การจัดนิทรรศการ การเดินพาเรด การจัดกิจกรรมงานศิลปะ การเต้นรำ การแสดงดนตรี การยื่นประท้วงหน้าเรือนจำหรือโรงพักที่มีการดำเนินคดีกับแกนนำ การล่ารายชื่อเพื่อแสดงพลังแบบจำนวนคน การแสดงพลังคนรุ่นใหม่ในโลกออนไลน์อย่างทวีตเตอร์ด้วยการรีทวีตและติดแฮชแท็ก การจัดทำอุปกรณ์สัญลักษณ์ที่พยายามสื่อถึงการต่อสู้ด้วยสันติวิธีโดยปราศจากอาวุธของผู้ด้อยอำนาจ เช่น การชูสามนิ้ว การผูกโบว์ขาว การเต้นแฮมทาโร่ การใช้อุปกรณ์ต่างๆ ที่เป็นเปิดยางสีเหลือง การเปิดไฟจากโทรศัพท์ การใช้หุ่นฟางทำเป็นรูปศพ การใช้ธงและผ้าสีแดงชักขึ้นหรือคลุมสถานที่ต่างๆ การใช้ธงสีรุ้ง เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีความพยายามในการสร้างกลไกในการป้องปรามความรุนแรงที่อาจเกิดขึ้นได้
แกนนำในปี 2563 เคลื่อนไหวผ่านการเรียนรู้ออนไลน์ในอดีต ซึ่งคือการเผชิญหน้าระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐ
กับผู้ชุมนุมแนวหน้า จนนำไปสู่การสูญเสียของฝ่ายผู้ชุมนุม ไม่ว่าจะเป็นเสื้อแดง หรือแม้แต่ในบางกรณี
อย่างเสื้อเหลืองทั้งภายใต้การนำของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พธม.) และคณะกรรมการ
ประชาชนเพื่อการปฏิรูปประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็น
ประมุข (กปปส.) ในบริบทของผู้ชุมนุมเหล่านี้ การใช้ความรุนแรงต่อผู้ชุมนุมโดยรัฐจะเป็นเงื่อนไขสำคัญ
ที่ทำให้รัฐขาดความชอบธรรมจนนำไปสู่การล้มรัฐบาลที่พวกเขาต่อต้านในที่สุด แต่ก็มาพร้อมด้วยการ
บาดเจ็บ พิการ และการเสียชีวิตของผู้ชุมนุม ในทางตรงกันข้าม การชุมนุมของคนเสื้อแดงนั้น การใช้
ความรุนแรงของรัฐต่อผู้ชุมนุมไม่นำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เป็นผลดีต่อขบวนการ หน้าที่ในทุกรณี
โดยเฉพาะเหตุการณ์พฤษภาคม 2553 ยังนำไปสู่การบาดเจ็บล้มตายของมวลชนเป็นจำนวนมาก

ด้วยบทเรียนดังกล่าว แกนนำบางกลุ่มจึงมีความพยายามในการสร้างกลไกแนวหน้าเพื่อรักษา
ความปลอดภัยอย่างเป็นระบบ ทำหน้าที่ป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่เผชิญหน้าหรือใช้ความรุนแรงต่อผู้ชุมนุม
เพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับการเคลื่อนไหวด้วยสันติวิธีและสร้างความเชื่อมั่นให้กับเยาวชนและ
มวลชนว่าการชุมนุมที่พวกเขาจัดขึ้นเป็นการชุมนุมที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน ทั้งนี้มีการจัดตั้งกลุ่มการ์ด
ซึ่งต่อมาพัฒนาสู่กลุ่ม WeVo (We Volunteer) ผู้ทำหน้าที่ในการเป็นแนวหน้าในการชุมนุมและ
เดินขบวน ดูแลมวลชนแนวหน้าไม่ให้เข้าประชิดหรือประจันหน้ากับเจ้าหน้าที่โดยตรง คอยเจรจาต่อรอง
กับตำรวจ และแก้ไขสถานการณ์หากเจ้าหน้าที่สลายการชุมนุมด้วยความรุนแรง โดยกลุ่มแนวหน้า
เหล่านี้มีการรับอาสาสมัคร ฝึกอบรมให้ความรู้ และปฏิบัติการอย่างเป็นระบบเพื่อจัดระเบียบการชุมนุม
และหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า แม้ในหลายครั้งเจ้าหน้าที่จะยกระดับความรุนแรงด้วยการใช้แก๊สน้ำตาและ
รถฉีดน้ำสารเคมี หรือมวลชนฝ่ายตรงข้ามจะพยายามเข้าประชิดอย่างที่รัฐสกา แต่แกนนำและผู้ชุมนุมก็
ยังคงรักษาแนวทางสันติวิธี พร้อมหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่และมวลชนฝั่งตรงข้ามได้

แม้ว่าในบางช่วงเวลาจะมีบางกลุ่มพยายามผลักดันการเคลื่อนไหวที่เน้นการเผชิญหน้าและทำ
ทนายเจ้าหน้าที่รัฐ แต่กลุ่มอื่นๆ ก็จะถอยห่าง กอดสัน หรือเบียดขับให้กลุ่มเหล่านั้นลดบทบาทลง
ตัวอย่างเช่นกรณีมวลชนนักเรียนอาชีวะและกลุ่มการ์ดอาชีวะที่เริ่มชูแนวทางการเผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่
รัฐ ทำลายทรัพย์สินของราชการ เช่น บ้อมตำรวจ ป้ายจราจร ฯลฯ ในกลางเดือนตุลาคม 2563 แกนนำ
จำนวนมากถูกจับกุม ซึ่งขณะนั้นกลุ่ม WeVo พยายามไม่ปรากฏตัวในที่ชุมนุมเนื่องจากกังวลเรื่องการ
ถูกจับกุม ทำให้การชุมนุมในช่วงนั้นไม่มีการจัดการและดูแลชุมนุมอย่างเป็นระบบตามแนวทางสันติวิธี
อย่างไรก็ดี การแสดงออกทางการเมืองของกลุ่มอาชีวะก็ดำเนินอยู่เพียงไม่นาน มวลชนและแกนนำกลุ่ม
WeVo ที่เข้าร่วมการชุมนุมโดยไม่เปิดเผยตัวก็ประสบความสำเร็จในการเข้าห้ามปรามและเจรจาให้หยุด
กิจกรรมดังกล่าว

หรือในอีกกรณีที่เยาวชนปลดแอกพยายามเปลี่ยนแปลงวิธีการเคลื่อนไหวใหม่โดยเปิด
ขบวนการแบบใหม่ภายใต้ชื่อ REDEM (Restart Democracy) ที่เน้นพลังมวลชน ไม่มุ่งชูตัวบุคคล ไม่มี
การปราศรัย ไม่มีการ์ด เป็นการชุมนุมแบบเคลื่อนขบวนไปยังพื้นที่ที่รัฐยอมไม่ได้ ไม่ว่าจะเป็นทำเนียบ
รัฐบาล เขตพระราชฐาน พื้นที่ศาล อาจกล่าวได้ว่าเป็นการเตรียมมวลชนต่อสู้หากเกิดรัฐประหารหรือรัฐ

มีการยกระดับใช้กฎหมายขั้นรุนแรง ในพื้นที่ชุมนุมจะเปิดโอกาสให้มวลชนมีส่วนร่วม เช่น รื้อถอนสิ่งกีดขวาง เฝ้าท่าลายรูปภาพของผู้นำประเทศ ฯลฯ ซึ่งหลายครั้งก็นำไปสู่การยกระดับการปราบปรามที่รุนแรงมากขึ้นของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่นในวันที่ 20 มีนาคม 2564 ที่กลุ่ม REDEM นัดหมายการชุมนุมที่สนามหลวง มีผู้ชุมนุมพยายามเผารูปกษัตริย์บริเวณหน้าศาลฎีกา บางส่วนดึงตู้คอนเทนเนอร์ที่กั้นกลางสนามหลวงลงมา จนตำรวจอ้างเป็นเหตุผลใช้กำลังปราบปรามขั้นรุนแรง แม้ผู้ชุมนุมจะพยายามเผารูปกษัตริย์ต่อที่ถนนราชดำเนิน แต่ก็ไม่สำเร็จ เพราะเจ้าหน้าที่ระดมยิงกระสุนยาง แก๊สน้ำตา และรถฉีดน้ำเพื่อควบคุมสถานการณ์เสียก่อน กลุ่มแนวร่วมต่างๆ ปฏิเสธการเป็นส่วนหนึ่งของ REDEM หรือในอีกกรณีคือวันที่ 7 สิงหาคม 2564 ที่ REDEM นัดหมายกันที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตยเพื่อไปยังพระบรมมหาราชวัง ก่อนต้องเปลี่ยนแผนในพื้นที่การชุมนุมกระชั้นชิด เนื่องจากตำรวจล้อมปราบตั้งแต่ยังไม่เริ่มชุมนุม แต่เคลื่อนไปได้เพียงแยกดินแดงก็ถูกสลายและมีรถควบคุมผู้ต้องหาของตำรวจถูกเผา หลังเหตุการณ์ดังกล่าว ก็เกิดแฮชแท็กแบนกลุ่มเยาวชนปลดแอกในทวิตเตอร์ ซึ่งตั้งคำถามต่อเยาวชนปลดแอกอย่างกว้างขวาง บางส่วนก็ว่าทำให้ภาพลักษณ์ขบวนการไม่ดี บ้างก็ว่าทำไมไม่ยึดแนวทางสันติวิธี บ้างก็ว่าเป็นเปิดโอกาสให้รัฐใช้ความรุนแรง

โดยภาพรวม การชุมนุมในช่วงก่อนเดือนสิงหาคม 2564 ประสบความสำเร็จในการรักษาแนวทางสันติวิธีได้ดี ในระดับที่ทำให้สังคมโดยรวมมีมุมมองต่อการเคลื่อนไหวของคนรุ่นใหม่ที่มีความเป็นสันติวิธี ผู้ชุมนุมจำนวนมากมั่นใจว่าการชุมนุมของเยาวชนในช่วงดังกล่าวเป็นการชุมนุมที่ปลอดภัยซึ่งแกนนำพยายามอย่างมากในการดูแลและป้องกันไม่ให้เกิดสถานการณ์ที่จะนำมาซึ่งความรุนแรง

จากสันติวิธีสู่การเผชิญหน้า-ปะทะ-ตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐ

แม้ว่าตลอดปี 2563 และต้นปี 2564 ภาพลักษณ์และยุทธศาสตร์ในการเคลื่อนไหวของหลายกลุ่มจะพยายามผลักดันและยึดแนวทางสันติวิธี แต่ช่วงกลางปี 2564 กลับมีเงื่อนไขใหม่หลายประการ อย่างการจับกุมแกนนำระลอกใหม่และการยกระดับความรุนแรงของรัฐต่อกลุ่มที่เน้นแนวทางสันติวิธี กลุ่มที่เหลืออยู่บางส่วนก็พยายามเคลื่อนไหวแบบไม่ให้รัฐรู้สึกว่าถูกคุกคามมากที่สุด ในมุมมองของคนรุ่นใหม่ ทั้งหมดนี้สะท้อนว่านอกจากรัฐจะไม่ยอมรับข้อเสนอของคนรุ่นใหม่แล้ว ยังกดทับปัญหาอีกด้วย อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์ของมาตรการปราบปรามการเคลื่อนไหวกลับเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม นอกจากจะไม่สามารถควบคุมกลุ่มเดิมได้แล้ว ในช่วงต้นเดือนสิงหาคม 2564 เรายังได้เห็นการเคลื่อนไหวของคนหนุ่มสาวระลอกใหม่ ดังที่ได้อธิบายไปในบทที่สองและสามแล้ว มากไปกว่านั้น เรายังได้เห็นการเปลี่ยนแปลงแนวทางการการเคลื่อนไหวที่แตกต่างจากที่ผ่านมา โดยเน้นการเผชิญหน้าและปะทะกับเจ้าหน้าที่รัฐ

นับตั้งแต่การเริ่มต้นการเคลื่อนไหวของเยาวชนนับตั้งแต่ต้นปี 2563 เราได้เห็นการจับกุมแกนนำหลายระลอก นับตั้งแต่ช่วงกลางเดือนตุลาคม 2563 เริ่มมีการบุกจู่โจมแกนนำหลากหลายกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นเยาวชนปลดแอก แนวร่วมธรรมศาสตร์และการชุมนุม ดาวดิน และอื่นๆ โดยช่วงแรกเป็นการคุมขังเพียงระยะสั้น แต่ต่อมาในช่วงปลายเดือนพฤศจิกายน หลังนายกประกาศว่าจะ “ใช้กฎหมายทุก

มาตราทุกฉบับ” ดำเนินคดีกับผู้ชุมนุม การขังแกนนำก็เริ่มขยายระยะเวลามากขึ้น ซึ่งท้ายที่สุดมีการปล่อยตัวในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ในกลางปี 2564 แต่ก็มีกรจับกุมแกนนำอีกเป็นระลอกที่สาม เนื่องจากหลายกลุ่ม เช่น เยาวชนปลดแอก สหภาพคนทำงาน ชัชพรรทเตอร์ไทยแลนด์ และอื่นๆ เริ่มเคลื่อนไหวใหญ่พร้อมกันในวันที่ 18 กรกฎาคม 2564 ซึ่งก่อนหน้านั้น การชุมนุมของกลุ่มต่างๆ ได้หยุดชะงักไปเนื่องจากโควิดระลอกใหม่ที่ระบาดแตะหลักหมื่นในแต่ละวัน

นอกจากนั้น กลุ่มที่ยังคงเหลืออยู่อย่าง “ทะลุฟ้า” ซึ่งเป็นหนึ่งในกลุ่มหลักที่ยึดแนวทางสันติวิธีเข้มข้น เน้นการเคลื่อนไหวเชิงสัญลักษณ์ การเจรจาต่อรอง ไม่เน้นการเผชิญหน้า ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเดินทะลุฟ้า การตั้งหมู่บ้านทะลุฟ้า การนั่งให้จับโดยไม่ตอบโต้ การจัดขบวนแห่เทียนพรรษาไล่เผด็จการ การเดินขบวนไปยังสถานที่ต่างๆ และอื่นๆ นอกจากนั้น ทะลุฟ้ายังเป็นกลุ่มที่ไม่ระบุ “การปฏิรูปสถาบันกษัตริย์” เน้นแต่ขับไล่นายกรัฐมนตรี ซึ่งเป็นหนึ่งในเหตุผลหลักที่รัฐยังยอมให้กลุ่มนี้เคลื่อนไหวได้บ้าง และถูกคุกคามน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ โดยเปรียบเทียบ แต่ในการเคลื่อนไหวช่วงสิงหาคม 2564 เป็นต้นมา รัฐกลับมีท่าทีคุกคามกลุ่มทะลุฟ้ารุนแรงขึ้นมากขึ้นกว่าเดิม เช่น กิจกรรมเดินรวมตัวไปบ้านประยุทธ์ในวันที่ 13 สิงหาคม 2564 ที่ถูกปราบปรามอย่างรุนแรงจนกระทำให้นายธนต์ ฐนากิจอำนวย หรือ ไฮโซ ลูกนัท ถูกกระสุนแก๊สน้ำตาเข้าที่บริเวณเบ้าตา จนทำให้สูญเสียการมองเห็น หรือการจัดกิจกรรมกิปาสิที่อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย ก็ถูกปราบอย่างรวดเร็วก่อนที่จะขยายตัวไปยังทำเนียบรัฐบาลในหลายๆ วัน ก็ถูกปราบปรามอย่างรุนแรง นอกจากจะใช้กระสุนยาง แก๊สน้ำตา และรถฉีดน้ำผสมสารเคมีแล้ว ยังมีการใช้ตำรวจควบคุมฝูงชนและชุดเคลื่อนที่เร็วขึ้นรถจักรยานยนต์ขับไล่และระดมยิงกระสุนยางใส่ผู้ชุมนุม รวมถึงมีการเร่งการดำเนินคดีและออกหมายจับสมาชิกทะลุฟ้าเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ท่ามกลางเงื่อนไขที่รัฐใช้ความรุนแรงกับกลุ่มการเคลื่อนไหวก่อนหน้าแม้แต่กลุ่มที่เน้นแนวทางสันติวิธีเข้มข้น นับตั้งแต่ต้นเดือนสิงหาคม 2564 เราได้เห็นมวลชนบางส่วนเริ่มเปลี่ยนแนวทางการชุมนุมและไม่ทำตามแกนนำ ทั้งทะลุฟ้า ซึ่งเน้นขับไล่นายก และคาร์ม็อบของ ฅันฐวุฒิ ไสยเกื้อ และสมบัติ บุญงามอนงค์ ซึ่งเน้นการเคลื่อนไหวที่รอบกรุงเทพฯ ต่างก็พยายามเลี่ยงการเผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่ โดยทะลุฟ้าเห็นได้จากการตัดสินใจหยุดขบวนเพียงแค่ว่าแยกดินแดงเมื่อมีแนวโน้มเผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่ ส่วนคาร์ม็อบนั้นเห็นได้จากการหลีกเลี่ยงการหยุดรถหน้ากรมทหารราบที่ 1 แต่สิ่งที่เกิดขึ้นจากทั้งสองม็อบคือ ผู้ชุมนุมจำนวนหนึ่งไม่ยอมทำตามแนวทางของแกนนำ มีการเดินขบวนเลยแยกดินแดงต่อไป หรือจอดรถทำกิจกรรมหน้ากรมทหารราบที่ 1 แม้จะต้องเผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่รัฐที่บริเวณตู้คอนเทนเนอร์ ซึ่งรัฐใช้เป็นอุปกรณ์ป้องกันการเข้าใกล้พื้นที่หวงห้าม ผลที่ตามมาคือการเผชิญหน้าและการปะทะกับเจ้าหน้าที่ควบคุมฝูงชน ขณะที่เจ้าหน้าที่ใช้แก๊สน้ำตา ฉีดน้ำแรงดันสูงผสมสารเคมี หรือยิงกระสุนยาง แต่มวลชนก็ไม่ล่าถอย พร้อมตอบโต้ด้วยขวดน้ำ ลูกแก้ว ลูกกระพรวน พลุ่จากผู้ชุมนุมหลายร้อยคนที่ยืนยันไม่หยุดเคลื่อนขบวนตามที่แกนนำร้องขอ

ตลอดช่วงเดือนสิงหาคมถึงต้นเดือนตุลาคม 2564 ทั้งสองฝ่ายต่างปรับยุทธวิธีและแนวทางการเคลื่อนไหวเสมอ โดยในช่วงแรก การปะทะเกิดขึ้นทุกวันในช่วงเย็นถึงหัวค่ำก่อน 21.00 น. ซึ่งเป็นกำหนดเวลาห้ามออกนอกเคหสถานตามข้อกำหนดมาตรา 9 ของพ.ร.ก.การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 27) เพื่อป้องกันการแพร่กระจายโรคโควิด-19 แต่ต่อมาการ

ชุมนุมก็ยาวนานมากขึ้น ผู้ชุมนุมเริ่มเข้าไปยังพื้นที่ต่างๆ ในบริเวณแยกดินแดง บางครั้งก็เข้าไปใกล้เขต กองทัพมากขึ้น โดยเฉพาะหน้ากรมตำรวจที่ทหารบก เริ่มมีการเผาทำลายทรัพย์สินของรัฐ โดยเฉพาะ สัญลักษณ์ของตำรวจทหาร เช่น ป้อมตำรวจ ไฟจราจร กล้องวงจรปิด รถตำรวจ ชุมรูปภาพ มีการปรับเปลี่ยนเวลาการชุมนุมเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกจับกุม นอกจากที่ดินแดงแล้ว ยังขยายพื้นที่การชุมนุม ไปบริเวณอื่นๆ ด้วย เช่น แยกนางเลิ้งร่วมกับมีอบทะเลฟ้า

ในขณะที่ฝ่ายเจ้าหน้าที่เองก็เปลี่ยนแนวทางจากเผชิญหน้าเป็นการใช้หน่วยเคลื่อนที่เร็วไล่จับกุม การล้อมจับทุกด้าน การเข้ายึดพื้นที่ก่อนผู้ชุมนุม การเปลี่ยนเวลาเข้าจับกุมแบบไม่ให้ผู้ชุมนุมตั้งตัวได้ การพรางตัวเข้าจู่โจมผู้ชุมนุมไม่ทำให้ทราบล่วงหน้า การบุกเข้าแฟลตดินแดงที่ผู้ชุมนุมใช้เป็นพื้นที่ปลอดภัย การยกระดับการจับกุมโดยเพิ่มจำนวนผู้ถูกจับกุมมากขึ้นเรื่อยๆ จากช่วงต้นจับกุม 10-20 ราย เป็นราวๆ 100 รายในครั้งเดียว

นอกจากนั้น การปะทะระหว่างผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่ยังทวีความรุนแรงมากขึ้น ผังผู้ชุมนุมหลายรายได้รับบาดเจ็บสาหัสจากการถูกทำร้าย ทั้งถูกยิงที่ท้ายทอยและมือ เยาวชนถูกยิงเข้าที่ศีรษะจนได้รับบาดเจ็บสาหัส ถูกทุบทำร้ายโดยเจ้าหน้าที่ ส่วนในผังเจ้าหน้าที่ มีตำรวจได้รับบาดเจ็บจากวัตถุระเบิด และถูกยิงเข้าที่ศีรษะได้รับบาดเจ็บสาหัสหนึ่งราย

ที่มาและเหตุผลการเคลื่อนไหวแบบเผชิญหน้า-ปะทะ-ตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐ

ท่ามกลางการเติบโตขึ้นของคนหนุ่มสาวกลุ่มใหม่และแนวทางการเคลื่อนไหวที่แตกต่างจากเดิม ในขณะที่สังคมมีคำอธิบายเกี่ยวกับรูปแบบการชุมนุมของมีอบดินแดงว่ามีอบเน้นความรุนแรง เนื่องจากผู้เข้าร่วมชุมนุมคือเยาวชนชนชั้นล่าง ซึ่งสังคมไทยมีภาพจำว่าเป็นพวกนิยมความรุนแรงและชอบก่อปัญหาความวุ่นวายให้กับสังคม ซึ่งทั้งหมดเป็นภาพจำและคำอธิบายที่ถูกครอบด้วยกรณีปัญหา เช่น เด็กแว้นแก๊งมอเตอร์ไซด์ การยกพวกตีกันของนักเรียนอาชีวะ การชกต่อยกันของวัยรุ่นเมาสุราในสถานบันเทิง ปัญหายาเสพติดของวัยรุ่นในสลัม และอาชญากรรมอื่นๆ ที่ก่อขึ้นโดยวัยรุ่นชนชั้นล่าง ซึ่งข้อสรุปนี้จะนำไปสู่รูปแบบในการจัดการปัญหาที่เน้นการปราบปรามและดำเนินคดีกับเยาวชน แต่ตลอดระยะเวลา 2 เดือนกว่าๆ ที่ผ่านมา เราจะเห็นว่า มาตรการเหล่านี้ยังไม่สามารถหยุดรูปแบบการชุมนุมของเยาวชนเหล่านี้ได้ หน้าซ้ำรูปแบบดังกล่าวยังเริ่มขยายตัวไปยังเยาวชนกลุ่มอื่นๆ ด้วย หากเราต้องแก้ไขปัญหาก็ปรากฏอยู่ เราคงต้องยอมรับว่าข้อสรุปแบบเดิมนั้นไม่เพียงพอ

ในส่วนนี้ของบทที่ 4 จะพยายามวิเคราะห์เหตุผลและที่มาของการเปลี่ยนแปลงทิศทางการเคลื่อนไหวทางการเมืองจากสันติวิธีแบบเดิม มาสู่การเคลื่อนไหวที่เน้นการเผชิญหน้า-ปะทะ-ตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐ จากผลการเก็บข้อมูลเชิงรับจากตัวแทนผู้เข้าร่วมการชุมนุมงานวิจัยชิ้นนี้พบว่า ผู้ชุมนุมมองว่า แนวทางสันติวิธีในแบบที่ที่ผ่านมาไม่ได้ผล ไม่สามารถผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ และพวกเขามองว่า ปฏิบัติการณ์ทางการเมืองของพวกเขาเป็นสิ่งที่ไม่รุนแรง การตอบโต้ต่อรัฐบาลแบบนี้เมื่อเทียบกับที่รัฐกระทำต่อเขามันน้อยกว่ามาก สำหรับพวกเขาแล้ว นี่คือการต่อสู้ของผู้ต้องขังนอกจากข้อมูลที่ระบุโดยตรงต่อความคิดเห็นที่มีต่อความรุนแรงในการชุมนุมแล้ว การวิเคราะห์จาก

คำถามที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความรุนแรงเชิงโครงสร้างรอบตัวที่กำกับรูปแบบในการจัดการความขัดแย้งของคนหนุ่มสาวกลุ่มนี้ ปัญหาความอยู่รอดที่พวกเขาเผชิญในปัจจุบันต้องการการแก้ไขทันที ดังนั้น พวกเขาจึงพร้อมที่จะทำทุกวิถีทางและยอมสูญเสียทุกอย่างที่จะสามารถผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทันที เพราะพวกเขาไม่มีอะไรจะสูญเสียอีกแล้ว

ปัจจัยที่ 1: เมื่อสันติวิธีแบบที่ผ่านมาไม่ได้ผล

คนรุ่นใหม่ที่เข้าร่วมการชุมนุมนับตั้งแต่ปีที่ผ่านมาและยื่นหยัดสนับสนุนแนวทางสันติวิธีได้ผ่านประสบการณ์ตรงและเห็นภาพการใช้ความรุนแรงของรัฐต่อเพื่อนร่วมการชุมนุมของพวกเขา พวกเขาไม่พอใจผลลัพธ์ของแนวทางสันติวิธีแบบเดิม เพราะไม่มีประสิทธิภาพพอที่จะทำให้ผู้ใหญ่รับฟัง เข้าใจ และยอมผลักดันการแก้ไขปัญหา

ในด้านหนึ่งพวกเขามองว่า สันติวิธีไม่สามารถหยุดการใช้ความรุนแรงของเจ้าหน้าที่รัฐได้ พวกเขาตั้งคำถามว่าเหตุใดเจ้าหน้าที่ยังคงใช้ความรุนแรงกับกลุ่มต่างๆ ที่พยายามยืนยันการใช้สันติวิธี และความรุนแรงโดยเจ้าหน้าที่กลับยิ่งยกระดับมากขึ้นทุกที โดยเฉพาะในช่วงปี 2564 ที่รัฐบาลเริ่มยกระดับการจัดการการชุมนุมจากการฉีดน้ำไปสู่การใช้แก๊สน้ำตา กระสุนยาง และการจับกุมมวลชนที่มีใช้แก๊สน้ำตาในปริมาณมากและถี่ขึ้น นาทาน ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 23 ปี ผู้ที่เคยเข้าร่วมกับม็อบอื่นๆ ก่อนหน้านี้บ้างเล่าให้เราฟังว่า เขาสังเกตว่ารัฐใช้ความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเทียบกับปีที่ผ่านมา “มันแรงขึ้นอะพี่ ปีที่แล้วมันก็ยิงน้ำก่อนยิงแก๊สน้ำตา แล้วบางทีค่อยยิงกระสุนยาง รอบนี้ทั้งไล่ตี ไล่ยิงบุกเข้าในบ้านคน ถีบรถคนอะไรยังจ๊ะพี่ มันแรงขึ้นเรื่อยๆ”⁵⁰

ในอีกด้านหนึ่ง หลายคนประเมินว่า สันติวิธีแบบที่ผ่านมาไม่สามารถกดดันให้รัฐยอมรับปัญหาและผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ ตลอดการเคลื่อนไหวนับตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2563 พวกเขายังไม่เห็นท่าทีของรัฐในการรับฟังความคิดและปัญหาของคนรุ่นใหม่ หรือการผลักดันการเปลี่ยนแปลงทั้งในระดับนโยบายและโครงสร้างทางการเมืองอย่างจริงจัง จัสมิน ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 17 ปี มองว่าม็อบปีที่แล้วไปนั่งฟังเฉยๆ มันไม่มีอะไร การไปม็อบในปีที่แล้วสำหรับเธอเหมือนเป็นการไปเพื่อให้เจ้าหน้าที่กระทำอยู่ฝ่ายเดียวและไม่เห็นว่าการกระทำเช่นนั้นจะเปลี่ยนแปลงอะไรได้ นอกจากเจ็บตัวโดยไม่ได้อะไรกลับมา ในขณะที่การมาที่ดินแดงนั้น เธอยังได้เห็นความสะดุ้ง สะเทือนของฝั่งรัฐ ได้เห็นว่าเจ้าหน้าที่ก็แตกตื่นและต้องมีการปรับแผนปรับยุทธศาสตร์เรื่อยๆ บ้าง ในขณะที่อีกหลายคนก็รู้สึกว่าการที่ตำรวจปรับยุทธศาสตร์เช่นนี้แปลว่ารัฐเห็น ได้ยิน หรือรู้สึกอะไรขึ้นมาบางอย่างแล้วเช่นกัน⁵¹

ท่ามกลางการใช้ความรุนแรงของเจ้าหน้าที่รัฐที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะในเดือนมิถุนายนถึงกรกฎาคม 2564 หลายคนเริ่มหันไปสนับสนุนการเคลื่อนไหวของกลุ่มที่เน้นการเผชิญหน้าและทำทนายรัฐมากขึ้น เช่น การเคลื่อนไหวแบบเดินขบวน และเมื่อถึงช่วงต้นเดือนสิงหาคมที่เริ่มมีการเคลื่อนไหวแบบเผชิญหน้า เน้นการปะทะและตอบโต้เจ้าหน้าที่ พวกเขาก็เริ่มเข้าร่วมการชุมนุมที่ดินแดง

⁵⁰ นาทาน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁵¹ จัสมิน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

ผู้ให้สัมภาษณ์หลายคนเลือกมาชุมนุมครั้งแรกในช่วงเดือนสิงหาคม และบางคนที่เคยไปการชุมนุมอื่นมาก่อนพอถึงช่วงเดือนสิงหาคมเป็นต้นมา พวกเขา ก็เปลี่ยนจากที่ไปชุมนุมอื่นด้วยมาเป็นปักหลักอยู่ที่ดินแดง เคน หนึ่งในผู้ให้สัมภาษณ์ เล่าว่า ในปีที่แล้วตนไปชุมนุมแทบทุกที่ แต่พอมาปีนี้ ตนเลือกที่จะปักหลักอยู่ดินแดงแทบทุกวันเพราะรู้สึกว่าจะถึงเวลาที่จะต้องตอบโต้เจ้าหน้าที่กลับแล้ว⁵² หรือนาธาน ซึ่งที่ปีที่แล้วไปชุมนุมมาหลายที่ในฐานะมวลชนอาสาของกลุ่มหนึ่ง แต่ปีนี้เลือกที่จะอยู่ที่ดินแดง เพราะเขารู้สึกว่าการไปชุมนุมแบบเดิมซ้ำจืดเยื้อ⁵³ หลายคนไม่สามารถแสดงออกได้อย่างที่ต้องการเพราะมีสายบังคับบัญชาชัดเจน ในขณะที่ที่ดินแดง ทุกคนสามารถแสดงออกได้อย่างที่ตนเองต้องการ

แม้ว่าหลายคนจะไม่เห็นด้วยกับแนวทางการสู้แบบเผชิญหน้าที่ดินแดง แต่ก็เห็นว่าการเคลื่อนไหวแบบสันติวิธีแบบเดิมที่ชุมนุมอยู่กับที่ เน้นการปราศรัย การแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ การเดินขบวนแบบที่ผ่านมามีผลไม่ได้ผล พวกเขาสนับสนุนแนวทางการชุมนุมแบบมีการเคลื่อนไหวและสร้างแรงกดดันเพียงในระดับหนึ่งเพื่อให้ผู้มีอำนาจได้ยิน เช่น การเคลื่อนจากอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิไปยังทำเนียบรัฐบาลที่มีการเผชิญหน้าเพียงเล็กน้อย แต่ก็เข้าใจเพื่อนๆ ที่ดินแดงและเข้าร่วมการชุมนุมเนื่องจากมองไม่เห็นทางเลือกอื่น ตัวอย่างเช่นแพททริค ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย บอกเราว่า เขาเองสนับสนุนการเคลื่อนไหวที่ดินแดง แม้อาจจะไม่เห็นด้วยกับการปะทะทั้งหมด แต่เขารู้สึกว่าเขาไปที่นั่นเพื่อที่จะคอยช่วยเหลือคนที่ต้องการความช่วยเหลือ เขามาเพื่อช่วยทำหน้าที่คอยบอกว่าตำรวจมาจากทางไหน มาส่งน้ำให้คนที่โดนแก๊สน้ำตา มากันคนเมื่อตำรวจกำลังมา และเขาเข้าใจว่าถึงจุดหนึ่งมันอาจจะไม่มีทางเลือกอื่นแล้ว⁵⁴

ปัจจัยที่ 2: นี่คือการต่อต้านโดยประชาชนหรืออารยะขัดขืน (civil resistance)

ผู้ชุมนุมหลายคนเชื่อว่าสิ่งที่พวกเขาทำคือการต่อต้านโดยประชาชนหรืออารยะขัดขืน (civil resistance) พวกเขา มองว่าสิ่งที่ตนทำคือเน้นการทำลายอำนาจรัฐ การชุมนุมไม่เคยทำร้ายหรือสร้างความเสียหายให้กับเอกชนและผู้คนทั่วไป เมื่อเปรียบเทียบกับรัฐที่ปฏิบัติกับพวกเขาและสร้างความเดือนร้อนให้กับชุมชนรอบข้าง ในการตอบโต้กับรัฐพวกเขามีเพียงหนังสือ ถูกรื้อ ขวดน้ำ ลูกกระพรวนประทัดยักษ์ และพลุ สิ่งที่พวกเขาตั้งใจเผาทำลายคือสิ่งที่ตนเห็นว่าเป็นสัญลักษณ์ของฝ่ายความมั่นคงของรัฐ เช่น บ้อมตำรวจ กล้องวงจรปิด ไฟจราจร และรถตำรวจ ในขณะที่เจ้าหน้าที่รัฐใช้การฉีดน้ำ สารเคมี แก๊สน้ำตา กระสุนยาง และหน่วยเคลื่อนที่เร็วทำร้ายร่างกายพวกเขา ทั้งกระสุนยาง การขี้นรถพุ่งชน การทำร้ายพวกเขาขณะจับกุม ปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ยังสร้างความเดือนร้อนให้กับชุมชนและผู้ที่เกี่ยวข้องไปมา ไม่ว่าจะเป็นการกระจายตัวของแก๊สน้ำตา การยิงกระสุนยางใส่อาคารบ้านเรือนผู้คน แก๊สน้ำตาที่ตกใส่บ้านเรือนจนได้รับความเสียหาย หรือการยิงกระสุนยางใส่ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง

⁵² เคน, ผู้ให้สัมภาษณ์ 11 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁵³ นาธาน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁵⁴ แพททริค, ผู้ให้สัมภาษณ์ 19 สิงหาคม 2564, กรุงเทพฯ

นาธาน ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 23 ปี ระบุว่า เขาคิดว่าสิ่งที่เขาทำหรือสนับสนุนไม่ได้รุนแรงอะไร เป็นการต่อต้านทั่วไป ส่วนตัวเขาเองสนับสนุนการเผาป่าหรือการทุบทำลายป่ามรดกในระหว่างการชุมนุมเพราะเขารู้สึกว่า “มันเป็นสัญลักษณ์อะไรที่เราไม่ได้ทำลายข้าวของคนไปทั่ว เราทำแค่นั้นมันเป็นสัญลักษณ์ว่าคนเค้าโกรธ เค้าทนไม่ไหวแล้ว ทำแต่กับอะไรที่มันเป็นสัญลักษณ์ของรัฐอะไร เราไม่ได้จะทำร้ายใครให้เจ็บ ให้ตายเลย”⁵⁵ ในขณะที่ปีเตอร์ ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 18 ปี ที่อาศัยอยู่บริเวณแยกดินแดงระบุว่าตัวเขาและคนแถวนี้เดือดร้อนจากสิ่งที่รัฐกระทำมากกว่า เพราะบ้านเรือนของผู้คนได้รับความเสียหาย มีการบุกเข้าไปในเคหะสถานของผู้คน มีบ้านชาวบ้านที่ไม่เกี่ยวข้องได้รับความเสียหาย “ผมอยู่ตึกตรงนี้ใช้ไหมไฟ เวลาคนมาที่ยิ่งแก๊สน้ำตายอะไร มันก็ลอบเข้าห้องผม หลานผมอยู่ด้วย ไม่ก็ขวบ ก็ร้องไห้แทบไปหมด ผมก็สงสารหลานนะ”⁵⁶

นอกจากนั้น หลายคนยังระบุว่า ในการชุมนุม พวกเขาพยายามเลือกพื้นที่และจุดที่ไม่มีชุมชนและสร้างความเสียหายให้น้อยที่สุด การเลือกจุดชุมนุมและการย้ายไปที่ดินแดงเพราะไม่ใช่พื้นที่ศูนย์กลางทางเศรษฐกิจหรือเป็นพื้นที่ที่มีผู้คนสัญจรจำนวนมาก และส่งผลกระทบต่อผู้คนน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับพื้นที่อื่นๆ ในกรุงเทพฯ และเมื่อทราบถึงความเดือดร้อนที่ชุมชนแฟลตดินแดงได้รับการที่พวกเขาชุมนุม พวกเขา ก็กระจายตัวไปยังพื้นที่อื่นๆ ใกล้เคียง เช่น แยกมิตรไมตรี เบนจามิน ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 19 ปี บอกเราว่า ณ จุดหนึ่งเมื่อชาวบ้านบริเวณแฟลตดินแดงเริ่มรู้สึกว่เสียงดังหรือได้รับอันตรายมากขึ้นจากการเข้ามาปราบปรามของเจ้าหน้าที่ ทางเขาจึงไปปักหลักอยู่หน้ากรมดุริยางค์ทหารบกและบริเวณแยกมิตรไมตรีเนื่องจากบริเวณนั้นไม่มีผู้คนอาศัย ส่วนมากเป็นศูนย์ราชการเพื่อที่จะได้ไม่ต้องกระทบกระทั่งหรือสร้างความเดือดร้อนรำคาญให้กับชาวบ้านบริเวณนั้น⁵⁷

ปัจจัยที่ 3: ความรุนแรงเชิงโครงสร้างรอบตัวคนหนุ่มสาวชนชั้นล่างกำกับรูปแบบในการจัดการความขัดแย้งของพวกเขา

แม้ว่าจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลจะมีได้อธิบายโดยตรงไปตรงมาว่าวิธีการเคลื่อนไหวที่เน้นการเผชิญหน้า ปะทะ และตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐเป็นผลมากจากการเรียนรู้รูปแบบการจัดการความขัดแย้งในสังคมที่เต็มไปด้วยความรุนแรงในชีวิตของพวกเขา แต่การวิเคราะห์ผ่านบริบทแวดล้อม ปัญหาที่พวกเขาเผชิญ และรูปแบบที่พวกเขาใช้ในการจัดการกับปัญหาเหล่านั้นในแต่ละวันก่อนหน้าเข้าร่วมการชุมนุม ก็ทำให้เราพอสรุปในเบื้องต้นได้ว่าแนวทางการแสดงออกทางการเมืองที่เน้นการเผชิญหน้าและการปะทะกับเจ้าหน้าที่ส่วนหนึ่งเป็นผลจากรูปแบบการจัดการความขัดแย้งของเยาวชนชนชั้นล่างที่ถูกกำกับโดยสิ่งแวดล้อมและโครงสร้างความรุนแรงที่พวกเขาถูกกระทำมาโดยตลอด

⁵⁵ นาธาน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁵⁶ ปีเตอร์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 21 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁵⁷ เบนจามิน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

แม้ว่าในสังคมไทยจะมีความเชื่อบางอย่างที่ทำให้มองเยาวชนเหล่านี้ว่าไม่รักดี และเชื่อว่าคนดีอยู่ที่ไหนก็ต้องเป็นคนดีได้ อย่าโทษโชคชะตาหรือสิ่งรอบข้าง แต่ในความเป็นจริง เยาวชนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มคนที่เปราะบางมาก การเติบโตในโครงสร้างสังคมที่เต็มไปด้วยแรงกดดัน ปัญหา และความรุนแรง โดยที่ไม่มีกลไกทางสังคมอื่นๆ ช่วยเหลือ ปกป้องหรือประคับประคองจึงเป็นเรื่องที่ยากมากที่พวกเขาจะสามารถลุกขึ้นยืน และเลือกแนวทางในการดำเนินชีวิตและแก้ไขความขัดแย้งในรูปแบบที่สังคมโดยรวมเห็นว่าควรเป็น ผู้ให้ข้อมูลกว่าร้อยละ 65 เป็นเยาวชนชนชั้นล่างเติบโตท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่เต็มไปด้วยปัญหา แรงกดดัน ข้อจำกัด การแย่งชิงทรัพยากร รวมทั้งการถูกกระทำด้วยความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อมจากสังคมรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียน ครอบครัว เยาวชนด้วยกัน และเจ้าหน้าที่รัฐ

จากการสัมภาษณ์ เราได้พบเรื่องเล่าจำนวนมากเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงหนีต้องเผชิญปัญหาความขัดแย้งและการต่อสู้เพื่อความอยู่รอด ที่ผลักดันให้เยาวชนเหล่านี้ต้องเผชิญกับความขัดแย้งอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ และต้องจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นโดยลำพัง จนความรุนแรงและการจัดการปัญหาด้วยความรุนแรงกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของเยาวชนจำนวนมาก และกลายเป็นวิถีคิดรูปแบบ และเครื่องมือหลักไม่ก็อย่างที่พวกเขามีในการอยู่ร่วมกับความขัดแย้งและการถูกกระทำด้วยความรุนแรง เช่น เบนจามิน ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 19 ปี เล่าว่า เขาต้องเติบโตโดยลำพังเนื่องจากพ่อและแม่ต้องไปทำงานต่างจังหวัด เขาต้องดูแลเองมาโดยตลอด พ่อเรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงตัดสินใจไม่เรียนต่อ และเริ่มเข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ ตลอดช่วงชีวิตในวัยเยาว์ เขาต้องเรียนรู้ที่จะเผชิญกับความรุนแรงรอบด้าน ทั้งในโรงเรียน เพื่อนบ้าน และเมื่อมาทำงานที่กรุงเทพฯ⁵⁸ หรืออีกหลายๆ ตัวอย่าง เช่น บรัฐช ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 19 ปี ที่ออกจากการศึกษาตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 6 และเผชิญกับความขัดแย้งและความรุนแรงหลากหลายรูปแบบท่ามกลางการหาเลี้ยงตัวเองด้วยอาชีพที่สุ่มเสี่ยงต่อการกระทำอาชีพผิดกฎหมาย⁵⁹ เดวิด ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 17 ปี ที่ต้องออกจากการศึกษาตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อทำงานหาเลี้ยงครอบครัว ทั้งยายและน้องชายอีกสองคน⁶⁰ พอลล่า ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 17 ปี สูญเสียพ่อเพราะโควิด และต้องทำงานเพื่อหาเลี้ยงสมาชิกในครอบครัว⁶¹ นาดาทา ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 16 ปี ผู้ซึ่งไม่เคยแม้แต่ได้ยินหรือรู้จักคำว่า “สันติวิธี” เธอตอบนักวิจัยว่า “มันคืออะไอะพี” เมื่อต้องตอบคำถามว่าทำไมจึงไม่เลือกใช้แนวทางสันติวิธี⁶² ตัวอย่างเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าเยาวชนจำนวนมากอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความรุนแรงมาตลอด จนไม่ได้รู้สึกว่าเป็นเรื่องแปลกแยกกับชีวิตของพวกเขา

ในขณะที่ลูกหลานชนชั้นกลางและชนชั้นสูงเผชิญปัญหาและความขัดแย้งเหล่านี้ในชีวิตประจำวันน้อยกว่ามาก และเมื่อเผชิญปัญหา พวกเขาก็มีทุนพอที่จะหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและความขัดแย้ง มีกันชนในการซื้อเวลา และยอมเป็นฝ่ายถูกกระทำได้ในช่วงเวลาหนึ่ง เพราะเขารู้ว่าเมื่อโต

⁵⁸ เบนจามิน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁵⁹ บรัฐช, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2564, กรุงเทพฯ

⁶⁰ เดวิด, ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁶¹ พอลล่า, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁶² นาดาทา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

ขึ้น เขาก็มีโอกาสและอำนาจในการต่อรองมากขึ้น รวมทั้งมีทางเลือกในการแสดงออกเพื่อบอกถึงปัญหาและจัดการกับปัญหาที่หลากหลายมากกว่า แต่สำหรับลูกหลานชนชั้นล่าง พวกเขาไม่มีต้นทุนเพียงพอไม่ว่าในด้านใด ที่จะหลีกเลี่ยง สร้างกันชน หรือรอเวลาเพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งได้ พวกเขาต้องเผชิญหน้ากับมันทุกวัน พวกเขาเป็นกลุ่มเด็กที่ถูกกดขี่มาที่สุดในโรงเรียนจากทั้งเพื่อนที่มีฐานะดีกว่าและคุณครูที่ไม่เข้าใจข้อจำกัดของสถานะทางเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อการศึกษา การเติบโตท่ามกลางครอบครัวที่พ่อแม่เต็มไปด้วยแรงกดดันไม่สามารถมอบโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคมที่เหมาะสมให้กับพวกเขา และในหลายกรณีก็ถูกกระทำด้วยพฤติกรรมที่รุนแรงจากครอบครัว เยาวชนหลายคนเคยถูกกระทำและมีคนรอบข้างถูกกลั่นแกล้ง ริดไถ ซ่อมทรมาน และจับกุมโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ การใช้กำลังของเจ้าหน้าที่ในการซ่อมประชาชนเพื่อให้ยอมสารภาพ เคน ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 21 ปี เล่าว่า ในวัยเด็กถูกเพื่อนและครูในโรงเรียนกลั่นแกล้งมาโดยตลอด และเมื่อเข้าร่วมการประชุม เขาเป็นหนึ่งในผู้ที่ถูกตำราวจอมทูปตีจนสาหัสในช่วงการเข้าจับกุมผู้เข้าร่วมการประชุมจนทำให้ปอดข้างหนึ่งแทบจะใช้งานไม่ได้ จัสมินและนาตาชาเคยถูกตำรวจริดไถ จอร์จเคยทำธุรกิจค้าขายและต้องจ่ายใต้โต๊ะให้เจ้าหน้าที่ทุกเดือนรวมถึงซามูเอลและพอลล่าที่เชื่อว่าสมาชิกในครอบครัวต้องติดคุกเพราะไม่ได้รับความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรมในประเทศนี้ ประสบการณ์ความรุนแรงโดยตรงที่เกิดจากรัฐต่อเยาวชนเหล่านี้ทำให้พวกเขาเห็นรัฐเป็นศัตรูอย่างเลี่ยงไม่ได้⁶³

ความแตกต่างนี้เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้แนวทางเคลื่อนไหวของพวกเขาแตกต่างกัน ในขณะที่กลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีส่วนใหญ่นั้นเป็นชนชั้นกลางและนักกิจกรรมที่สนับสนุนแนวทางสันติวิธีนั้นมองว่าการเน้นแนวทางเผชิญหน้า ปะทะ และตอบโต้เจ้าหน้าที่เป็นแนวทางที่มีปัญหา ไม่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากจะส่งผลกระทบต่อความชอบธรรมของขบวนการเคลื่อนไหวในระยะยาว แต่หากมองอีกมุมหนึ่ง การเคลื่อนไหวแบบสันติวิธีเป็นรูปแบบที่ต้องใช้ทุนที่สูงกว่าในหลายด้านที่ลูกหลานชนชั้นกลางมี แต่ชนชั้นล่างไม่มี ไม่ว่าจะเป็นเวลาและความรู้ที่หลากหลายที่ช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งลูกหลานชนชั้นล่างมีไม่มากพอที่จะสามารถยืนยันเคลื่อนไหวในแนวทางสันติวิธีได้

ในขณะที่เราตีความการแก้ไขปัญหามาของพวกเขาว่าเป็นความรุนแรง แต่สำหรับลูกหลานชนชั้นล่างแล้ว การเผชิญหน้ากับปัญหาและความขัดแย้ง การพยายามสร้างอำนาจต่อรองในการเจรจาอย่างเท่าเทียมกันเป็นเรื่องที่พวกเขาคุ้นเคยและพยายามมาโดยตลอด การปะทะกับเจ้าหน้าที่รัฐก็เป็นไปเพื่อให้ปัญหาเหล่านั้นจบให้เร็วที่สุด เนื่องจากพวกเขามีทรัพยากรที่จำกัด พวกเขาขอไม่ได้ นี่เป็นหนึ่งในกระบวนการจัดการความขัดแย้งและการถกเถียง (conflict and quarrel management) ของพวกเขา

การเผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่รัฐที่แยกดินแดงเป็นหนึ่งในการส่งสัญญาณถึงความไม่พอใจต่อการกดขี่ของเจ้าหน้าที่รัฐที่พวกเขาเคยเจอและการใช้ความรุนแรงต่อผู้ชุมนุม ในขณะที่เยาวชนเหล่านี้เชื่อว่าตนมีสิทธิอันชอบธรรมในการแสดงออกทางการเมือง เยาวชนหลายคนที่เคยผ่านประสบการณ์การถูกกดขี่ ละเมิด และความรุนแรงโดยตรงจากเจ้าหน้าที่รัฐ การเผชิญหน้าในที่ชุมนุมเป็นครั้งแรกที่เขาารู้สึกว่าเขาและเจ้าหน้าที่รัฐมีอำนาจเท่ากัน และสามารถตอบโต้กับเจ้าหน้าที่รัฐได้อย่างเปิดเผย พอลล่า ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 17 ปี บอกกับเราว่า ที่ดินแดงทุกคนเป็นคนเหมือนกัน เธอไม่ได้กลัวเจ้าหน้าที่

⁶³ เคน, ผู้ให้สัมภาษณ์ 11 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

เพราะหากเธอเจ็บได้ เจ้าหน้าที่ก็เจ็บได้ รวมไปถึงผู้มีอำนาจคนอื่นๆ ด้วย “พวกมึงถอดชุดออกมามึงก็คนเหมือนกับกูอะ คนที่มาก็เหมือนลูกเหมือนเมียพวกมึง ถ้าเป็นลูกเมียพวกมึงที่อยู่ตรงนั้นมึงจะยังยิงมัย แน่จริงก็ถอดชุดมาเลย”⁶⁴ หรือเฟิร์ล ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 16 ปีที่บอกว่า “ตำรวจเขามีปืนเขาก็ยิงเรามา แล้วทำไมเราจะยิงเขาบ้างไม่ได้”⁶⁵

ในหลายครั้งการกระทบกระทั่งกันระหว่างผู้ชุมนุมด้วยกันเองก็เกิดขึ้นได้ เป็นเรื่องปกติธรรมดาสำหรับพวกเขาและสามารถเจรจา ตอรอง และกลับมาเคลื่อนไหวร่วมกันใหม่ได้ จอห์น ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 23 ปี บอกกับเราว่าการตอรองตัวเองเป็นเรื่องปกติทั่วไป “แป็บเดียวก็แยก เดียวก็มีคนมาเคลียร์ เดียวก็ไปปาลเล่นด้วยกันต่อ”⁶⁶

หลายคนทราบว่าสิ่งที่พวกเขาทำในการชุมนุมที่ดินแดงถูกวิพากษ์วิจารณ์โดยสังคมภายนอก แต่สำหรับพวกเขา นี่คือรูปแบบที่พวกเขาทำได้ ในขณะที่การเคลื่อนไหวแบบสันติวิธีที่เน้นกิจกรรมและความคิดสร้างสรรค์คือเครื่องมือของลูกหลานชนชั้นกลางที่ใช้ตะโกนบอกเล่าให้ผู้ใหญ่ได้ยินปัญหา การปะทะและตอบโต้กับเจ้าหน้าที่รัฐก็เป็นเครื่องมือที่ลูกหลานชนชั้นล่างคุ้นเคยและทำได้ทันที เพื่อเรียกร้องการเปลี่ยนแปลงและความอยู่รอดของพวกเขา ดังที่ บรูซกล่าวว่า “มีอบปีทีแล้วเป็นมีอบของคนรู้หนังสือ แต่มีอบดินแดงมีอบที่ผมมาเป็นมีอบของคนไม่รู้หนังสือ”⁶⁷ สำหรับบรูซไม่ใช่ว่าเขาไม่รู้หนังสือจริงๆ เขาเองไม่ใช่คนที่ไม่มีความรู้ทางการเมือง ขณะที่สัมภาษณ์นั้น เขาก็ได้เล่าถึงเรื่องความประทับใจของเขาต่อการปฏิวัติในที่ต่างๆ ในโลกเช่นในคิวบา ในเม็กซิโก มีการกล่าวถึงเซ เกบารา มีการกล่าวถึงกูพาน จิตร ภูมิศักดิ์ และเหตุการณ์เดือนตุลา แต่สำหรับบรูซ เขาหมายความว่าความรู้จากการเรียนในระบบที่อยู่ในระบบ เพราะเมื่อมองย้อนกลับไปดูการเคลื่อนไหวของเยาวชนปีทีแล้ว มันใช้ชุดความรู้ที่ซับซ้อนเกินกว่าที่คนที่จบเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับเขาแล้ว กิจกรรมที่เกิดขึ้นที่มีอบดินแดงมันคือสิ่งที่พวกเขาคุ้นเคยและทำได้เลยทันที

ในขณะที่นักเรียนมัธยมต้นแฮมทาโร แต่งตัวเป็นโดโนเสาร์ นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยชั้นนำในกรุงเทพฯ เดินพาเหรด LGBTQ+ กล่าวคำปราศรัยที่เต็มไปด้วยเนื้อหาเชิงลึกลับทางประวัติศาสตร์วิเคราะห์โครงสร้างการเมืองและนำเสนอแผนการแก้ไขรัฐธรรมนูญอย่างใหญ่หลวงจำนวนมากทำไม่ได้ แต่เยาวชนชนชั้นกลางที่ดินแดงทำไม่ได้เช่นนั้น พวกเขาพูดอย่างเป็นระบบไม่เป็น ในการประกาศถึงข้อเรียกร้องที่ต้องการให้นายกลาออก พวกเขาใช้ภาษาและไวยากรณ์คนละชุดกันคนรุ่นใหม่ในปีที่ไวยากรณ์ของพวกเขาคือพลุ ลูกกระทบ การเร่งเครื่องมอเตอร์ไซด์ การเผาสิ่งของที่เป็นสัญลักษณ์ของอำนาจรัฐ สิ่งหนึ่งที่ผู้ให้สัมภาษณ์หลายคนมักตอบเสมอเมื่อเราถามว่าทำไมถึงเลือกวิธีการเหล่านี้ พวกเขาบอกว่าต้องการให้อีกฝั่งรับรู้ รู้สึก หรือ “ได้ยิน” รวมไปถึงเป็นการ “แสดงสัญลักษณ์” ดังที่นาธาน

⁶⁴ พอลล่า, ผู้ให้สัมภาษณ์ 30 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁶⁵ เฟิร์ล, ผู้ให้สัมภาษณ์ 30 สิงหาคม 2564, กรุงเทพฯ

⁶⁶ จอห์น, ผู้ให้สัมภาษณ์ 22 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁶⁷ บรูซ, ผู้ให้สัมภาษณ์ 30 สิงหาคม 2564, กรุงเทพฯ

ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 23 ปี เชื่อว่าการเผาเป็นการแสดงสัญลักษณ์ หรือการที่อีกหลายๆ คนเน้นย้ำเสมอว่าการปราบปรามเป็นการส่งเสียงให้ผู้มีอำนาจได้ยิน⁶⁸

พูดให้ถึงที่สุด พวกเขาเป็นผลผลิตของความรุนแรงที่พวกเราสร้างขึ้น หรืออย่างน้อยก็อนุญาตให้มันดำรงอยู่ และทำร้ายกลุ่มที่เปราะบางที่สุดในสังคม นั่นคือเยาวชนลูกหลานของชนชั้นล่าง

ปัจจัยที่ 4: การเผชิญหน้า ปะทะ และตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐเป็นทางเลือกทางเดียวที่มีและกำหนดความเป็นความตายของชีวิตพวกเขา

เยาวชนที่เคยเริ่มลี้ภัยจากปากและเต็มไปด้วยความหวังที่จะสร้างเนื้อสร้างตัว กลับพบว่าความฝันทั้งหมดพังทลายลงและถูกดึงกลับไปสู่ความยากจนหลังวิกฤติโควิด-19 ความเดือนร้อนของพวกเขาหนักหนาและต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐในทันที ดังนั้น พวกเขาจึงเลือกวิธีการที่พวกเขาทำได้ทันทีและหวังว่าจะสามารถกดดันรัฐ เพื่อให้รัฐได้ยินและตอบสนองต่อปัญหาของพวกเขาได้มากกว่าวิธีการสันติวิธีแบบที่ผ่านมา แม้ว่าพวกเขาอาจจะถูกดำเนินคดีหรือถูกจับ แต่พวกเขาก็พร้อมยอมแลกเพราะพวกเขาไม่มีอะไรเหลืออีกแล้ว

เมื่อสอบถามถึงความคิดเห็นที่มีต่อประสิทธิภาพของยุทธศาสตร์แบบเน้นการเผชิญหน้า-ปะทะ-ตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐว่าจะสามารถผลักดันการเปลี่ยนแปลงได้จริงหรือ ผู้ให้ข้อมูลกว่าร้อยละ 67 ไม่สามารถตอบโต้ แต่สิ่งที่พวกเขาตอบกลับมาก็คือ พวกเขาไม่มีทางเลือกอื่น เหตุผลที่เขาเลือกแนวทางนี้ก็เพื่ออย่างน้อยที่สุดก็ให้รัฐได้ยินพวกเขาและรับรู้ว่าพวกเขามีตัวตนอยู่ ซามูเอล เยาวชนเพศชาย อายุ 17 ปีที่เพิ่งมาเมืองครั้งแรกเมื่อวันที่ 20 สิงหาคม เล่าว่าเขาเองรับทราบเรื่องการชุมนุมมาโดยตลอดเพื่อน ๆ วยเดียวกันที่โรงเรียนก็ส่งมาให้ดู แต่ก็ไม่อยากจะสนใจ พยายามจะเป็นกลางแล้ว แต่ถึงที่สุดเขาเองรู้สึกที่ไม่มาไม่ได้แล้ว เพราะหลายๆ คนก็ทำไปทุกอย่างแล้ว เราออกมาก็มาทำเท่าที่ทำได้ ถ้าเราไม่ทำก็จะไม่มีใครทำแล้ว ต้องทำเพื่อให้เขารู้ว่ามีคนเดือดร้อนอยู่⁶⁹

เมื่อนักวิจัยถามถึงความกลัวที่มีต่อผลลัพธ์ที่ตามมาของปฏิบัติการเหล่านี้ ที่จะนำมาซึ่งผลเชิงลบต่อพวกเขา ไม่ว่าจะเป็นความรุนแรงที่รัฐตอบโต้ที่สูงมากกว่าที่เขาใช้ในการทำทนายเจ้าหน้าที่ ซึ่งในหลายกรณีนำไปสู่การบาดเจ็บ พิการ และอาจเสียชีวิตได้ หรือการถูกจับกุม ดำเนินคดี และคุมขัง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออนาคตของพวกเขา คำตอบที่ได้ของผู้ให้ข้อมูลกว่าร้อยละ 73 คือ ไม่กลัว มีประมาณร้อยละ 27 ตอบว่ากลัวแต่ก็ยังสู้ต่อไปเพราะคิดว่าคุ้มที่จะเสี่ยงหากสามารถทำให้รัฐเปลี่ยนแปลงได้ โอลิเวอร์ ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 30 ปี กล่าวว่า “กลัวครับ แต่ก่อนผมจะออกมาผมเตรียมใจไว้แล้ว ถ้าโดนจับหรือเป็นอะไรไปอย่างน้อยก็คงได้อะไรกลับมาบ้าง”⁷⁰

⁶⁸ นาราน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁶⁹ ซามูเอล, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁷⁰ โอลิเวอร์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

แต่ไม่ว่าจะคำตอบจะเป็น “กลัว” หรือ “ไม่กลัว” ผู้ให้ข้อมูลทุกคนอภิปรายเพิ่มเติมว่า พวกเขาไม่มีอะไรจะเสียแล้วเพราะพวกเขาไม่มีอะไรเหลือแล้ว พวกเขาต้องการการเปลี่ยนแปลงทันที ในขณะที่การต่อสู้เรียกร้องของลูกหลานชนชั้นกลางในปีที่ผ่านมาเป็นการเรียกร้องถึงอนาคตที่ดีและความฝันของพวกเขา แต่สำหรับลูกหลานชนชั้นล่างที่ดิ้นแดง พวกเขาต่อสู้เพื่อชีวิตและความอยู่รอดในปัจจุบัน ไม่ว่าจะ เป็นอาชีพการงาน โอกาสทางเศรษฐกิจและการศึกษา ที่สูญหายไปในช่วงที่รัฐบาลชุดนี้เข้ามาบริหาร ประเทศ รวมไปถึงการถูกละเมิดด้วยความรุนแรงจากหลากหลายกลุ่มและโครงสร้างต่างๆ พวกเขาขอไม่ได้ พวกเขาขอมทำทุกวิถีทางที่จะทำให้หายกลาออกและเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นให้เร็วที่สุด เคนบอกกับเราว่าเขาไม่มีอะไรจะเสียอีกแล้ว เขามาที่นี่ ทำทุกอย่างที่จะทำได้ โดนจับแล้ว โดนซ้อม โดนทุบตีแล้ว แต่เขาก็ยังต้องออกมา เพราะไม่เช่นนั้น ก็ไม่สามารถที่จะทำอะไรต่อไปได้เลย เนื่องจากโอกาสในชีวิตแทบทุกอย่างของเขาถูกจำกัดโดยโครงสร้างที่กดขี่แล้ว⁷¹

มีผู้ให้ข้อมูลสามคนจาก 30 คนพูดว่ายอมสละชีวิตได้ถ้าทำให้อะไรดีขึ้น อีก 21 คน กล่าวว่าไม่กลัวการถูกจับ ถึงถูกจับก็จะออกมาสู้ต่อไป จากข้อมูลศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชน อย่างน้อยมีเยาวชน 3 คนที่ถูกจับดำเนินคดีซ้ำครั้งที่ 2 หลังจากการถูกจับกุมในครั้งแรก นั้นหมายความว่ามีความหมายอย่างน้อย 3 คนที่ยังกลับเข้าร่วมชุมนุมแม่เหล็กการถูกจับดำเนินคดี จากการสัมภาษณ์พวกเขามองว่าการถูกดำเนินคดีหรือติดคุกเป็นเรื่องใกล้ตัว เป็นต้นทุนที่พวกเขาพร้อมจ่ายหากสามารถทำให้รัฐบาลให้ความสนใจปัญหาของพวกเขาและสร้างการเปลี่ยนแปลงได้ พวกเขาอธิบายว่าพวกเขาไม่กลัวเพราะหลายคนเคยติดคุกมาแล้ว ไม่กังวลเพราะมีเพื่อนในคุก และอีกหลายๆ คนอธิบายว่าชีวิตตอนนี้ก็ไม่ต่างอะไรจากอยู่ในคุก บรูซเล่าให้ฟังว่าเขาไม่ได้กลัวที่จะต้องติดคุกเพราะคิดว่าเข้าไปในนั้นก็ยังมีเพื่อนเต็มไปหมด⁷² รวมถึงเบนจามินที่เคยถูกจับไปแล้วก็เล่าว่าเขาไม่ได้กลัวการจะต้องติดคุก เพราะสภาพที่อยู่ข้างนอกตอนนี้ ณ ปัจจุบันก็ไม่ได้ต่างอะไรจากการเข้าไปอยู่ในคุกเลย⁷³

โดยสรุปการใช้วิธีการเคลื่อนไหวแบบเผชิญหน้า ปะทะ และตอบโต้ เป็นทางเลือกสุดท้ายที่เยาวชนลูกหลานชนชั้นล่างที่กำลังเผชิญปัญหาความเป็นความตายในชีวิตอยู่ทุกวัน ผู้มีต้นทุนในการต่อสู้ต่ำมาก และพวกเขาเชื่อว่าเป็นวิธีการที่หนักที่สุดที่จะสามารถกดดันรัฐบาลและผลักดันไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้

⁷¹ เคน, ผู้ให้สัมภาษณ์ 11 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁷² บรูซ, ผู้ให้สัมภาษณ์ 30 สิงหาคม 2564, กรุงเทพฯ

⁷³ เบนจามิน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

บทที่ 5 รูปแบบและพลวัตการเคลื่อนไหวของการชุมนุมแยกดินแดง

หลังจากที่ได้เรียนรู้ว่าพวกเขาเป็นใครและเหตุใดจึงเข้าร่วมการชุมนุมและมีปฏิบัติการทางการเมืองที่เน้นการเผชิญหน้าและการปะทะกับเจ้าหน้าที่รัฐ ซึ่งแตกต่างจากขบวนการก่อนหน้านี้ ในบทนี้จะทำการสำรวจรูปแบบโครงสร้างการองค์กร การสื่อสาร ยุทธศาสตร์ พลวัตการเปลี่ยนแปลง และข้อจำกัดของขบวนการเคลื่อนไหวของคนหนุ่มสาวที่แยกดินแดง

โดยในส่วนแรกอธิบายรูปแบบโครงสร้างการเคลื่อนไหวที่มีลักษณะไร้แกนนำของกลุ่มขนาดเล็กที่เป็นอิสระจากกันจำนวนมากมายี่มารวมตัวกันแบบหลวมๆ จนกลายเป็นมวลชนดินแดง การเคลื่อนไหวของมือบดินแดงมีความแตกต่างจากกลุ่มเยาวชนปี 2563 เนื่องจากพวกเขาเน้นการสื่อสารแบบมือบอพลไอนี้ในการระดมผู้เข้าร่วมการชุมนุมและการสื่อสารภายใน โดยแพลตฟอร์มออนไลน์อย่าง TikTok - Facebook ทำหน้าที่เพียงกระตุ้นความสนใจทางการเมืองและใช้ในการติดตามข้อมูลการขณะมีการชุมนุม ในส่วนที่สองของบทวิเคราะห์จะกล่าวถึงข้อจำกัดของขบวนการทั้งที่ส่งผลให้ขบวนการหดตัวลงในระยะสั้นและเงื่อนไขที่ทำให้ผู้ชุมนุมพร้อมที่จะกลับมาชุมนุมเสมอ

การเคลื่อนไหวแบบไร้แกนนำของกลุ่มขนาดเล็กที่เป็นอิสระจากกันจำนวนมากมายี่

จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้นพบว่า โครงสร้างการเคลื่อนไหวการชุมนุมที่แยกดินแดงมีลักษณะเป็นเครือข่ายปมเชือก ซึ่งประกอบด้วยกลุ่มขนาดเล็กจำนวนมากมายี่ แต่ละกลุ่มเป็นอิสระจากกันรวมตัวกันแบบหลวมๆ ไม่มีแกนนำหลักที่ชัดเจนทั้งภายในกลุ่มและเครือข่าย รูปแบบและจังหวะปฏิบัติการมีลักษณะเป็นไปตามธรรมชาติ มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเคลื่อนไหวตลอดเวลาตามข้อจำกัดทางทรัพยากร และการปรับเปลี่ยนยุทธวิธีที่ใช้จัดการผู้ชุมนุมของเจ้าหน้าที่

กลุ่มขนาดเล็กเป็นอิสระจากกันและรวมตัวแบบหลวมๆ

จากการเก็บข้อมูลด้านการรวมกลุ่มของผู้ให้ข้อมูล กว่าร้อยละ 90 เข้าร่วมกลุ่มผ่านเครือข่ายกลุ่มขนาดเล็กที่รู้จักกันมาก่อน โดยแต่ละกลุ่มมีขนาดไม่เกิน 10-15 คน และร้อยละ 10 เข้าร่วมการชุมนุมคนเดียว (ตารางที่ 5.1: ลักษณะการรวมกลุ่มของผู้เข้าร่วมชุมนุมดินแดง)

ตารางที่ 5.1 ลักษณะการรวมกลุ่มของผู้เข้าร่วมชุมนุมดินแดง

ลักษณะการเข้าร่วมชุมนุม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
คนเดียว	3	10
เพื่อน 2-3 คน	14	47
กลุ่ม 10-15 คน	13	43
รวมทั้งหมด	30	100

ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวนมากมีการรวมกลุ่มกันภายหลังจากที่มาชุมนุมแล้ว และมาจัดตั้งกลุ่มของตัวเองที่นี้ โดยแรกเริ่มมีคนเดียวหรือมากับเพื่อนเพียง 1-2 คน จากนั้นจึงมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มขึ้นที่ดินแดง เช่น โอลิเวอร์และซามูเอล ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 30 ปี ที่เริ่มแรกมากับเพื่อนหรือมากับแฟนแล้วมารู้จักและพูดคุยกับคนที่มาจับด้วยกัน เวลาไปไหนก็เกาะกลุ่มกัน นัดกันผ่านทางไลน์หรือโทรศัพท์ชวนกันมาในครั้งถัดๆ ไป⁷⁴ ในขณะที่นาธาน ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 23 ปี ที่เริ่มต้นด้วยการมาคนเดียว แล้วบังเอิญมาเจอเพื่อนรุ่นน้องแถวบ้าน ก็เลยชวนเพื่อนจากบริเวณบ้านมาร่วมกลุ่มกันได้ประมาณ 15 คน และมาร่วมกันอยู่เรื่อยๆ ในขณะที่บางกลุ่มเช่นกลุ่มของเฟิร์ลเป็นกลุ่มเพื่อนขนาดเกือบ 10 คนที่มาด้วยกันอยู่แล้ว⁷⁵

แต่ละกลุ่มจัดการและเคลื่อนไหวเป็นอิสระจากกัน ทั้งในการระดมมวลชนและทรัพยากร กลุ่มส่วนใหญ่ไม่มีชื่อ แต่บางกลุ่มก็เริ่มจัดกลุ่มที่มีลักษณะเป็นทางการมากขึ้น มีการตั้งชื่อและระดมทุนสนับสนุน แต่อย่างไรก็ดี การรวมกลุ่มต่างๆ มีลักษณะไม่เป็นทางการถาวร และไม่มีรูปแบบที่ตายตัวในการรวมกลุ่ม บางส่วนอย่างกลุ่มของนาธานเป็นกลุ่มของวัยรุ่นที่อยู่รวมกันย่านฝั่งธน มาเจอกันในที่ชุมนุมและจัดตั้งเป็นกลุ่มที่มีชื่อเรียก เป้าประสงค์ในตอนแรกที่ตั้งกลุ่มนั้นทำไปเพื่อที่จะดูแลกันเองในกลุ่ม เพื่อที่จะแยกว่าจะทำหน้าที่อะไร ช่วยเหลือกันอย่างไร พาเพื่อนกลุ่มตนออกมาอย่างไร แต่ต่อมาเมื่อการชุมนุมมีความเข้มข้นขึ้น ก็เริ่มมีการทำเพจผ่านเครือข่าย สื่อสังคมออนไลน์และรับบริจาคสนับสนุนบ้าง อย่างไรก็ตามบ้าง อย่างไรก็ดี หลายๆ กลุ่มไม่ได้มีการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการหรือตายตัว หลายกลุ่มทำงานด้วยกัน หรือบางคนก็อยู่ในหลายกลุ่มเช่นกัน⁷⁶

มีความพยายามในการสร้างองค์กรนำหรือประสานการเคลื่อนไหว เช่น ทะลุแก๊ซ ทะลุแก๊ส เขาว่ารุ่นทะลุแก๊ส แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ กลุ่มและเพจเหล่านี้ทำได้เพียงใช้พื้นที่บนเฟซบุ๊กช่วยประสานงาน ให้ข้อมูล เปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนข้อมูลและแนวทางการเคลื่อนไหว และให้ความช่วยเหลือใน

⁷⁴ โอลิเวอร์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁷⁵ เฟิร์ล, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2564, กรุงเทพฯ

⁷⁶ นาธาน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

การระดมทรัพยากร ไม่สามารถทำงานในฐานะองค์กรที่สามารถควบคุมหรือชี้นำทิศทางการเคลื่อนไหวได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือเป็นระบบ เนื่องจากลักษณะของผู้เข้าร่วมชุมนุมที่ดินแดงเป็นกลุ่มขนาดเล็กที่เป็นอิสระจากกัน จึงเป็นการยากที่จะประสานการทำงาน เป้าหมาย หรือยุทธวิธีร่วมได้

มือบอออนไลน์และออนไลน์เล็กน้อยผ่าน TikTok - Facebook

นอกเหนือจากรูปแบบโครงสร้างที่มีลักษณะกลุ่มขนาดเล็กและเป็นอิสระจากกันแล้ว สิ่งที่น่าสนใจของการชุมนุมที่ดินแดงที่แตกต่างจากมือบอก่อนหน้านี้ ไม่ว่าจะเป็นสื่อเหลือง สื่อแดง หรือมือบอเยาวชนปี 2563 คือ เน้นการสื่อสารผ่านโลกออฟไลน์ (off-line) เป็นหลักในการระดมคนเข้าร่วมการชุมนุมและการสื่อสารระหว่างผู้ชุมนุมด้วยกัน ในขณะที่มี TikTok และ Facebook เป็นแพลตฟอร์มออนไลน์ที่กระตุ้นความสนใจทางการเมืองและใช้ในการติดตามข้อมูลการขณะมีการชุมนุม

การสื่อสารผ่านออฟไลน์

การสื่อสารภายในกลุ่มผู้ชุมนุมที่แยกดินแดงมีลักษณะแตกต่างจากการชุมนุมทางการเมืองก่อนหน้านี้ ไม่ว่าจะเป็นสื่อเหลือง สื่อแดง และ เยาวชนปี 2563 ที่เน้นการสื่อสารผ่านสื่อ ทั้งผ่านดาวเทียมในยุคพรอม. Facebook ในยุคสื่อแดงและกปปส. และแพลตฟอร์มใหม่ๆ อย่าง Twitter Telegram และ Clubhouse ในกลุ่มเยาวชนที่เริ่มชุมนุมในปี 2563 สื่อใหม่เหล่านี้เป็นสื่อกลางที่ทำให้คนที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อนรู้สึกถึงความเป็นพวกเดียวกัน แบ่งปันปัญหาต่างๆ และทำกิจกรรมร่วมกัน โดยสื่อใหม่เหล่านี้ทำหน้าที่ทั้งในการให้ข้อมูลทางการเมือง การสร้างแรงบันดาลใจ การแสดงออกทางการเมืองของปัจเจกบุคคล การนัดการชุมนุม การสื่อสารในระหว่างการชุมนุม และการโจมตีลดความชอบธรรมของรัฐบาลหรือฝ่ายตรงข้ามทางการเมือง

แต่สำหรับการชุมนุมที่แยกดินแดงกลับเป็นไปในทิศทางที่แตกต่างกันมาก สื่อใหม่มีผลบ้างในการสร้างแรงบันดาลใจและการถ่ายทอดสดช่วงการชุมนุม (ซึ่งจะกล่าวในส่วนต่อไป) แต่ไม่ใช่เครื่องมือหลักในการสื่อสารและการกระจายข้อมูลระหว่างกัน การจัดการชุมนุม เป็นเครื่องมือในการต่อสู้ทางการเมือง หรือการรวมกลุ่มกันของเยาวชนที่ดินแดง

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้เกิดขึ้นผ่านการสื่อสารแบบออฟไลน์ หรือการสื่อสารผ่านการพูดจาและกระจายข่าวแบบปากต่อปากระหว่างกลุ่มหรือเครือข่ายคนที่รู้จักกันเคย มีความสัมพันธ์ และผูกพันกันมาก่อน

เครือข่ายทางสังคมที่มีมาก่อนการชุมนุม (pre-existing network) กลไกหลักในการระดมผู้เข้าร่วมชุมนุมของกลุ่มเคลื่อนไหวขนาดเล็กที่มีความสัมพันธ์กันอยู่แล้ว จากการสัมภาษณ์กว่าร้อยละ 90 ของผู้ให้ข้อมูลระบุว่า พวกเขาเริ่มต้นและเข้าร่วมการชุมนุมกับกลุ่มคนที่พวกเขารู้จักกันก่อนหน้านี้ จะมีการชุมนุม ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนในสถานศึกษา ที่ทำงาน เพื่อนบ้าน ฯลฯ ในช่วงแรกของการชุมนุมที่ดินแดง ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวนมากเดินทางมาชุมนุมกับเพื่อนในสถานศึกษา ที่ทำงาน เพื่อนบ้าน หรือแฟน เช่น จัสมิน ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 17 ปี ที่มากับแฟนแล้วมาพบปะกลุ่มคนที่ดินแดง รวมไปถึง

เพื่อนแถวบ้าน จึงรวมกลุ่มกัน⁷⁷ หรือนาตาซา ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 16 ปีที่ชวนเพื่อนละแวกบ้านมา แต่ตนเองเคยอยู่อาศัยแถวนี้อยู่ แล้วก็กลับมาพบกับเพื่อนที่อยู่ละแวกนี้ด้วย⁷⁸ หรือปีเตอร์และจอห์น ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 18 ปีและ 23 ปีตามลำดับ ที่อยู่บริเวณนี้อยู่แล้วก็มารวมกลุ่มกันกับเพื่อนๆ ที่อยู่ละแวกนี้เช่นกัน⁷⁹ ⁸⁰ หรือนาธานที่บังเอิญพบเพื่อนแถวบ้านที่นี่และมีเพื่อนคนหนึ่งที่มีแฟนอาศัยอยู่ ละแวกนี้ก็ทำให้สามารถขยายเครือข่ายผ่านคนรู้จักต่อกันไป⁸¹

การเรียนรู้แนวทางการเคลื่อนไหวแบบเผชิญหน้า ปะทะ และตอบโต้กับเจ้าหน้าที่ การดูแลตนเอง และการปรับยุทธศาสตร์การเคลื่อนไหวให้ทันกับการปรับแผนปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่เกิดขึ้น ผ่านการพูดคุยสนทนาในกลุ่มย่อยๆของแต่ละคน ซึ่งแตกต่างจากกระบวนการการวางแผน เรียนรู้ และการสื่อสารระหว่างผู้จัดและผู้เข้าร่วมการชุมนุมในปี 2563 ไม่ใช่การปรึกษากันเฉพาะกลุ่มแกนนำ แล้วตัดแสดงผลการตัดสินใจที่มีต่อทิศทางการชุมนุมเพื่อสื่อสารกับผู้เข้าร่วมชุมนุมผ่านโลกออนไลน์ หรือ การปรึกษาหารือ ถกเถียง หรือการเปิดโหวตบน Telegram จากผู้คนจำนวนมากมายที่ไม่รู้จักกัน เหมือนที่เยาวชนปลดแอก และ REDEM ทำ แต่กลุ่มย่อยของผู้ชุมนุมที่แยกดินแดนปรึกษาหารือกัน ภายในและปฏิบัติการร่วมกันเฉพาะกลุ่มของตน หรือหลายๆ กลุ่ม เช่น กลุ่มของเฟิร์ล ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 16 ปี ก็ไม่ได้มีการเชื่อมต่อกับกลุ่มอื่นนัก หรือกลุ่มของจอห์น กลุ่มของนาธาน หรือกลุ่มของปีเตอร์ที่ต่างกลุ่มก็ดูแลคนในกลุ่มของตน แต่จะมีการบอกข่าว ประสานงานกันบ้างเรื่อยๆ เช่นการบอกกันว่าจะให้กลุ่มไหนเคลื่อนที่ไปกลุ่มไหน หรือกลุ่มไหนไปเฝ้าตรงกลุ่มไหน ในขณะที่เดียวกัน พอได้ข้อมูลแล้ว แต่ละกลุ่มก็จะไปบริหารจัดการกันเองในกลุ่มว่าจะทำอะไรอย่างไรบ้าง⁸²

นอกจากนั้น การสื่อสารระหว่างกันผ่านปฏิสัมพันธ์โดยตรงด้วยการพูดคุย การสร้างความสัมพันธ์ และการปรึกษาหารือระหว่างผู้ชุมนุมที่ไม่รู้จักกันยังเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อปฏิบัติการในการเคลื่อนไหว ซึ่งแตกต่างจากการชุมนุมของเยาวชนในปี 2563 ที่ผู้เข้าร่วมมีลักษณะเก็บตัวและอยู่ในโลกส่วนตัว (introvert) หากสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้าร่วมการชุมนุมในปี 2563 จะพบว่า ผู้เข้าร่วมการชุมนุมมักมาคนเดียว มากันเป็นกลุ่ม แต่รับรู้ข่าวสารการชุมนุมผ่านโลกออนไลน์ที่จัดทำโดยแกนนำหรือเพจนำ เมื่อมาถึงที่ชุมนุม ทุกคนจะก้มหน้าก้มตาอยู่กับมือถือของตัวเอง ทั้งเพื่อฟังการปราศรัยจากมือถือ ติดตามความเป็นไปทั้งในที่ชุมนุมและโดยรอบ และการชุมนุมผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ การเรียนรู้แลกเปลี่ยนและพูดคุยกับเพื่อนแปลกหน้าเกิดขึ้นไม่มากนัก

ในขณะที่เยาวชนที่แยกดินแดนมีลักษณะ (extrovert) มากกว่าพฤติกรรมของเยาวชนชนชั้นกลาง พวกเขา มีลักษณะเปิดเผย การพูดคุยและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับคนแปลกหน้าเป็นเรื่องปกติธรรมดา ในด้านหนึ่งอาจอธิบายได้ว่าในขณะที่ลูกหลานชนชั้นกลางเติบโตท่ามกลางครอบครัวเดี่ยวที่พื้นที่

⁷⁷ จัสมิน, ผู้ให้สัมภาษณ์ 10 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁷⁸ นาตาซา, ผู้ให้สัมภาษณ์ 12 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁷⁹ ปีเตอร์, ผู้ให้สัมภาษณ์ 21 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁸⁰ จอห์น, ผู้ให้สัมภาษณ์ 22 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁸¹ นาธาน, ผู้ให้สัมภาษณ์ 13 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁸² เฟิร์ล, ผู้ให้สัมภาษณ์ 30 สิงหาคม 2564, กรุงเทพฯ

ส่วนตัวและพื้นที่สาธารณะแยกออกจากกันชัดเจน เช่น การมีห้องนอนส่วนตัวที่สร้างบุคลิกของพวกเขาให้คุ้นเคยกับการอยู่คนเดียว คิดคนเดียว และไม่คุ้นเคยกับการสร้างกิจกรรมทางการเมืองที่มีลักษณะสานสัมพันธ์กับคนแปลกหน้า การสื่อสารบนโลกออนไลน์เป็นสิ่งที่พวกเขาคุ้นเคย สำหรับลูกหลานชนชั้นล่างที่อยู่ในที่อยู่อาศัยขนาดเล็กในชุมชนแออัด พวกเขาเติบโตขึ้นโดยไม่รู้จักพื้นที่ส่วนตัว (private sphere) พื้นที่สาธารณะกับส่วนตัวเป็นพื้นที่เดียวกัน พวกเขาคุ้นเคยกับการอยู่ร่วมกับผู้คนแปลกหน้ามากมาย จากตัวอย่างสัมภาษณ์จำนวนมากจะเห็นได้ว่าพวกเขาเติบโตมาในชุมชนแออัด บ้านพักหรือห้องเช่าที่มีขนาดเล็ก ทำให้ไม่สามารถมีพื้นที่ส่วนตัวได้และต้องมีการพูดคุยและจัดการพื้นที่ขนาดเล็กที่อยู่ร่วมกันจำนวนมาก เช่น บีเตอร์ ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 18 ปี ที่อยู่ห้องเช่าสองห้องแต่อยู่ร่วมกัน 14 ชีวิต ทำให้เขาแทบไม่มีพื้นที่ส่วนตัว⁸³ แอนนา ผู้ให้ข้อมูลหญิง อายุ 24 ปี ที่อยู่ในบ้าน 5 คน บ้านเช่าของนาตาชาอยู่รวมกัน 6-7 คน รวมถึงหลายๆ คนที่อยู่ในพื้นที่ชุมชนแออัด ที่สามารถมองเห็นบ้านอื่นคนอื่นได้เสมอและต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับคนในชุมชนเสมอ⁸⁴

มีอบ Facebook-Twitter-Tiktok

แม้ว่าความสัมพันธ์แบบออนไลน์จะเป็นกลไกการสื่อสารและการระดมผู้ชุมนุมหลัก แต่ผู้ชุมนุมหลายกลุ่มก็ได้รับแรงบันดาลใจและรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นในการชุมนุมผ่านโลกออนไลน์ สื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทเพียงระดับหนึ่ง โดยเฉพาะ Facebook และ TikTok ในขณะที่การเคลื่อนไหวของคนรุ่นใหม่เริ่มต้นในต้นปี 2563 มี Twitter เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้พวกเขาสนใจการเมือง จากนั้น Telegram ก็ทำหน้าที่ในการประสานงานและผลักดันกิจกรรมการเคลื่อนไหว และในปี 2564 Clubhouse ก็กลายเป็นอีกช่องทางสำคัญที่ใช้ในการถกเถียงพูดคุยของกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่ตั้งตัวทางการเมือง เมื่อถามตัวแทนของผู้ชุมนุมที่แยกดินแดงถึงข้อมูลที่เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ให้ข้อมูลสนใจและเข้าร่วมการชุมนุมปรากฏว่า Facebook มาเป็นอันดับแรก (ตาราง 5.2: รูปแบบและช่องทางในการใช้แพลตฟอร์มโซเชียลของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่ดินแดง)

ตาราง 5.2 รูปแบบและช่องทางในการใช้แพลตฟอร์มโซเชียลของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่ดินแดง

ช่องทางสื่อออนไลน์	จำนวนคนที่เลือกใช้แพลตฟอร์ม (คน)	ร้อยละ
Facebook	30	100
Twitter	12	40

⁸³ บีเตอร์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 21 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁸⁴ แอนนา, ผู้ให้สัมภาษณ์ 30 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

TikTok	10	33
Instagram	4	13
Telegram	3	10
Clubhouse	3	10

จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลที่มีอายุมากกว่า 20 ปีส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับ Facebook เป็นอีกหนึ่งช่องทางที่สำคัญที่ผู้เข้าร่วมการชุมนุมใช้ติดตามข่าวสารเกี่ยวกับการชุมนุม เช่น แดเนี่ยล ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 26 ปี หนึ่งในผู้ให้สัมภาษณ์ที่ติดตามข่าวการเมืองและการชุมนุมผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์เสมอ⁸⁵ ในขณะที่ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ที่อายุต่ำกว่า 20 ปีเน้นให้ความสำคัญกับ TikTok เป็นช่องทางสำคัญ ส่วนหนึ่งเนื่องจากปกติแล้ว TikTok เป็นช่องทางในการติดตามความบันเทิงของพวกเขา (mass entertainment platform) และเมื่อการเคลื่อนไหวขยายตัวและดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง หลายคนเล่าถึงคลิปแรกที่ดูผ่าน TikTok แล้วทำให้หันมาสนใจและตัดสินใจเข้าร่วมการชุมนุม นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมการชุมนุมยังคงใช้ TikTok เป็นช่องทางหนึ่งในการสื่อสารและติดตามสถานการณ์ในที่ชุมนุมหลายคนเริ่มทำหน้าที่ถ่ายทอดสดการชุมนุม ส่งคลิปวีดีโอเหตุการณ์สำคัญๆ ในแต่ละวัน โดยเฉพาะการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่และการใช้ความรุนแรงของเจ้าหน้าที่บน TikTok ในทางกลับกัน ผู้ชุมนุมและผู้สนับสนุนการชุมนุมติดตามข่าวสารและสถานการณ์การชุมนุมผ่านคลิปและการถ่ายทอดสดการชุมนุมผ่าน TikTok จากการสัมภาษณ์ ซามูเอล ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 17 ปี บอกว่า TikTok เป็นสื่อชนิดหนึ่งที่ทำให้เขาารู้เหตุการณ์ทางการเมือง⁸⁶ รวมทั้งเฟิร์ลและนาตาชา ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 16 ปี ที่บอกว่าตัดสินใจมาจับเพราะเห็นภาพความรุนแรงที่ตำรวจกระทำต่อผู้ชุมนุมผ่าน TikTok^{87 88}

พลวัตและการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเคลื่อนไหวตลอดเวลา

แม้ว่าผู้ชุมนุมส่วนใหญ่จะไม่เคยมีประสบการณ์การเข้าร่วมการชุมนุมมาก่อน แต่จากการเฝ้าติดตามจะเห็นได้ว่ารูปแบบการเคลื่อนไหวที่ผ่านมาจากกลุ่มผู้ชุมนุมที่แยกดินแดนมีลักษณะเป็นพลวัต มีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งเป็นการตอบโต้ชุดควบคุมฝูงชนของเจ้าหน้าที่ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการกระจายตัว การย้ายพื้นที่การชุมนุมบ่อยครั้งในบริเวณดินแดง การปรับเปลี่ยนระยะเวลาในการปะทะ โดยพลวัตดังกล่าวเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ (spontaneous) ผ่านการริเริ่มของแต่ละกลุ่ม

⁸⁵ แดเนี่ยล, ผู้ให้สัมภาษณ์ 14 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁸⁶ ซามูเอล, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁸⁷ เฟิร์ล, ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2564, กรุงเทพฯ

⁸⁸ นาตาชา, ผู้ให้สัมภาษณ์ 12 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

เนื่องจากผู้ชุมนุมส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์การเข้าร่วมและการจัดการชุมนุมมาก่อน รูปแบบของการเคลื่อนไหวของพวกเขาจึงมีลักษณะเป็น organic หรือเป็นธรรมชาติมาก จากการเก็บข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลกว่าร้อยละ 47 ไม่เคยเข้าร่วมและจัดการชุมนุมมาก่อน ผู้ให้ข้อมูลอธิบายว่าพวกเขาคิดและริเริ่มเองว่าควรจะทำอะไร ตอนไหน จัดหาอุปกรณ์มากันเอง ปรับตัวผ่านการสังเกตและพูดคุยกันเองในกลุ่มเล็กๆ หรือกับเพื่อนใหม่ที่เจอในที่ชุมนุมถึงการดูแลตัวเองให้ปลอดภัย และการปรับเปลี่ยนการเคลื่อนไหวภายในกลุ่มเล็กๆ ของตนเองหลังสรุปบทเรียนการปรับแผนของเจ้าหน้าที่รัฐ เช่น กลุ่มของนาธานนั้นก่อนจะปฏิบัติการจะมีการประเมินสถานการณ์ของแต่ละวันก่อนเสมอ และจะมีการจัดสรรว่าแต่ละคนจะประจำอยู่ที่จุดไหน จะไปที่ไหนด้วยกันบ้าง เวลาที่มีเพื่อนถูกจับต้องทำอย่างไร⁸⁹

มีข้อจำกัด...แต่พร้อมกลับมาชุมนุมเสมอ

แม้ว่าการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ชุมนุมที่แยกดินแดนจะมีพลวัตของการจัดโครงสร้าง การรวมกลุ่ม รูปแบบ และวิธีการเคลื่อนไหวที่ปรับตัวตลอดเวลา เพื่อให้สามารถดำเนินต่อไปได้ท่ามกลางมาตรการการควบคุมการชุมนุมที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น แต่กลุ่มผู้ชุมนุมที่แยกดินแดนก็มีข้อจำกัดหลายด้าน ที่ส่งผลต่อการลดจำนวนลงของผู้ชุมนุมลดลงในระยะสั้น

หนึ่ง มาตรการสลายการชุมนุมและการจับกุมผู้ชุมนุมทำให้มวลชนจำนวนมากได้รับบาดเจ็บหรือต้องเข้าสู่วาระบวการทางกฎหมายหลังการถูกจับกุม ซึ่งทั้งหมดต่างต้องใช้ระยะเวลานาน ทำให้แม้ว่าอยากกลับมาชุมนุมในทันที แต่ก็ต้องรักษาตัวหรือเข้าสู่วาระบวการทางกฎหมายให้เสร็จสิ้นก่อน

สำหรับผู้ที่มียุมากกว่า 18 ปีจะมีกระบวนการในการทำคดีที่ง่ายกว่าเยาวชน เพราะในบางครั้งสามารถใช้ดุลยพินิจของเจ้าพนักงานปล่อยตัวได้เลย หรือถ้าถูกควบคุมตัวไว้ก็ต้องไปขึ้นศาลภายใน 48 ชั่วโมงจากนั้น ถ้าศาลให้ประกันตัวก็ออกไปได้ทันที แล้วมาตามนัดตามกระบวนการปกติ ในขณะที่เยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปี หากถูกจับกุม เจ้าหน้าที่จะไม่สามารถใช้ดุลยพินิจปล่อยตัวได้ทันที และต้องขึ้นศาลภายใน 24 ชั่วโมง และหากภายใน 24 ชั่วโมงนั้นไม่มีผู้ปกครองมาประกันตัว หรือศาลยังไม่ให้ประกันตัว ก็จะต้องถูกส่งตัวไปยังสถานพินิจ และถึงแม้เยาวชนบางคนจะได้รับการปล่อยตัวแล้วพวกเขาจะต้องไปรายงานตัวต่อศาลถี่กว่าผู้ใหญ่ รวมทั้งจะมีกระบวนการส่งกรมสงเคราะห์และนัดหมายนักจิตวิทยาไปพบเยาวชนที่บ้านบ่อยขึ้น เมื่อเยาวชนเหล่านี้ถูกจับ ก็จะใช้เวลานานกว่าจะสามารถกลับมาชุมนุมได้

นอกจากนั้น นับตั้งแต่กลางเดือนกันยายนเป็นต้นมา เจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงได้ปรับแผนการเข้าควบคุมพื้นที่ และการจับกุมก็ขยายวงกว้างมากขึ้นเรื่อยๆ ณ วันที่ 7 ตุลาคม 2564 มีคนถูกจับดำเนินคดีอย่างน้อย 374 คน โดยจนถึงวันที่ 21 ตุลาคม 2564 มีเยาวชนที่มีอายุน้อยกว่า 18 ปี ที่ขอรับความช่วยเหลือในการดูแลคดีโดยศูนย์ทนายเพื่อสิทธิมนุษยชนเนื่องจากถูกจับกุมดำเนินคดีอย่างน้อย

⁸⁹ นาธาน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

254 คน ใน 160 คดี และในจำนวนนี้เป็นเยาวชนที่เข้าร่วมชุมนุมที่บริเวณแยกดินแดง 192 คน ใน 61 คดี⁹⁰ แม้ว่าเราจะไม่ทราบจำนวนผู้ชุมนุมทั้งหมด แต่การดำเนินคดีกับผู้คนจำนวนมากขนาดนี้ต้องใช้ระยะเวลาดำเนินการทางกฎหมาย จึงส่งผลต่อการลดลงของจำนวนผู้เข้าร่วมการชุมนุมในระยะสั้น

สอง แรงกดดันจากครอบครัวของเยาวชนหลังการถูกจับกุม เนื่องจากผู้ชุมนุมจำนวนมากเป็นเยาวชน ซึ่งกระบวนการหลังการจับกุมจะต้องมีผู้ปกครองเข้ามาเป็นผู้ดูแลในทุกขั้นตอนทางกฎหมาย ตั้งแต่การรับทราบข้อกล่าวหาไปจนถึงการดูแล กระบวนการฟื้นฟู และบำเพ็ญประโยชน์ของสถานพินิจเด็ก แม้ว่าทางศูนย์ทนายความเพื่อสิทธิมนุษยชนจะช่วยดูแลด้านการดำเนินการทางกฎหมายและมีกองทุนช่วยเหลือในการจ่ายค่าประกันตัว แต่ผู้ปกครองของเยาวชนยังต้องเขามารับภาระในกระบวนการต่างๆ ทุกขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสำหรับครอบครัวชนชั้นล่าง การเข้าสู่กระบวนการที่ยาวนานหลายวันหมายถึงการสูญเสียรายได้และมีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง หน้าที่ยังต้องเผชิญกับภาวะความกลัวต่อการดำเนินคดีและความกังวลต่ออนาคตของบุตรหลาน ดังนั้น เมื่อหลังขั้นตอนทางกฎหมายสิ้นสุดลง เยาวชนเหล่านี้ก็ยังคงเผชิญกับแรงกดดันจากครอบครัวที่ความไม่พอใจต่อการชุมนุมที่ผ่านมา ในกรณีที่ครอบครัวไม่เห็นด้วย หรือในหลายกรณีครอบครัวที่เห็นด้วยกับประชาธิปไตยและการแสดงออกทางการเมือง แต่เมื่อบุตรหลานถูกจับ ผู้ปกครองก็มีความกังวลต่อการถูกดำเนินคดีครั้งต่อไป ที่อาจนำไปสู่การใช้มาตรการทางกฎหมายที่รุนแรงขึ้นหากพวกเขาเข้าร่วมการชุมนุมครั้งต่อไป ส่งผลให้การกลับเข้าร่วมการชุมนุมรอบใหม่ไม่ใช่เรื่องง่ายสำหรับกลุ่มเยาวชน ตัวอย่างเช่น นาดาชา ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 16 ปีที่เข้าร่วมการชุมนุมอย่างสม่ำเสมอในช่วงแรก แต่เมื่อการปะทะเริ่มรุนแรงมากขึ้น และตัวเธอเองก็ถูกจับกุม ผู้ปกครองซึ่งก่อนหน้านี้มีท่าทีสนับสนุนการชุมนุมเริ่มสั่งห้ามเธอไปชุมนุมและยึดกุญแจรถจักรยานยนต์ ทำให้เธอไม่สามารถเข้าร่วมการชุมนุมได้ นอกจากนั้น เมื่อโรงเรียนเริ่มเปิดเรียนยิ่งทำให้เธอมาได้น้อยลง⁹¹ หรือซามูเอล ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 17 ปีที่พ่อมีความเป็นหวง ทำให้การเข้าร่วมการชุมนุมหลังการถูกจับกุมเป็นเรื่องยากขึ้นมาก⁹²

สาม การขาดแคลนทรัพยากรในการดำรงชีพ การชุมนุมที่ยืดเยื้อยาวนานกว่า 2 เดือน ทำให้เยาวชนและวันรุ่นที่เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดงขาดรายได้ และต้องนำเงินเก็บมาใช้ ซึ่งหลายคนเผชิญความยากลำบากด้านการเงินตั้งแต่ก่อนเข้าร่วมการชุมนุม ไม่ว่าจะตกงาน รายได้ลดลง ถูกลดงาน หรือถูกหักเงินเดือน เนื่องจากการชุมนุมที่แม้ว่าจะมีเฉพาะช่วงเย็น แต่กว่าการชุมนุมจะเลิกก็ใช้ระยะเวลายาวนาน โดยเฉพาะในช่วงเดือนกันยายน การชุมนุมดำเนินไปถึงเวลาตีหนึ่งหรือตีสอง ผู้ชุมนุมบางคนนั้นกว่าจะสามารถกลับบ้านได้ก็อาจต้องเลยตีสี่ ที่เป็นระยะเวลาเล็กเคอร์ฟิว ทำให้หลาย

⁹⁰ “September 21: the number of political cases has reached 800, with no fewer than 1,458 people prosecuted,” Thai Lawyers for Human Rights, https://tlhr2014.com/archives/36209?fbclid=IwAR2UIztRaK-Hppkvkf0AJjiVitb_tRXIJWul397snu3pkcpCx6hqPY29jHU

⁹¹ นาดาชา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁹² ซามูเอล, ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

คนเหนียวลำและต้องพักผ่อนในช่วงกลางวัน ไม่สามารถออกไปทำงานทำ หรือต้องลดชั่วโมงการทำงานลง หลายคนที่เคยทำงานหลักและงานเสริมจะสามารถทำได้เฉพาะช่วงกลางวัน หลังการประชุมกว่าสองเดือน ผู้ชุมนุมหลายคนเริ่มต้องกลับไปทำงานทำและทำงานเต็มเวลา ทำให้ต้องถอยห่างจากการชุมนุมชั่วคราว หรือเว้นระยะการเข้าชุมนุมให้เหลือเฉพาะช่วงวันหยุด และมันก็ส่งผลต่อจำนวนผู้ชุมนุมที่ลดลง

เคน ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 21 ปี ซึ่งเข้าร่วมการชุมนุมตั้งแต่ต้นเดือนสิงหาคม ยอมรับว่า หลังจากเข้าร่วมการชุมนุมทุกวันต่อเนื่องกันสองเดือน เงินเก็บที่เขามีเริ่มไม่เหลือ หลังจากถูกทำร้ายโดยเจ้าหน้าที่และรักษาตัวเสริมจเรียบร้อย เขาก็ตัดสินใจเริ่มกลับมาทำงานทำ ซึ่งนั่นก็จะส่งผลให้เขาไม่สามารถเข้าร่วมการชุมนุมได้อย่างต่อเนื่องเช่นเดิม จะเข้าร่วมได้ก็เพียงวันที่ไม่ได้ทำงาน⁹³

และ สี การยึดทรัพย์สินของผู้ชุมนุมทำให้พวกเขาขาดทรัพยากรในการชุมนุม ในหลายครั้งของการสลายการชุมนุม เจ้าหน้าที่ได้ทำการยึดทรัพย์สินของผู้ชุมนุม โดยเฉพาะจักรยานยนต์ ซึ่งสำหรับพวกเขาหลายคนมันคือทรัพย์สินที่สำคัญที่สุดในชีวิต ใช้ทั้งในการทำมาหาเลี้ยงชีพ การใช้ชีวิต และที่สำคัญคือพาหนะการเดินทางเข้าร่วมและสนับสนุนการชุมนุม เนื่องจากขั้นตอนในการขอทรัพย์สินคืนต้องใช้เวลา และการขาดรถจักรยานยนต์ทำให้หลายคนสูญเสียรายได้ ทำให้เมื่อได้ของกลางคืน วิทยุรุ่นเหล่านี้ต้องกลับไปทำงานเพื่อชดเชยรายได้ที่พวกเขาขาดไปในช่วงที่รถถูกยึด โดยเฉพาะในกรณีของผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่ประกอบอาชีพรับส่งอาหารและพัสดุ

ตัวอย่างเช่น เบนจามิน ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 19 ปี ทำงานเป็นพนักงานขับรถส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันในมือถือและเคยถูกจับยึดรถจักรยานยนต์ไป ได้บอกเล่าถึงความยุ่งยากว่า “พอโดนจับ โดนยึดรถมันก็ยากไปหมด ไปทำงานก็ไม่ได้ ก็ต้องขับเพิ่มวิ่งเพิ่ม เอรารถออกมาก็ต้องเสีย 20,000 บาท ช่วงหลังเลยไม่ค่อยได้มาเพราะต้องวิ่งทำงานเพิ่ม”⁹⁴

แน่นอนว่าในระยะสั้นอุปสรรคเหล่านี้จะทำให้ผู้ชุมนุมลดลง แต่ในระยะยาว มาตรการที่รัฐใช้ในการควบคุมการชุมนุมที่ยกระดับความรุนแรงและการจับกุมที่กว้างขวางมากขึ้นจะส่งผลทำให้พวกเขากลับมาเข้าร่วมการชุมนุมอีกในอนาคต

หนึ่ง ความโกรธและไม่พอใจต่อเจ้าหน้าที่รัฐเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นการกระตุ้นทำให้พวกเขาอยากกลับมาเข้าร่วมการชุมนุมอีกครั้งเมื่อพร้อมเพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกของพวกเขาให้รัฐได้รู้ การยกระดับความรุนแรงที่รัฐใช้และการยืนยันไม่ตอบสนองต่อความเดือนร้อนของพวกเขา ผลักดันให้หลายคนก่อนหน้านี้ยังมีความหวังว่าถ้าพวกเขาตะโกน ผู้ใหญ่จะได้ยิน แต่จากสิ่งที่พวกเขาประสบในการปะทะกับเจ้าหน้าที่รัฐ หลายคนหันกลับไปเชื่อว่ารัฐยืนยันไม่ปรับตัวและพยายามกดทับเสียงของพวกเขาที่พยายามสะท้อนปัญหาจากเยาวชนชนชั้นล่างที่ต้องการให้รัฐช่วย มาตรการเหล่านี้กำลังทำให้พวกเขากลายเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐโดย ผู้ให้สัมภาษณ์จำนวนมากทราบดีว่ารัฐไม่มีทางที่จะปรับตัวหรือเปลี่ยนแปลง แต่ยืนยันว่าจะมาจนกว่าจะได้ความยุติธรรม บรูซบอกว่าการต้องตายก็พร้อมตาย

⁹³ เคน, ผู้ให้สัมภาษณ์ 11 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁹⁴ เบนจามิน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

พร้อมที่จะสู้ตัวต่อตัวกับใครก็ได้⁹⁵ หรือพอลล่า ที่บอกว่าจะไม่ยอมถอยจนกว่าพ่อที่เสียชีวิตจากวัคซีนจะได้รับความยุติธรรมกลับคืนมา⁹⁶

สอง กระตุ้นและยกระดับความตื่นตัวทางการเมืองและพัฒนาการเคลื่อนไหวที่มีพลวัตมากขึ้น เพื่อตอบโต้ต่อมาตรการรัฐที่รุนแรง ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่สามารถคาดเดาได้ ว่าพวกเขาจะเคลื่อนไหวในทิศทางหรือรูปแบบใด อาจมีแนวโน้มที่จะยกระดับขึ้นตามความความรุนแรงของรัฐ ตัวอย่าง เช่น แดเนียล ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 26 ปี ประเมินว่าผู้ชุมนุมจะไม่ถอนตัวและไม่ถอย ถ้าหากมีการบาดเจ็บสูญเสียขึ้นมา ก็มีแต่จะทำให้แรงขึ้น⁹⁷

และ สาม ปัญหาทั้งหมดที่พวกเขายังต้องเผชิญยังดำรงอยู่ และเป็นปัญหาที่พวกเขาแก้ไขเองไม่ได้ หากรัฐไม่ปฏิรูป ดังนั้น เมื่อปัญหายังไม่ได้รับการแก้ไข พวกเขาจะยังคงกลับมาเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อไป เช่น แอนนา ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 24 ปี กล่าวว่า “ถ้าประยุทธ์ไม่ออก หนูก็ไม่เลิกมาอะพี”⁹⁸

จากการวิเคราะห์และข้อมูลเหล่านี้ ทำให้เราสรุปในเบื้องต้นได้ว่า แน่หนอนว่าความพยายามของรัฐในการจัดการการชุมนุมที่แยกดินแดนด้วยการยกระดับการปราบปรามส่งผลต่อการลดระดับลงของการชุมนุมในระยะสั้น แต่ในระยะต่อไป ผู้เข้าร่วมการชุมนุมเหล่านี้จะไม่กลัวต่อปฏิบัติการของรัฐ และจะกลับมาชุมนุมและแสดงออกทางการเมืองอีกเมื่อพวกเขาฟื้นตัวได้จากการบาดเจ็บ ขั้นตอนทางกฎหมายจากการถูกดำเนินคดี และการทำมาหาเลี้ยงชีพ เนื่องจากปัญหาของพวกเขายังไม่ได้รับการแก้ไขและรัฐยังคงใช้มาตรการที่รุนแรงอย่างต่อเนื่อง จากการสัมภาษณ์ กว่าร้อยละ 70 ของผู้ให้ข้อมูลยืนยันว่าจะกลับมาชุมนุมแม้จะถูกจับ และมีบางกรณีก็กลับมาชุมนุมแม้ถูกจับกุมแล้ว 9 คน จาก 30 คน เช่น จอห์น ผู้ให้ข้อมูลเพศชาย อายุ 23 ปี ที่ถูกจับกุมหลายครั้ง แต่ก็ยังคงมาชุมนุมอย่างต่อเนื่อง⁹⁹ รวมทั้งนาตาชา ผู้ให้ข้อมูลเพศหญิง อายุ 16 ปี ที่แม้ถูกมารดาห้ามไม่ให้เข้าร่วมการชุมนุมในช่วงหนึ่ง แต่สุดท้ายเขาก็กลับมาเข้าร่วมการชุมนุม¹⁰⁰ ในขณะที่กลุ่มของนาธานและเพื่อนถูกจับเกือบทั้งกลุ่ม แต่ก็ยังคงมาชุมนุมเรื่อยๆ¹⁰¹

⁹⁵ บรัฐช, ผู้ให้สัมภาษณ์ 30 สิงหาคม 2564, กรุงเทพฯ

⁹⁶ พอลล่า, ผู้ให้สัมภาษณ์ 30 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁹⁷ แดเนียล, ผู้ให้สัมภาษณ์ 14 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁹⁸ แอนนา, ผู้ให้สัมภาษณ์ 30 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

⁹⁹ จอห์น, ผู้ให้สัมภาษณ์ 22 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

¹⁰⁰ นาตาชา, ผู้ให้สัมภาษณ์ 12 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

¹⁰¹ นาธาน, ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 กันยายน 2564, กรุงเทพฯ

บทที่ 6 เหมือน-ต่างอย่างไร: คนรุ่นใหม่ 2563 กับแยกดินแดง 2564

จากผลการศึกษาข้างต้นทำให้เราเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้เข้าร่วมชุมนุม เหตุผล ปัจจัยการเข้าร่วม และรูปแบบการเคลื่อนไหวของการชุมนุมของคนรุ่นใหม่ที่ยกดินแดง ในบทนี้จะนำเสนอภาพการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการชุมนุมของคนรุ่นใหม่ในปี 2563 กับการชุมนุมที่ยกดินแดง ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร ผ่านการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลและบทสรุปที่ได้จากผลการวิจัยก่อนหน้านี้เทียบกับผลการศึกษาการเคลื่อนไหวของเยาวชนปี 2563¹⁰² นอกเหนือจากจุดร่วมของความเป็นคนรุ่นใหม่ ความคิดทางการเมืองแบบแนวคิดแบบเสรีนิยมประชาธิปไตย และเป้าหมายร่วมกันที่ต้องการผลักดันการเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูปโครงสร้างของรัฐและสังคมให้มีประสิทธิภาพและเท่าทันต่อโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วแล้ว ในบทนี้พบความแตกต่างในหลากหลายมิติ เช่น ความแตกต่างทางชั้นชนด้านเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาพื้นฐานที่พวกเขาต้องเผชิญ ปัจจัยผลักดันที่กระตุ้นให้คนรุ่นใหม่ในสองช่วงลุกขึ้นเข้าร่วมการชุมนุม ความฝันที่แตกต่างคนละชุด ระดับข้อเสนอเพื่อการไปสู่การเปลี่ยนแปลง รูปแบบการรวมตัวที่เน้นออนไลน์กับออฟไลน์ และรูปแบบการแสดงออกที่ปีก่อนเน้นสันติวิธีและเชิงสัญลักษณ์ ในขณะที่ปีนี้นั้นเน้นการเผชิญหน้า-ปะทะ-ตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐ (ตารางที่ 6.1: ตารางเปรียบเทียบมิติความเหมือนและความแตกต่างระหว่างการเคลื่อนไหวของคนรุ่นใหม่ 2563 และคนรุ่นใหม่แยกดินแดง 2564)

ตารางที่ 6.1 ตารางเปรียบเทียบมิติความเหมือนและความแตกต่างระหว่างการเคลื่อนไหวของคนรุ่นใหม่ 2563 และคนรุ่นใหม่แยกดินแดง 2564

	คนรุ่นใหม่ 63	คนรุ่นใหม่ดินแดง
พื้นฐานเศรษฐกิจและครอบครัว	ลูกหลานชนชั้นกลาง	ลูกหลานชนชั้นล่าง
โลกที่พวกเขาเผชิญ	3 เปลี่ยนแปลง 2 ไม่เปลี่ยนแปลง	3 ความเหลื่อมล้ำ 2 การกดทับ

¹⁰² กนกรัตน์ เลิศชูสกุล, *สงครามเย็น (ใน) ระหว่าง โบริชชาว*. (กรุงเทพฯ : มติชน, 2564); Kanokrat Lertchoosakul, "The white ribbon movement: high school students in the 2020 Thai youth protests," *Critical Asian Studies*, 53 (2): 206-218

	<ul style="list-style-type: none"> ● การกล่อมเกลாதองสังคมแบบเสรีนิยมทั้งผ่านครอบครัวและเพื่อน ● สื่อเสรีออนไลน์ ● เศรษฐกิจที่พลิกผัน ● ระบบการศึกษาที่ไม่มีประสิทธิภาพและไม่เท่าทันต่อโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ● รัฐบาลที่ไม่มีประสิทธิภาพในการปฏิรูปและสถาบันอนุรักษ์นิยมที่กังวลต่อการเปลี่ยนแปลง 	<ul style="list-style-type: none"> ● ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ● ความเหลื่อมล้ำและประสิทธิภาพระบบการศึกษา ● ความเหลื่อมล้ำทางโอกาสของเยาวชนที่มาจากครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ ● ความเหลื่อมล้ำและโอกาสด้านสาธารณสุข ● การถูกกระทำ กดขี่ และล่วงละเมิดโดยเจ้าหน้าที่รัฐโดยตรง ● การปิดกั้นโอกาสในการเข้าถึงการจ้างงานที่เป็นธรรมและสวัสดิการสำหรับแรงงานนอกระบบอายุน้อยที่หล่อเลี้ยงสังคมเมือง
<p>ความคิดทางการเมือง</p>	<p>แนวคิดแบบเสรีนิยมประชาธิปไตยและ ต้องการผลักดันการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> ● การเปลี่ยนแปลงคือธรรมชาติของชีวิต ● เคารพความเท่าเทียมกันและความหลากหลาย ● อิสระจากพรรคการเมือง ● ประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองคือ เครื่องมือในการปฏิรูป 	<ul style="list-style-type: none"> ● ความตระหนักรู้และความเชื่อมั่นในสิทธิเสรีภาพ ● ทักษะวิเคราะห์ปัญหาในระดับโครงสร้าง ● เชื่อมั่นว่าพวกเขาสร้างความเปลี่ยนแปลงได้

<p>ปัจจัยที่ผลักดันพวกเขา ออกมาบนท้องถนน</p>	<p>2 ทำลาย</p>	<p>2 วิกฤตการณ์</p>
	<ul style="list-style-type: none"> ● ทำลายสถาบันทางการเมือง: การยุบพรรคอนาคตใหม่ เป็น สัญลักษณ์การทำลายอำนาจ ทางการเมืองที่พวกเขาสร้างขึ้น ● ทำลายเสรีภาพทางการเมือง: การหายตัวไปและการใช้กำลัง เจ้าหน้าที่กับคนรุ่นใหม่ ออกมาแสดงออกทางการเมือง เพื่อการเปลี่ยนแปลงและ ปฏิรูป 	<ul style="list-style-type: none"> ● การไม่ประนีประนอมและการใช้ ความรุนแรงของรัฐต่อข้อ เรียกร้องเพื่อการปฏิรูปและการ เปลี่ยนแปลงของเยาวชนตลอด ช่วงปีที่ผ่านมา ● ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ โควิด-19 และนโยบายในการ แก้ไขปัญหาของรัฐบาลส่ง ผลกระทบอย่างรุนแรงกับ เยาวชนมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ใน สังคม โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ และการศึกษาต่อเยาวชนชนชั้น ล่าง
<p>ความฝัน</p>	<p>อนาคตที่ดี</p>	<p>ปัจจุบันที่ดีกว่านี้</p>
<p>ภาพอนาคตที่เขาเห็น</p>	<p>เด็กที่มองไม่เห็นอนาคต</p>	<p>เด็กที่ไม่กล้าคิดถึงอนาคต</p>
<p>ข้อเสนอเพื่อแก้ไข ปัญหาและไปสู่ความฝัน</p>	<ul style="list-style-type: none"> ● แก้ไขรัฐธรรมนูญ ● นายกลาออก ยุบสภา เลือกตั้ง ใหม่ ● ปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ 	<ul style="list-style-type: none"> ● เปิดพื้นที่รับฟังปัญหาและความ คิดเห็นของพวกเขา ● นายกลาออก

โครงสร้างการเคลื่อนไหวและระดมทรัพยากร	การเคลื่อนไหวแบบเครือข่ายปมเชือก (The Knot Web Networks)	
	<ul style="list-style-type: none"> ● แนวทางสันติวิธี ● การเคลื่อนไหวที่เน้นออนไลน์ <ul style="list-style-type: none"> ○ Twitter-Telegram-Clubhouse 	<ul style="list-style-type: none"> ● เผชิญหน้า-ปะทะ-ตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐ ● การเคลื่อนไหวแบบออฟไลน์ – สื่อสารผ่านเครือข่ายกลุ่มคนที่รู้จักกันมาก่อน (pre-existing networks) ● ออนไลน์เล็กน้อยผ่าน <ul style="list-style-type: none"> ○ Facebook - Tiktok

พวกเขาใครและมีความคิดทางการเมืองอย่างไร

แม้ว่าผู้ชุมนุมตลอดปี 2563 จนถึงปี 2564 จะเป็นคนหนุ่มสาวรุ่นใหม่ที่เกิดโตท่ามกลางความอึดอัดและความคับข้องใจที่มีต่อโครงสร้างรัฐไทย แต่จากการเก็บข้อมูลตลอด 2 ปีที่ผ่านมาพบว่าผู้เข้าร่วมการชุมนุมในสองระลอกมีลักษณะพื้นฐานเศรษฐกิจ ครอบครัว และปัญหาที่พวกเขาเผชิญที่แตกต่างกัน

ในขณะที่ผู้ชุมนุมส่วนใหญ่ในปี 2563 ถึงต้นปี 2564 เป็น “ลูกหลานชนชั้นกลาง” ซึ่งมาจากครอบครัวที่มีฐานะปานกลางถึงดีมาก กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยชั้นนำทั้งในกรุงเทพและต่างจังหวัด พวกเขาเติบโตท่ามกลางสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอย่างน้อยในสามมิติที่สำคัญ ได้แก่ การกลมกลืนทางสังคมแบบเสรีนิยมทั้งผ่านครอบครัวและเพื่อน การขยายตัวและการเปิดพื้นที่ในการเรียนรู้ที่กว้างขวางอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนผ่านสื่อเสรีออนไลน์ ในขณะที่เศรษฐกิจที่พลิกผันก็ผลักดันให้พวกเขาเชื่อว่าการปรับตัวและการเปลี่ยนแปลงคือทางรอดของพวกเขาในอนาคต

ในทางตรงกันข้าม ผู้เข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดนในปี 2564 คือ “ลูกหลานชนชั้นล่าง” ที่พยายามทุกวิถีทางเพื่อเอาตัวเองให้รอดจากปัญหาความเหลื่อมล้ำและการถูกกดทับโดยโครงสร้างของรัฐและสังคมในหกมิติหลัก กล่าวคือ ครอบครัวที่มีฐานะยากจน การหลุดจากระบบการศึกษาตั้งแต่อายุน้อย ครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์ที่ส่งผลต่อโอกาสทางเศรษฐกิจ การถูกกระทำ กดขี่ และล่วงละเมิดโดย

เจ้าหน้าที่รัฐโดยตรง การพยายามอย่างหนักในการระดมทุนภายใต้รูปแบบแรงงานการนอกระบบอายุ น้อยที่หล่อเลี้ยงสังคมเมือง (เพิ่มเติมในบทที่ 2)

แม้ว่าจะมาจากคนละชนชั้นทั้งเศรษฐกิจและสังคม แต่คนรุ่นใหม่เหล่านี้มีจุดร่วมทางการเมืองแบบ “เสรีนิยมประชาธิปไตย” และที่สำคัญพวกเขาเชื่อมั่นในความจำเป็นที่ต้อง “ผลักดันการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง” ในขณะที่งานของกนกรัตน์ในปีที่แล้ว¹⁰³ เสนอว่า คนรุ่นใหม่ที่เขาเข้าร่วมการเคลื่อนไหวในปี 2563 มีฐานคิดที่เชื่อว่าการเปลี่ยนแปลงคือธรรมชาติของชีวิต เคารพความเท่าเทียมและความหลากหลาย เป็นความเป็นอิสระจากพรรคการเมือง และเชื่อมั่นว่าประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมทางการเมืองคือเครื่องมือในการปฏิรูป งานชิ้นนี้พบว่า คนรุ่นใหม่ที่ยกดินแดนมีความตระหนักรู้และสมารถในสิทธิเสรีภาพ มีทักษะวิเคราะห์ปัญหาในระดับโครงสร้าง และเชื่อมั่นว่าพวกเขาสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงได้ (เพิ่มเติมในบทที่ 3)

เหตุใดพวกเขาจึงออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองและเพื่อเป้าหมายอะไร

นอกจากพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมแล้ว เงื่อนไขปัจจัยที่ผลักดันให้คนรุ่นใหม่เหล่านี้ออกมาเข้าร่วมการชุมนุม รวมทั้งเป้าหมายและทางเลือกทางออกจากปัญหาของพวกเขาก็มีความแตกต่างกัน

แม้ว่าก่อนหน้านี้ลูกหลานชนชั้นกลางจะเคยแสดงพลังบนโลกออนไลน์และในกล่องบัตรเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการรณรงค์ต่อต้านนโยบาย ‘Single Gateway’ ของรัฐบาลที่พยายามควบคุมเสรีภาพบนโลกออนไลน์ของพวกเขา หรือการลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้งปี 2562 ซึ่งพรรคอนาคตใหม่ อันเป็นพรรคม้ามืดที่พวกเขามองว่าเป็นพรรคตัวแทนของคนรุ่นใหม่จนได้รับความสำเร็จได้รับคะแนนเสียงเป็นอันดับสาม ชนะพรรคเก่าแก่อย่างพรรคประชาธิปัตย์ แต่ปัจจัยที่ผลักดันให้พวกเขาออกมาเคลื่อนไหวบนท้องถนนได้แก่ การที่พวกเขามองว่ารัฐทำลายสถาบันและเสรีภาพทางการเมืองของพวกเขาในช่วงต้นปี 2563 ไม่ว่าจะเป็น การยุบพรรคอนาคตใหม่ ซึ่งถือเป็นพรรคการเมืองที่พวกเขาประสบความสำเร็จในการสร้างขึ้น การตัดสินใจยุบพรรคอนาคตใหม่โดยศาลรัฐธรรมนูญด้วยเหตุผลที่พวกเขาไม่ยอมรับ สร้างความไม่พอใจอย่างกว้างขวาง ทำให้คนรุ่นใหม่โดยเฉพาะนักศึกษามหาวิทยาลัยที่เป็นผู้ลงคะแนนเสียงเลือกพรรคดังกล่าวตัดสินใจเข้าร่วมการชุมนุมตั้งแต่ต้นปี 2563 หรือ สอง การหายตัวไปและการใช้กำลังเจ้าหน้าที่กับคนรุ่นใหม่ที่ออกมาแสดงออกทางการเมืองเพื่อการเปลี่ยนแปลงและปฏิรูป การหายตัวไปของคนรุ่นใหม่ที่แสดงความคิดเห็นท้าทายสถาบันอนุรักษ์นิยมอย่าง วันเฉลิม สัตย์ศักดิ์สิทธิ์ เป็นปัจจัยที่เยาวชนโดยเฉพาะนักเรียนชั้นมัธยมระบุว่า เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ผลักดันให้พวกเขาเข้าร่วมการชุมนุม

ในทางตรงกันข้าม ปัจจัยเหล่านี้ไม่ได้มีผลต่อคนรุ่นใหม่ชนชั้นล่างมากนัก เงื่อนไขสำคัญที่ผลักดันให้ชนชั้นล่างรุ่นใหม่ออกมาเข้าร่วมการชุมนุมที่ดินแดนที่สำคัญคือ ผลกระทบและการรับรู้ถึงสิ่งที่พวกเขามองว่าเป็นวิกฤติที่สำคัญสองเรื่องได้แก่ หนึ่ง การไม่ประนีประนอมและไม่ยอมแก้ไขปัญหาตามที่พวกเขาเรียกร้องในเรื่องการปฏิรูปและการเปลี่ยนแปลงตลอดปี 2563 และการใช้ความรุนแรงของรัฐต่อ

¹⁰³ เรื่องเดียวกัน

ของคนรุ่นใหม่ที่มีความรุนแรงมากขึ้นโดยเฉพาะในช่วงต้นปี 2564 ที่เริ่มมีการยกระดับการใช้รูปแบบการควบคุมการชุมนุมที่ได้มีรูปแบบและการจับกุมคุมขังแก่นำการเคลื่อนไหวที่ยาวนานมากขึ้น และสอง ผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 และนโยบายในการแก้ไขปัญหาของรัฐบาลส่งผลกระทบต่ออย่างรุนแรงกับเยาวชนมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ในสังคม โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจและการศึกษาต่อเยาวชนชนชั้นล่าง ทั้งสองเรื่องทำให้พวกเขาต้องออกมาชุมนุมเรียกร้อง

ท่ามกลางความพยายามของลูกหลานชนชั้นที่จะไปให้ถึงอาชีพความฝัน ชีวิต และสังคมที่พวกเขาอยากเห็นผ่านการเรียนรู้ที่เปิดกว้างขึ้นบนโลกออนไลน์ และเพื่อสร้างศักยภาพให้พวกเขาสามารถปรับตัวและเผชิญกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันและฉับพลัน การเผชิญหน้ากับโครงสร้างรัฐและเศรษฐกิจไทยที่เปลี่ยนแปลงอย่างเชื่องช้าและไม่มีประสิทธิภาพ พวกเขามองไม่เห็นอนาคตที่จะสร้างภาพฝันของเขาให้เป็นจริง การที่พรรคการเมืองที่เขาเลือกถูกทำลายและเสรีภาพของพวกเขาถูกรีดรอนกลายเป็นฟางเส้นสุดท้ายที่ผลักให้พวกเขาออกมาบนท้องถนน

เมื่อเทียบกับลูกหลานชนชั้นกลาง ความฝันของเยาวชนที่ดิ้นแดงเป็นความฝันคนละชุด ความฝันของพวกเขารียบง่ายกว่านั้นมาก สิ่งที่พวกเขาปรารถนาคือเพียงต้องการแค่ปัจจุบันที่ดีขึ้นกว่านี้ การมีงานประจำ การมีรายได้ที่แน่นอนคาดคะเนได้ การมีที่อยู่อาศัย และการมีชีวิตปกติที่ไม่ถูกรังแกตลอดเวลาพวกเขาพยายามทุกวิถีทางที่จะก้าวข้ามข้อจำกัดของทุนที่ติดลบ ซึ่งเป็นผลจากความเหลื่อมล้ำ การกดทับโดยโครงสร้างและกลไกรัฐและเศรษฐกิจที่มีปัญหา การรับรู้ถึงการไร้ความรุนแรงของรัฐต่อคนรุ่นใหม่ และรัฐที่ไม่มีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือพวกเขาจากวิกฤตการณ์โควิด-19 และหลายกรณียิ่งซ้ำเติมปัญหาการทำมาหากินของพวกเขา พวกเขามองว่ารัฐและนโยบายของรัฐทำลายความพยายามของพวกเขในการสร้างชีวิตปัจจุบันที่ดีกว่านี้ และยังคงไม่เห็นอนาคตที่มีชีวิตรอด

การออกมาเคลื่อนไหวทางการเมืองบนท้องถนนของพวกเขามีเป้าหมายกว้างๆ ร่วมกันคือการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อปรับโครงสร้างรัฐไทยให้มีประสิทธิภาพและปรับตัวต่อโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วให้ดีขึ้น แต่ในรายละเอียดถึงเส้นทางไปสู่เป้าหมายเหล่านั้นก็มีความแตกต่างกัน ในขณะที่ข้อเสนอและข้อเรียกร้องของเยาวชนที่แยกดินแดงในปี 2564 คือ การเปิดพื้นที่รับฟังปัญหาและความคิดเห็นของพวกเขา และข้อเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีลาออก ข้อเรียกร้องของเยาวชนในปี 2563 คือการเปลี่ยนแปลงและปฏิรูปในระดับโครงสร้างอำนาจทางการเมืองที่อยู่สูงสุด ไม่ว่าจะเป็นการเสนอแก้ไขรัฐธรรมนูญที่เป็นประชาธิปไตย การยุบสภาผู้แทนราษฎรและการเลือกตั้งใหม่ และที่สำคัญคือการเสนอให้มีการปฏิรูปสถาบันกษัตริย์ โดเด่นเน้นที่การจำกัดอำนาจของสถาบันกษัตริย์ให้อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญและถูกตรวจสอบได้ ซึ่งถือว่าเป็นข้อเรียกร้องที่ทำลายโครงสร้างอำนาจรัฐอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นเลยนับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามเย็น

ความแตกต่างระหว่างทั้งเป้าหมายการเคลื่อนไหวของคนรุ่นใหม่ทั้งสองระลอกอยู่ที่มุมมองและการวิเคราะห์โครงสร้างรัฐและอำนาจสูงสุดที่ควบคุมนโยบายของรัฐ ในขณะที่การเคลื่อนไหวก่อนหน้านี้

ประเพณีรัฐผ่านอำนาจและกลไกของรัฐในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นอำนาจในรัฐธรรมนูญ เช่น กฎหมาย การเลือกตั้ง ระบบราชการ กองทัพ และอำนาจนอกรัฐธรรมนูญ เช่น สถาบันกษัตริย์ พลันทุน และอื่นๆ ซึ่งนั่นหมายความว่า การเปลี่ยนแปลงและปฏิรูปจะเกิดขึ้นได้จะต้องผลักดันการเปลี่ยนแปลงที่มาจากอำนาจสูงสุดทั้งกลไกภายใต้และเหนือรัฐธรรมนูญ ซึ่งสำหรับพวกเขา คือ การร่างรัฐธรรมนูญใหม่และการปฏิรูปเพื่อจำกัดอำนาจของสถาบันกษัตริย์

ในทางตรงกันข้าม ผู้ชุมนุมที่แยกดินแดงให้ความสำคัญกับการพิจารณาปฏิรูปในฐานะผู้กำหนดและบังคับใช้นโยบายที่เกี่ยวข้องและส่งผลกระทบต่อพวกเขาโดยตรง สำหรับพวกเขา รัฐคือรัฐบาลและคณะรัฐมนตรี การผลักดันการเปลี่ยนแปลงที่เห็นผลต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะส่งผลกระทบต่อความอยู่รอดต่อพวกเขาอย่างชัดเจนและทันทีคือการเปลี่ยนแปลงผู้มีอำนาจสูงสุดในฝ่ายบริหาร กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงผู้นำรัฐบาลหรือนายกรัฐมนตรี สำหรับพวกเขาแล้ว นายกคือตัวแทนของรัฐ การเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและปฏิรูปนโยบายในทันที

พวกเขาเคลื่อนไหวอย่างไร

ตลอดประวัติศาสตร์การเมืองภาคประชาชนสมัยใหม่ของไทย ขบวนการเคลื่อนไหวภาคประชาชนส่วนใหญ่เน้นการสร้างองค์กรที่เข้มแข็งแบบรวมศูนย์ ออกแบบการชุมนุมและสั่งการจากกลุ่มแกนนำส่วนกลาง ไม่ว่าจะเป็นการเคลื่อนไหวของนิสิตนักศึกษาในช่วงเหตุการณ์เดือนตุลาคมทศวรรษ 2510 ขบวนการฝ่ายซ้ายภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในช่วงสงครามเย็น การเคลื่อนไหวประชาธิปไตยในปี 2535 การขยายตัวของขบวนการคนจนทั้งในชนบทและในเมืองช่วงทศวรรษ 2530 หรือแม้แต่การเติบโตของขบวนการเสื้อเหลืองและเสื้อแดงในทศวรรษ 2550-2560

การเคลื่อนไหวของเยาวชนในปัจจุบันแตกต่างจากการเคลื่อนไหวก่อนหน้านี้ การก่อตัวและพัฒนาการของขบวนการคนรุ่นใหม่ทั้งในตลอดปี 2563 และที่แยกดินแดงปี 2564 มีลักษณะเป็นเคลื่อนไหวแบบเครือข่ายปมเชือก โครงสร้างการเคลื่อนไหวแบบไร้แกนนำของกลุ่มขนาดเล็กที่เป็นอิสระจากกันจำนวนมากมาย ซึ่งประกอบด้วยนักเรียนและนักศึกษาที่ก่อตัวขึ้นอิสระจากกัน แม้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมที่ดีขึ้นเหมือนกัน แต่ในการระดมทรัพยากรและการพัฒนาวิธีและรูปแบบการเรียกร้องจะเป็นอิสระจากกัน ร่วมมือกันในบางช่วงเวลาในลักษณะที่ถักทอจากปมเชือกจำนวนมากมาย แม้ว่าการเคลื่อนไหวนี้จะมีจุดอ่อนที่ไม่มีการจัดรูปแบบองค์ที่เป็นทางการ ไม่รวมตัวกันอย่างเข้มแข็งเหมือนขบวนการเคลื่อนไหวอื่นๆ ที่ผ่านมา แต่การเคลื่อนไหวแบบนี้สามารถดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่องแม้แกนนำของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดนจับหรือถูกดำเนินคดี¹⁰⁴

¹⁰⁴ Kanokrat Lertchoosakul, *The Rise and Development of the High School Student Movement in Thailand*, Research Funding of Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Bangkok, 2021

แม้ว่าภาพรวมของการจัดรูปแบบองค์กรการเคลื่อนไหวของคนรุ่นใหม่ทั้งสองระลอกในช่วงปี 2563-2564 จะมีรูปแบบของกรแบบเครือข่ายปมเชือก แต่ในด้านรูปแบบการแสดงออกและการสื่อสาร ภายในการเคลื่อนไหวมีความแตกต่างกันอย่างมาก ในขณะที่การเคลื่อนไหวของเยาวชน 2563 เน้นแนวทางสันติวิธีและแสดงออกเชิงสัญลักษณ์ การระดมทรัพยากรและการแสดงออกทางการเมืองเน้น การเคลื่อนไหวแบบออนไลน์ ผ่านแพลตฟอร์มใหม่ที่คนรุ่นใหม่ไม่คุ้นเคย ไม่ว่าจะเป็น Twitter Telegram หรือ Clubhouse ในทางตรงกันข้าม การชุมนุมที่แยกดินแดนเน้นการเผชิญหน้า การปะทะ และการตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐ ด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย ซึ่งถูกมองจากสังคมทั่วไปว่าเน้นความรุนแรง ในขณะที่ในการสื่อสารภายในเป็นการเคลื่อนไหวแบบออฟไลน์ เน้นสื่อสารผ่านเครือข่ายกลุ่มคนที่รู้จักกันมาก่อน มีการใช้สื่อออนไลน์เล็กน้อยผ่านโดยเน้นที่ Facebook และ TikTok แต่ก็ยังเป็นปัจจัย กระตุ้นในช่วงต้นให้สนใจทางการเมืองและการรับชมถ่ายทอดสดการชุมนุมเท่านั้น ไม่ใช่เครื่องมือหลัก ในการสื่อสารหรือแสดงออกทางการเมืองของการเคลื่อนไหว

ที่มาของความแตกต่างในรูปแบบการแสดงออก การระดมทรัพยากร และการสื่อสาร ของทั้งสอง ระลอกของการเคลื่อนไหวของคนรุ่นใหม่สะท้อนความแตกต่างของพื้นฐานทรัพยากร ระยะความ ตื่นตัวและประสบการณ์ทางการเมือง รวมทั้งปัญหาและข้อจำกัดที่แตกต่างกันที่พวกเขาต่างเผชิญ

เลือกใช้แนวทางสันติวิธี การต่อสู้เชิงสัญลักษณ์ การเคลื่อนไหวและแสดงออกทางการเมืองผ่าน โลกออนไลน์ของลูกหลานชนชั้นกลางที่ระเบิดตัวขึ้นนับตั้งแต่ต้นปี 2563 เป็นต้นมาสะท้อนการสะสม ความรู้และประสบการณ์การเคลื่อนไหว นับตั้งแต่การลุกขึ้นเคลื่อนไหวต่อต้านรัฐประหารในปี 2557 ของแกนนำกลุ่มเล็กๆ ที่ยังคงมีบทบาทนำจนปัจจุบัน การเริ่มมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างจริงจังในการ เลือกตั้งปี 2562 ก่อนที่พวกเขาจะลงสู่ท้องถนนเพื่อเคลื่อนไหวคัดค้านการยุบพรรคอนาคตใหม่ในต้นปี 2563 และเคลื่อนไหวเพื่อการปฏิรูปการศึกษา รัฐธรรมนูญ ระบบราชการ และสถาบันกษัตริย์อย่าง ต่อเนื่องตลอดปี 2563 จนถึงต้นปี 2564 ตลอดช่วงเวลาหลายปีนี้ พวกเขาได้เรียนรู้ข้อมูลสถาบัน การเมือง ประวัติศาสตร์การเมือง และการเคลื่อนไหวทางการเมืองภาคประชาชนในอดีต โดยเฉพาะใน ส่วนของแกนนำ พวกเขาได้เรียนรู้ข้อดี ข้อเสีย และปัญหาของการเคลื่อนไหวทางการเมืองก่อนหน้านี้ สำหรับพวกเขา การต่อสู้แบบสันติวิธี ที่เป็นเครื่องมือทางการเมืองอันทรงพลังในการต่อสู้กับรัฐบาล เผด็จการที่เน้นการใช้กำลังในการจัดการกับฝ่ายตรงข้าม และการต่อสู้เชิงสัญลักษณ์เป็นการต่อสู้ที่ใช้ ต้นทุน เหมาะสำหรับผู้มีอำนาจน้อยอย่างนักเรียน นิสิต นักศึกษา ในขณะที่ส่งผลกระทบสูง ทั้งในการ สร้างความชอบธรรมให้กับขบวนการคนรุ่นใหม่ และลดทอนความชอบธรรมของรัฐบาล นอกจากนี้ การใช้โซเชียลมีเดียเป็นกลไกหลักตั้งแต่เริ่มต้นการเคลื่อนไหว ทั้งในการการระดมผู้สนับสนุนและการ แสดงออกทางการเมือง เนื่องจากช่องทางสื่อสารบนโลกออนไลน์ที่พวกเขาคุ้นเคยและมีทักษะสูง ด้านนี้มากกว่าคนกลุ่มและรุ่นอื่นๆ ในสังคมไทย

ในทางตรงกันข้าม การแสดงออกทางการเมืองที่เน้นการเผชิญหน้า-ปะทะ-ตอบโต้เจ้าหน้าที่ และการเคลื่อนไหวผ่านเครือข่ายออฟไลน์ที่เน้นความสัมพันธ์ของกลุ่มทางสังคมที่มีก่อนการชุมนุมเป็น ผลลัพธ์จากข้อจำกัดด้านประสบการณ์และชุดความรู้ความเข้าใจต่อทางเลือกในการต่อสู้ทางการเมืองใน

และเครือข่ายทางการเมืองในลักษณะอื่นๆ การเลือกใช้เครื่องมือที่พวกเขาคุ้นเคยและสอดคล้องกับชุด
ประสบการณ์ในการจัดการกับความขัดแย้งมากที่สุด พวกเขาเลือกใช้การเผชิญหน้า-ปะทะ-ตอบโต้
เจ้าหน้าที่ผ่านเครื่องมือที่พวกเขามีอยู่แล้ว ในการเรียกร้องให้รัฐให้ความสนใจกับปัญหาเฉพาะหน้าที่
เร่งด่วนและหนักหน่วงที่พวกเขาเผชิญ ทั้งในส่วนของ การรับรู้ถึงการใช้อำนาจรุนแรงของเจ้าหน้าที่รัฐ
และผลกระทบทุกด้านจากการระบาดของโควิด-19 และนโยบายของรัฐ

บทที่ 7 บทสรุป และทางออก

ในขณะที่ตลอดปี 2563 สังคมไทยตกใจและตกตะลึงกับการขยายตัวของขบวนการคนรุ่นใหม่ทั้งนักเรียน นิสิต นักศึกษา และคนรุ่นใหม่มากมายเรือนหมื่นเรือนแสนที่ลุกขึ้นเคลื่อนไหวเน้นแนวทางสันติวิธีและการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์เพื่อผลักดันการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านการศึกษา สังคม และโครงสร้างทางการเมือง นับตั้งแต่ช่วงเดือนสิงหาคม ปี 2564 เป็นต้นมา สังคมไทยตกใจมากกว่าเดิมจากการขยายตัวของขบวนการชุมนุมของคนหนุ่มสาวในรูปแบบใหม่ ที่เน้นการเผชิญหน้า-ปะทะ-ตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐระหว่างเดือนสิงหาคมถึงตุลาคม มีการชุมนุมทุกวันโดยเฉพาะช่วงเย็นบริเวณแยกดินแดง มีการปะทะกันระหว่างผู้ชุมนุมและเจ้าหน้าที่รายวัน และการจับกุมผู้เข้าร่วมชุมนุมเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อทำความเข้าใจกับปรากฏการณ์ดังกล่าว รายงานชิ้นนี้ได้นำเสนอข้อมูลและบทวิเคราะห์เบื้องต้นที่ได้รับจากการเก็บข้อมูลจากผู้เข้าร่วมการชุมนุมและบริบทแวดล้อมทางการเมือง เพื่ออธิบายคุณลักษณะสำคัญของผู้เข้าร่วมและกระบวนการเคลื่อนไหวของการชุมนุมที่แยกดินแดง เหตุผลและข้อเรียกร้องของผู้เข้าร่วมชุมนุม บทวิเคราะห์สาเหตุที่มาของการเลือกสนับสนุนวิธีการเรียกร้องแบบเผชิญหน้า-ปะทะ-ตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐ นอกจากการสรุปข้อค้นพบข้างต้นแล้ว ในช่วงท้ายรายงานชิ้นนี้จะนำเสนอแนวทางออกทางเลือกในการแก้ไขปัญหาการชุมนุม การเผชิญหน้า และความรุนแรงที่แยกดินแดง ที่ผ่านการสังเคราะห์จากข้อมูลที่เก็บได้จากข้อเสนอของผู้เข้าร่วมการชุมนุมและเงื่อนไขทางการเมืองที่เป็นไปได้จริง

มีอบดินแดงคือใคร ทำไมต้องมีอบ ทำไมต้องเผชิญหน้า-ปะทะ-ตอบโต้

ท่ามกลางการขยายตัวของขบวนการชุมนุมที่แยกดินแดงเราได้เห็นคนหนุ่มสาวกลุ่มใหม่ๆ กลายเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเคลื่อนไหวทางการเมืองดังกล่าว ส่วนใหญ่เข้าร่วมชุมนุมที่ดินแดงเป็นการชุมนุมครั้งแรกในชีวิตหรือเคยเข้าร่วมการชุมนุมก่อนหน้านี้เป็นครั้งคราว มีเพียงบางส่วนที่เคยเข้าร่วมการชุมนุมก่อนหน้านี้ และไม่พอใจต่อผลการเคลื่อนไหวในปีที่ผ่านมาและอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการชุมนุมที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการกดดันรัฐบาลให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

ในด้านเศรษฐกิจและสถานะทางสังคมไม่มีผู้ให้ข้อมูลที่เป็นลูกหลานของผู้มีอันจะกิน มีเพียงร้อยละสี่ที่มาจากครอบครัวชนชั้นกลางที่มีฐานะเศรษฐกิจดีพอกินพอใช้ ส่วนใหญ่เป็นเยาวชนที่เป็นลูกหลานของประชาชนชนชั้นล่างที่สุดของความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยในทุกมิติ (bottom of the pie) ไม่ว่าจะเป็นในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา ครอบครัว การถูกกระทำโดยเจ้าหน้าที่รัฐ เยาวชนแรงงานนอกระบบที่ไม่สามารถเข้าถึงสวัสดิการและการคุ้มครองของแรงงานแบบผู้ใหญ่ แต่ที่น่าสนใจคือ พวกเขาไม่ใช่เยาวชนผู้ยากไร้ที่ไม่มีความสามารถในการแข่งขัน แต่พวกเขาคือตัวแทนของลูกหลานชนชั้นล่างรุ่นใหม่ที่มีความสามารถในการแข่งขัน เกือบทั้งหมดของผู้ให้ข้อมูลมีความสามารถและในหลายกรณีประสบ

ความสำเร็จในการล้มตาอำปาก เลี้ยงดูตัวเอง และสะสมทุนได้แล้วในช่วง 2-3 ปีก่อนหน้านี้ แต่ทั้งหมดพังลงเมื่อเกิดวิกฤติการณ์โควิด-19 และรัฐบาลเริ่มบังคับใช้นโยบายการควบคุมโรค ผลกระทบจากนโยบายของรัฐบาลให้ดึงพวกเขากลับไปสู่ความยากจนและดิ้นรนในการมีชีวิตที่ดีขึ้นของพวกเขา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการก่อตัวขึ้นของการชุมนุมที่แยกดินแดงประกอบไปด้วยทั้งปัจจัยเชิงโครงสร้าง ความเข้าใจด้านการเมือง และปัจจัยผลักดันเฉพาะหน้า ปัญหาเชิงโครงสร้างในการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ไม่ว่าจะเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ ปัญหาความแตกแยกในครอบครัว ที่ส่งผลโดยตรงต่อโอกาสทางเศรษฐกิจ ปัญหาระบบการศึกษาและปัญหาการถูกคุกคามโดยเจ้าหน้าที่รัฐ ล้วนเป็นปัญหาสำคัญที่ทำให้คนรุ่นใหม่ที่มีพื้นฐานยากจนไม่พอใจต่อนโยบายรัฐ

นอกจากปัจจัยเชิงโครงสร้างแล้ว ความคิดทางการเมืองของคนรุ่นใหม่ระดับล่างเป็นเงื่อนงำที่น่าสนใจและสำคัญมากที่ผลักดันให้พวกเขาเข้าร่วมการชุมนุม ในขณะที่สังคมมีความเชื่อว่าคนยากจนไม่สนใจ ไม่มีความรู้ และไม่ตื่นตัวทางการเมือง ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลับมีทิศทางตรงกันข้ามกับความเชื่อดังเดิม แม้ว่าหลายคนจะเพิ่งเข้าร่วมการชุมนุมเป็นครั้งแรก แต่ทุกคนมีความตื่นตัวและความสนใจทางการเมืองในระดับสูงมาก ทักษะในการวิเคราะห์ปัญหาในระดับโครงสร้าง และที่สำคัญคือทุกคนที่ให้ข้อมูลมีความเชื่อเรื่องสิทธิเสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองของปัจเจกบุคคล พวกเขาตอบอย่างเป็นธรรมชาติว่าทุกคนมีสิทธิในการแสดงออกและไม่เข้าใจว่าเหตุใดเจ้าหน้าที่รัฐจึงปิดกั้นสิทธิดังกล่าวของพวกเขา นอกจากความเชื่อเรื่องสิทธิแล้ว ยังมีความเชื่อมั่นในพลังของคนธรรมดาที่สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงได้

นอกจากนั้น ปัจจัยเฉพาะหน้าที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการไม่ยอมตอบสนองต่อข้อเสนอการปฏิรูปของคนรุ่นใหม่ที่ผ่านมา การใช้มาตรการควบคุมการชุมนุมของเจ้าหน้าที่ความมั่นคงที่พวกเขามองว่าเกินสัดส่วนและรุนแรงกับเยาวชนคนรุ่นใหม่ และที่สำคัญคือผลกระทบอย่างหนักจากนโยบายการจัดการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ของรัฐบาลที่ผลักดันให้ผู้คนรุ่นใหม่ที่เปราะบางเหล่านี้ที่เกือบประสบความสำเร็จในการล้มตาอำปากกลับไปสู่ความยากจน ต้องออกมาเข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดง

เป้าหมายหลักของการเข้าร่วมการชุมนุมที่แยกดินแดงคือ การผลักดันการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ชีวิตปัจจุบันดีขึ้นกว่าเดิม ให้พวกเขามีงานทำที่มั่นคง มีสภาพชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และได้รับการคุ้มครองจากการคุกคามโดยทั้งจากเจ้าหน้าที่รัฐ สังคม และเศรษฐกิจที่กดขี่พวกเขา เพื่อไปสู่เป้าหมายนี้พวกเขามีข้อเรียกร้องหลักสองประการ ได้แก่ การส่งเสียงให้ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองได้รับรู้ถึงปัญหาของพวกเขา และการเรียกร้องให้นายกลาออก

ในด้านหนึ่ง แม้ว่าในปีที่ผ่านมาจะมีการเคลื่อนไหวของคนรุ่นใหม่และปัญหาหลาย ๆ ด้านได้รับการยอมรับและรับรู้โดยหลายภาคส่วน แต่ปัญหาของคนหนุ่มสาวชนชั้นล่างกลับไม่ได้รับการพูดถึงอย่างจริงจัง สำหรับพวกเขา การชุมนุมที่ดินแดงเป็นการเรียกร้องให้ผู้ใหญ่ในบ้านเมืองฟัง ไต่ถาม และรับรู้ถึงปัญหาของพวกเขา พวกเขาอยากมีเวทีที่ได้พูดถึงปัญหา ความอึดอัด และข้อเสนอของพวกเขา ซึ่งที่

ผ่านมารัฐไม่ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาของพวกเขาเลย ในอีกด้านหนึ่ง การเรียกร้องให้นายกรัฐมนตรีลาออกเป็นการเรียกร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงในภาครัฐที่จับต้องได้สำหรับพวกเขา และเนื่องจากปัญหาที่พวกเขาเผชิญเป็นปัญหาที่เร่งด่วน การไม่มีนโยบายที่มีประสิทธิภาพในการจัดการกับโควิดและปัญหาเศรษฐกิจมันหมายถึงความเป็นความตายของชีวิตพวกเขา ดังนั้น ในมุมมองของพวกเขา การเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำอย่างนายกรัฐมนตรีที่เป็นตัวแทนของฝ่ายบริหารน่าจะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับนโยบายทันทีไม่มากนัก

ในด้านรูปแบบการเคลื่อนไหว งานวิจัยชิ้นนี้พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้การเคลื่อนไหวที่แยกดินแดนเน้นแนวทางการทำหาย เผชิญหน้า และตอบโต้เจ้าหน้าที่รัฐด้วยแนวทางที่ถูกมองจากสังคมว่าเป็นความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นการขว้างปาสิ่งของและอุปกรณ์ที่ทำให้เกิดเสียงดัง การเผาสิ่งของต่างๆ และการเคลื่อนที่ไปยังพื้นที่ที่รัฐกำหนดให้เป็นเขตหวงห้าม เนื่องจากปัจจัยหลักที่สำคัญสี่ประการ ได้แก่ หนึ่ง การเคลื่อนไหวแนวทางสันติวิธีในแบบที่ผ่านมาไม่ได้ผล ไม่สามารถผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ หลายคนพยายามหันไปหาแนวทางแบบอื่นๆ สอง สำหรับพวกเขาการปะทะเผชิญหน้า-ตอบโต้ คือวิธีการตอบโต้ของผู้ด้อยอำนาจ เทียบกับที่รัฐกระทำต่อพวกเขามันน้อยกว่ามาก สาม ปัญหาความรุนแรงเชิงโครงสร้างรอบตัวที่กำกับรูปแบบในการจัดการความขัดแย้งของคนหนุ่มสาวกลุ่มนี้ และ สี่ ปัญหาความอยู่รอดที่พวกเขาเผชิญในปัจจุบันต้องการการแก้ไขทันที ดังนั้น พวกเขาจึงพร้อมที่จะทำทุกวิถีทางและยอมสูญเสียทุกอย่างที่จะสามารถผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทันที

ในแง่รูปแบบโครงสร้างการองค์กร การสื่อสาร ยุทธศาสตร์ พลวัตการเปลี่ยนแปลง และข้อจำกัดของขบวนการเคลื่อนไหวของคนหนุ่มสาวที่แยกดินแดน รายงานชิ้นนี้พบว่า การเคลื่อนไหวของคนหนุ่มสาวที่แยกดินแดนมีลักษณะที่น่าสนใจหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นโครงสร้างการเคลื่อนไหวที่มีลักษณะไร้แกนนำของกลุ่มขนาดเล็กที่เป็นอิสระจากกันจำนวนมากมายที่ประกอบไปด้วยกลุ่มคนเพียงไม่กี่คนในแต่ละกลุ่ม มารวมตัวกันแบบหลวมๆ ชั่วคราว นอกจากนั้น การสื่อสารและการระดมทรัพยากรและผู้เข้าร่วมชุมนุมยังมีลักษณะออฟไลน์ หรือการเคลื่อนไหวที่เน้นการชวนกันแบบปากต่อปากระหว่างกลุ่มคนที่รู้จักกันก่อนการเข้าร่วมการชุมนุม แพลตฟอร์มออนไลน์ไม่ว่าจะเป็น TikTok และ Facebook ทำหน้าที่เพียงกระตุ้นความสนใจทางการเมืองและใช้ในการติดตามข้อมูลการขณะมีการชุมนุม ในระยะสั้นทำให้การขยายตัวของเคลื่อนไหวเกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว แม้ว่าจะไม่มีแกนนำหลักหรือการระดมการสนับสนุนผ่านโซเชียลมีเดีย

แต่อย่างไรก็ดี แม้ว่าการเคลื่อนไหวของการชุมนุมที่แยกดินแดนจะมีข้อจำกัดจำนวนมากมาย ไม่ว่าจะเป็นมาตรการสลายการชุมนุมด้วยความรุนแรง การจับกุม การยึดทรัพย์สิน และการดำเนินคดีผู้ชุมนุม แรงกดดันจากครอบครัวหลังการถูกจับกุม การขาดแคลนทรัพยากรในการดำรงชีพในการชุมนุมระยะยาว ซึ่งทั้งหมดส่งผลให้การเข้าร่วมต่อในระยะสั้นเกิดขึ้นได้ยาก แต่เนื่องจากมาตรการที่เน้นความรุนแรงและการจับกุมของรัฐเอง จะยิ่งกระตุ้นความไม่พอใจและความตื่นตัวทางการเมืองของผู้ชุมนุมที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งการไม่แก้ปัญหาก็เกี่ยวข้องกับชีวิตที่ยากลำบากของพวกเขา ดังนั้น ผู้ให้ข้อมูลต่าง

แสดงความเห็นว่า ในระยะต่อไปหากปัญหายังไม่ได้รับการแก้ไข พวกเขาก็จะยังคงกลับมาเรียกร้องให้เกิดการเปลี่ยนอีก

ทางออกของการแก้ไขปัญหาการเผชิญหน้าของการชุมนุม

ท่ามกลางความวุ่นวายที่เพิ่มขึ้นจากน้ำผสมสารเคมี เสียงประทัดยักษ์ เสียงพลุ เสียงแตรเครื่องมอเตอริสต์ การด่าทอกันระหว่างผู้ชุมนุมกับเจ้าหน้าที่ควบคุมฝูงชน คำถามสำคัญคือ เรามีทางออกจากความขัดแย้งเฉพาะหน้าที่แยกดินแดนใหม่ จากการเก็บข้อมูลในพื้นที่และประเมินความเป็นไปได้ในเชิงโครงสร้างทางการเมือง งานวิจัยชิ้นนี้เสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาทั้งเฉพาะหน้าและระยะยาวสามประการ ได้แก่ หยุดใช้ความรุนแรงในการจัดการการชุมนุม เปิดพื้นที่เจรจา รับฟังความคิดเห็นของผู้ชุมนุม และผลักดันนโยบายที่ช่วยแก้ไขปัญหาระยะหน้าและสนับสนุนพวกเขาในฐานะเยาวชนที่มีความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว ซึ่งทั้งสามแนวทางนี้จะต้องผลักดันให้สอดคล้องต่อเนื่องยาวนานกันทั้งหมด จึงจะได้ผลทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

แนวทางที่ 1 หยุดใช้ความรุนแรงกับผู้ชุมนุม

จากการเก็บข้อมูลจากผู้ชุมนุม ข้อค้นพบหนึ่งที่สำคัญคือ ภาพและการรับรู้การใช้ความรุนแรงของเจ้าหน้าที่รัฐต่อผู้ชุมนุมเป็นปัจจัยสำคัญอันดับต้นๆ ที่กระตุ้นให้คนหนุ่มสาวเหล่านี้ออกมาชุมนุมและยืนยันการกลับมาเข้าร่วมการชุมนุมแม้หลังการถูกจับกุม

ที่ผ่านมา ปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่รัฐในการจัดการการชุมนุมและการแก้ปัญหาคความขัดแย้งจำกัดอยู่เพียงเฉพาะแนวทางการความมั่นคงมากกว่าแนวทางการเมืองและสังคม แม้ว่าทางเจ้าหน้าที่จะพยายามสื่อสารว่าการใช้มาตรการต่างๆ เป็นไปตามหลักสากลจากเขาไปหาหน้า แต่ในสายตาของคนหนุ่มสาวที่มีความเดือดร้อนและมีอำนาจต่อรองดีกว่าเจ้าหน้าที่รัฐ สิ่งที่เขาส่วนใหญ่เผชิญคือ ความรุนแรงจากเจ้าหน้าที่รัฐมากกว่าการตอบโต้ที่พวกเขากระทำกลับ การเผชิญหน้ากับมาตรการของรัฐและการปะทะกับเจ้าหน้าที่รัฐส่งผลกระทบต่อพวกเขาโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นความระคายเคืองจากแก๊สน้ำตาและน้ำผสมสารเคมี การถูกยิงด้วยกระสุนยาง การถูกทำร้ายร่างกาย การถูกไล่จับกุมโดยหน่วยเคลื่อนที่เร็ว การตะโกนด่าทอกันไปมาระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้ชุมนุม รวมทั้งการปรับเปลี่ยนรูปแบบในการตอบโต้กันกลับไปกลับมาครั้งแล้วครั้งเล่าระหว่างกัน

นอกจากมาตรการควบคุมการชุมนุมแบบเน้นความมั่นคงและกำลัง การควบคุมจะไม่สามารถหยุดการชุมนุมและรูปแบบการชุมนุมที่เน้นการปะทะจากผู้ชุมนุมได้แล้ว หลายต่อหลายครั้งยังเป็นปัจจัยกระตุ้นให้พวกเขากลับมาชุมนุมอีกครั้งทันทีหรือเมื่อพวกเขาพร้อม และไม่ว่าฝ่ายใดจะเป็นผู้เริ่มต้นก่อนก็ตาม แต่เมื่อมีการตอบโต้จากทั้งสองฝ่าย ความรุนแรงจะมีแนวโน้มที่จะพัฒนาขึ้นจากทั้งสองข้างความ

ขัดแย้ง แม้ว่าในระยะสั้นมาตรการในการปราบปรามและจับกุมจะสามารถชะลอการกลับมาเข้าร่วมการชุมนุมได้ในระยะสั้น แต่ปฏิบัติการดังกล่าวจะกลับเป็นชนวนสร้างความโกรธแค้นให้กับผู้เข้าร่วมชุมนุม และผลักดันให้เจ้าหน้าที่กลายเป็นคู่ขัดแย้งของผู้ชุมนุม

เพื่อแก้ไขปัญหาระยะสั้น งานชิ้นนี้เสนอว่า การยกเลิกมาตรการปราบปรามและจับกุมผู้เข้าร่วมการชุมนุมจะเป็นเงื่อนไขสำคัญอันดับแรกในการลดแรงกดดันในฝั่งผู้ชุมนุม โดยต้องมีการประกาศอย่างชัดเจนโดยรัฐถึงความตั้งใจในการเปลี่ยนแปลงแนวทางในปฏิบัติต่อผู้ชุมนุมและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งจากการปราบปรามและจับกุมเป็นแนวทางการเจรจาและการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งร่วมกัน นี่จะเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญ มิใช่เพียงลดความตึงเครียดและความโกรธของผู้ชุมนุม แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงชุดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับผู้ชุมนุม จากคู่ขัดแย้งเป็นการร่วมมือ

แนวทางที่ 2 รับฟังข้อเรียกร้องของผู้ชุมนุม

การใช้มาตรการควบคุมการชุมนุมแบบที่เจ้าหน้าที่หน่วยงานความมั่นคงของไทยใช้อยู่ นั้นหลายอย่างเป็นไปตามรูปแบบและมาตรฐานสากลในหลายประเทศ แม้แต่ประเทศประชาธิปไตยต้นแบบและประเทศพัฒนาแล้วก็ใช้ แต่นั่นไม่ใช่มาตรการชุดเดียวที่รัฐบาลเหล่านั้นใช้ในการแก้ไขปัญหาการชุมนุมในระยะยาว รัฐบาลในประเทศเหล่านั้นใช้มาตรการการควบคุมฝูงชนเป็นเพียงเครื่องมือเพื่อยุติการชุมนุมในระยะสั้น และมีการดำเนินมาตรการระยะสั้นอื่นๆ ด้วยเพื่อลดการกลับมาจัดการชุมนุมและลดระดับแนวโน้มความรุนแรงที่จะเกิดขึ้นจากการชุมนุมในระยะต่อไป การเปิดพื้นที่รับฟังความคิดเห็น ข้อมูล และศึกษาปัญหาของผู้ชุมนุม เป็นมาตรการคู่ขนานที่จะช่วยให้ผู้ชุมนุมมีทางเลือกในการแสดงออกทางการเมืองนอกเหนือจากการชุมนุม และยังช่วยให้รัฐได้มีโอกาสทำการศึกษาและเข้าใจปัญหา ความเดือดร้อน และสร้างโอกาสในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันในอนาคต

หนึ่ง ลดแรงกดดัน ในขณะที่การเปิดเวทีรับฟังความอาจจะดูไม่ใช่ทางออกหรือลดแรงกดดันสำหรับการชุมนุมของเยาวชนปี 2563 เนื่องจากพวกเขาได้พบปัญหาของเขาในพื้นที่สาธารณะแล้ว แต่สำหรับที่ดินแดง หนึ่งในข้อเรียกร้องสำคัญของผู้ชุมนุมคือ การรับฟังเสียงและปัญหาของพวกเขา ดังนั้นการจัดเวทีที่เป็นทางการโดยรัฐบาลเป็นจุดเริ่มต้นจะช่วยให้พวกเขาหันไปสู่วิธีทางอื่นๆ ที่ไม่เน้นการเผชิญหน้าปะทะ

สอง ศึกษาและทำความเข้าใจปัญหาของผู้ชุมนุม การเปิดเวทีรับฟังความคิดเห็นของผู้ชุมนุม ซึ่งเป็นคนรุ่นใหม่ที่อยู่ในชนชั้นล่างของสังคมนั้น เป็นการเปิดพื้นที่ในการทำความเข้าใจปัญหาของคนรุ่นใหม่และปัญหาที่ดำรงและส่งกระทบอย่างยาวนานกับกลุ่มคนที่รัฐอาจจะไม่เข้าใจ เนื่องจากการถูกรอโดยกรอบคิดแบบเดิมหรือมองข้ามมาในอดีต

สาม แนวคิดและรูปแบบการเปิดพื้นที่รับฟังความคิดเห็นและศึกษาทำความเข้าใจ การรับฟังผู้ชุมนุมที่ดินแดงต้องอยู่บนฐานคิดเบื้องต้นที่มองการลุกขึ้นเข้าร่วมการชุมนุมของผู้คนสะท้อนว่าพวกเขาได้ลองมาแล้วทุกวิถีในการผลักดันการแก้ไขปัญหาของพวกเขา แต่ไม่สำเร็จเนื่องจากกลไกของรัฐหรือ

โครงสร้างอื่นๆ ไม่เอื้อหรือเป็นอุปสรรค และนั่นส่งผลให้ท้ายที่สุด พวกเขาต้องเข้าร่วมการประชุมบนท้องถนนเป็นทางออกสุดท้าย หากรัฐเข้าใจเช่นนั้นการรับฟังจะอยู่บนพื้นฐานที่รัฐยอมรับว่าที่ผ่านมารัฐผิดพลาดไม่เข้าใจหรือมองข้ามปัญหาของพวกเขาไป และมีความมุ่งมั่นที่จะทำการศึกษาและร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาพร้อมกับพวกเขา

ในด้านรูปแบบ การจัดเวทีสำหรับมีอบดินแดงสามารถทำการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกทุกคนได้อย่างไม่ยากนัก เนื่องจากจำนวนผู้เข้าร่วมชุมนุมไม่มากเท่ากับเยาวชนในปี 2563 การรับฟังความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมชุมนุมทั้งหมด จะได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการทำความเข้าใจปัญหาและการเปลี่ยนแปลงของเยาวชนชนชั้นล่าง เพื่อการพัฒนา นโยบายสำหรับพวกเขาต่อไป

และ สี่ สร้างความเชื่อมั่นและโอกาสในการทำงานเพื่อแก้ปัญหาาร่วมกัน หากแนวคิดและรูปแบบการรับฟังความคิดเห็นอยู่บนพื้นฐานที่มั่นคง การเปิดเวทีเหล่านี้จะช่วงสร้างความเชื่อมั่นและทัศนคติที่ดีต่อรัฐ เพราะนี่เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้เข้าเชื่อว่ารัฐไม่ได้นิ่งนอนใจต่อปัญหาของพวกเขา รัฐให้ความสำคัญกับคนทุกชนชั้นอย่างเท่าเทียมกัน จากที่พวกเขามองรัฐเป็นคู่ขัดแย้ง ก็จะสามารถสร้างความร่วมมือเพื่อการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างให้พวกเขาเป็นแรงงานที่มีความสามารถในการแข่งขันที่สำคัญในอนาคต

แนวทางที่ 3 ผลักดันนโยบายปกป้องและส่งเสริมเยาวชนชนชั้นล่างในหลากหลายมิติ

นอกเหนือจากมาตรการระยะสั้นเฉพาะหน้าเพื่อลดการปะทะและความรุนแรง และการเปลี่ยนพื้นที่การแสดงออกทางการเมืองจากเผชิญหน้ากับเจ้าหน้าที่บนท้องถนนมาเป็นเวทีรับฟังปัญหาและความคิดเห็น มาตรการเพื่อแก้ไขปัญหาในระยะยาวของคนรุ่นใหม่ที่มีชีวิตที่ยากลำบากไม่ต้องกลับมาเรียกร้องทางการเมืองอีกและช่วยพัฒนาพวกเขาให้การเป็นแรงงานรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพเป็นเรื่องที่ต้องดำเนินคู่ขนานไปด้วย

แม้ว่าข้อเรียกร้องในเชิงจุดยืนทางการเมืองที่พวกเขาตะโกนให้ผู้คนได้ยินคือ “นายกขลาออก” แต่หากเราฟังและรับรู้ปัญหาของเขาลึกลงไปผ่านการรับฟังและพูดคุย เราจะรู้ว่าสิ่งที่เขาต้องการที่แท้จริงคือ ชีวิตปัจจุบันที่ดีขึ้นกว่านี้ ความต้องการของพวกเขาเรียบง่ายไม่ได้ซับซ้อนอะไร หรือทำหยาบสถาบันอะไรที่ผู้มีอำนาจยอมไม่ได้ สิ่งที่เขาต้องการคือ คุณภาพชีวิตที่ดีกว่านี้ การมีปัจจัยสี่ มีงานประจำที่มั่นคงและค่าแรงที่เป็นธรรม มีสวัสดิการสำหรับแรงงานอายุน้อย มีที่อยู่อาศัย มีการศึกษาที่สอดคล้องกับการทำมาหาเลี้ยงชีพตั้งแต่วัยเด็กตามความจำเป็นของแต่ละคน การศึกษาที่ช่วยยกระดับให้เขาเป็นแรงงานที่มีคุณภาพ ที่ทำให้เขาก้าวพ้นความยากจน และที่สำคัญคือมีชีวิตที่ปกติไม่ถูกรังแกหรือถูกกดขี่โดยโครงสร้างและกลไกรัฐ

หากเราเข้าใจเช่นนั้น การผลักดันการปฏิรูปนโยบายการศึกษา นโยบายแรงงานและพัฒนาแรงงานนอกระบบอายุน้อย นโยบายสวัสดิการหลากหลายด้านสำหรับเยาวชนชนชั้นล่าง และนโยบายกลไกรัฐที่เคารพและปกป้องสิทธิเยาวชนต่างเป็นเรื่องที่รัฐต้องผลักดันโดยเร่งด่วน นอกจากการผลักดันนโยบายเหล่านี้อย่างจริงจังจะช่วยให้คนรุ่นใหม่ชนชั้นล่างเชื่อมั่นว่ารัฐเห็นความสำคัญของพวกเขาและ

ไม่มีความจำเป็นที่พวกเขาต้องมาชุมนุมเรียกร้องแล้ว ยังเป็นการยกระดับคุณภาพแรงงานที่จะเป็นกำลังสำคัญเศรษฐกิจไทยในอนาคตที่จะช่วยรองรับสังคมผู้สูงอายุและสังคมที่ต้องเน้นการปรับตัวกับโลกที่ท้าทายและพลิกผันอย่างรวดเร็ว

บรรณานุกรม

กนกรัตน์ เลิศชูสกุล. 2564. *สงครามเย็น (ใน) ระหว่าง โบริชวาท*. กรุงเทพฯ : มติชน.

2564. “สำรวจสถานการณ์หลังเปิดเทอมใหม่ พบยากจนเฉียบพลัน.” *กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา*. <https://www.eef.or.th/infographic-23-06-21/>.

2564. “กสศ.-ธนาคารโลก ห่วงปัญหาความเหลื่อมล้ำการศึกษาพุ่ง ชี้ต้องเร่งยกระดับคุณภาพรร. อย่างทั่วถึงและมีมาตรการพิเศษ.” *กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา*. <https://www.eef.or.th/news-eef-world-bank-raise-the-quality-of-the-school/>.

Bram Hogendoorn, Thomas Leopold and Thijs Bol. 2020. “Divorce and Diverging Poverty Rates: A Risk-and-Vulnerability Approach.” *Journal of Marriage and Family*. 82 (3): 1089-1109. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/jomf.12629>.

Doug McAdam, Sidney Tarrow and Charles Tilly. 2001. *The Dynamics of Contention*. New York and London: Cambridge University Press

2021. “September 21: the number of political cases has reached 800, with no fewer than 1,458 people prosecuted.” *Thai Lawyers for Human Rights*. https://tlhr2014.com/archives/36209?fbclid=IwAR2UIztRaK-Hppkvkf0AJjiVltb_tRXIJWul397snu3pkcpCx6hqPY29jHU

Kanokrat Lertchoosakul. 2021. “The white ribbon movement: high school students in the 2020 Thai youth protests.” *Critical Asian Studies*, 53 (2): 206-218.

Kanokrat Lertchoosakul. 2021. “The Rise and Development of the High School Student Movement in Thailand.” Research Funding of Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, Bangkok.

Sidney Tarrow. 2012. *Power in Movement: Social Movements and Contentious Politics*. New York and London: Cambridge University Press.

Susan Harkness. 2018. “The Economic Consequences of Becoming a Lone Mother.” in Laura Bernardi and Dimitri Mortelmans (eds.), *Lone Parenthood in the Life Course. Life Course Research and Social Policies*, (Cham: Springer). 8: 213 - 236.

[https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/27772/1002233.pdf?sequence=1#page=198.](https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/27772/1002233.pdf?sequence=1#page=198)

บรรณานุกรมสัมภาษณ์

นิโคลัส. ผู้ให้สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2564. กรุงเทพฯ.

แพททริค. ผู้ให้สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2564. กรุงเทพฯ.

โตมินิค. ผู้ให้สัมภาษณ์, 19 สิงหาคม 2564. กรุงเทพฯ.

บรูซ. ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2564. กรุงเทพฯ.

เพิร์ล. ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 สิงหาคม 2564. กรุงเทพฯ.

เปาโล. ผู้ให้สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2564. กรุงเทพฯ.

ดิเอโก. ผู้ให้สัมภาษณ์, 31 สิงหาคม 2564. กรุงเทพฯ.

ซามูเอล. ผู้ให้สัมภาษณ์, 9 กันยายน 2564. กรุงเทพฯ.

จัสมิน. ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2564. กรุงเทพฯ.

เชเรซ่า. ผู้ให้สัมภาษณ์, 10 กันยายน 2564. กรุงเทพฯ.

เคน. ผู้ให้สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2564. กรุงเทพฯ.

ซีโอ. ผู้ให้สัมภาษณ์, 11 กันยายน 2564. กรุงเทพฯ.

โอลิเวอร์. ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2564. กรุงเทพฯ.

นาตาชา. ผู้ให้สัมภาษณ์, 12 กันยายน 2564. กรุงเทพฯ.

นาธาน. ผู้ให้สัมภาษณ์, 13 กันยายน 2564. กรุงเทพฯ.

จอร์จ. ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2564. กรุงเทพฯ.

เบนจามิน. ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2564. กรุงเทพฯ.
แดเนียล. ผู้ให้สัมภาษณ์, 14 กันยายน 2564. กรุงเทพฯ.

เดวิด. ผู้ให้สัมภาษณ์, 18 กันยายน 2564. กรุงเทพฯ.

ปีเตอร์. ผู้ให้สัมภาษณ์, 21 กันยายน 2564. กรุงเทพฯ.

จอห์น. ผู้ให้สัมภาษณ์, 22 กันยายน 2564. กรุงเทพฯ.

พอลล่า. ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2564. กรุงเทพฯ.

แอนนา. ผู้ให้สัมภาษณ์, 30 กันยายน 2564. กรุงเทพฯ.